

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BATMAN VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**BATMAN İLİ 2024 YILI ÇEVRE DURUM
RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
ÇED VE İZİN ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

BATMAN - 2025

ÖNSÖZ

Anayasamızın 56. maddesinde belirtildiği şekilde “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir.” hükmü doğrultusunda, çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi konusunda devlete ve vatandaşlara önemli görevler düşmektedir.

Günümüzde sanayileşme ve nüfusun artışı ile birlikte çevre sorunları, dünyada olduğu gibi ülkemizde de her geçen gün etkisini artırmakta, insanların oluşturdukları evsel ve sanayi kaynaklı atıklar zaman içinde hava, su ve toprağın kirlenmesine neden olmaktadır. Sağlıklı bir çevre ve yaşam kalitesi yüksek bir toplum oluşturulmasının ancak çevre sorunlarının çözülmesi ile mümkün olacağı bugün dünyada kabul görmüş bir gerçektir. Bu nedenle öncelikle toplumda çevre bilincinin oluşturulması gerekmektedir. Ortak varlığımız olan çevreyi korumak ve gelecek kuşaklara güvenli bir şekilde aktarmak için toplumun tüm kesimleri üzerine düşeni eksiksiz yerine getirmelidir. Doğal kaynakların sınırlı olduğu ve tükenebileceği gerçeği karşısında çevrenin korunması ve bu durumun süreklilik arz etmesi elzemdir. Çevresel değerlerin tahrip edilmesini önlemek ve bu amaçla gerekli çabayı sarf etmek ülkemizin geleceği için en faydalı yatırım olacaktır.

İl Müdürlüğümüz, İlimizdeki çevre sorunları ile ilgili olarak ilgili yönetmelikler çerçevesinde her türlü çevre kirliliğinin önlenmesi, flora ve fauna varlığı ile doğal zenginliklerin korunması ve kamuoyunda çevre bilincinin oluşması için birçok kurum ve kuruluş ile işbirliği içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. İlimizdeki çevresel bilgilerin yer aldığı bir kaynak olan bu raporun hazırlanmasında emeği geçen arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Muzaffer ÖZKAN
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
GİRİŞ.....	1
A. HAVA	4
A.1. HAVA KALİTESİ	4
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLETİCİLER.....	7
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	9
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları.....	10
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	11
A.5. ÇEVRESEL GÜRÜLTÜ	13
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	14
A.7. ULAŞIM VE HAREKETLİLİK	14
A.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	16
B. SU VE SU KAYNAKLARI.....	18
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ.....	18
B.1.1. Yüzeysel Sular	18
B.1.1.1. Akarsular.....	18
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	18
B.1.2. Yeraltı Suları.....	19
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	19
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	20
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	21
B.3.1. Noktasal kaynaklar	21
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar.....	21
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	21
B.3.2. Yayıllı Kaynaklar.....	21
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar.....	21
B.3.2.2. Diğer	22
B.4. DENİZLER	22
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ.....	22
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	22
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	22
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	23
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.....	23
B.5.2. Sulama	23
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.....	24
B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı ..	24
B.5.3. Endüstriyel Su Temini.....	24
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	24
B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı.....	24

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	25
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisleri Hizmetleri.....	25
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri.....	26
B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi	26
B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı.....	26
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ	26
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalar.....	26
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi.....	27
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar.....	27
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği.....	27
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	28
C. ATIK.....	30
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ).....	30
C.2. HAFRIYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI.....	31
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	32
C.3.1. Eğitimler	32
C.3.2. Atık Getirme Merkezleri.....	33
C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina / Yerleşke Sayısı.....	33
C.4. AMBALAJ ATIKLARI.....	35
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	37
C.6. ATIK YAĞLAR	38
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	39
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	39
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)	39
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR (AEEEE).....	41
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR.....	41
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR.....	41
C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	43
C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	43
C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisleri Çamurları	43
C.13. TIBBİ ATIKLAR.....	44
C.14. MADEN ATIKLARI	44
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	45
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	48
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR.....	48
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	48

İÇİNDEKİLER

Sayfa

D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI	49
D.1. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ (PGD)	49
D.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	49
E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	50
E.1. FLORA.....	50
E.2. FAUNA	54
E.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI.....	62
E.3.1. Ormanlar.....	63
E.3.2. Milli Parklar	63
E.3.3. Tabiat Parkları.....	63
E.4. ÇAYIR VE MERA.....	63
E.5. SULAK ALANLAR	64
E.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	65
E.6.1. Tabiat Anıtları.....	65
E.6.2. Tabiata Koruma Alanları.....	65
E.6.3. Anıt Ağaçlar	65
E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri	66
E.6.5. Doğal Sit Alanları	66
E.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	66
F. ARAZİ KULLANIMI.....	68
F.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	68
F.2. MEKÂNSAL PLANLAMA.....	69
F.2.1. Çevre Düzeni Planı	69
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	70
G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	71
G.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ.....	71
G.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ.....	72
G.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	73
H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI	74
H.1. ÇEVRE DENETİMLERİ.....	74
H.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	75
H.3. İDARİ YAPTIRIMLAR	75
H.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI.....	77
H.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	77
I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI	78
İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	80

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri	5
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	6
Çizelge A.3 – Ulusal hava kalitesi indeksi	6
Çizelge A.4 – 2024 yılı itibariyle Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri	7
Çizelge A.5 – İlimizde 2024 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları	9
Çizelge A.6 - İlimizde hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	11
Çizelge A.7 - İlimizde 2024 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3)	13
Çizelge A.8 –2024 yılında ilimizdeki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı	15
Çizelge A.9 –Tamamlanan Bisiklet Yolları	15
Çizelge A.10 –Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları.....	15
Çizelge A.11 –Tamamlanan Çevre Dostu Sokak	15
Çizelge B.1 – İlimizin Akarsuları.....	18
Çizelge B.2 - İlimizdeki mevcut göl, gölet ve rezervuarlar.....	19
Çizelge B.3 – İlimizin yeraltı suyu potansiyeli	19
Çizelge B.4 – İlimizin yeraltı suyu değişim tablosu.....	19
Çizelge B.5 – İlimizde 2024 Yılında Yüzey ve Yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	20
Çizelge B.6 – 2024 Yılı Gübre kullanımı.....	21
Çizelge B.7 – 2024 Yılında Tarımda Kullanılan Tarımsal İlaçlar	22
Çizelge B.8 – İlimizde Su Kaynakları üzerinde Enerji üretme amacıyla kurulan Hidroelektrik Santrallerinin kapasiteleri ve özellikleri	24
Çizelge B.9 – İlimizde 2024 yılı itibariyle Kentsel Atıksu Arıtma tesislerinin durumu	25
Çizelge B.10 – İlimizde 2024 yılında OSB’lerdeki Atıksu arıtma tesislerinin durumu	26
Çizelge B.11 – İlimizde 2024 Yılında kullanılan Ticari Gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarı	27
Çizelge B.12 – İlimizde 2024 yılında Tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer Kimyasal Maddeler (Tarımsal İlaçlar vb.)	28
Çizelge C.1 – İlimizde 2024 Yılı İl/İlçe Belediyelerde oluşan Katı Atıkların toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri ve tesis kapasiteleri	31
Çizelge C1 1 – İlimizde 2024 Yılı İl/İlçe Belediyelerde oluşan Katı Atıkların toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri ve tesis kapasiteleri	31
Çizelge C.2 – 2024 yılı itibariyle Hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi	32
Çizelge C.3 –2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri / Mobil Atık Getirme Merkezleri	33
Çizelge C.4 – 2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina yerleşkelerin sayısı	34
Çizelge C.5 – İlimizde 2022 yılında ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları *	35
Çizelge C.6 – İlimizde 2024 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı	35
Çizelge C.7 - İlimizde 2024 Yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı	36
Çizelge C.8 - İlimizde 2024 Yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	36
Çizelge C.9- 2022 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*	37

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge C.10 – İlimizde 2022 Yılı için Atık Madeni Yağ Geri Kazanım ve bertaraf miktarları	38
Çizelge C.11 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)	39
Çizelge C.12 – İlimizde 2022 yılı için Atık Bitkisel Yağlarla ilgili veriler	39
Çizelge C.13 – İlimizde 2022 yılında oluşan Ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	40
Çizelge C.14 – Yıllar itibariyle İlimizde beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)	40
Çizelge C.15 – 2022 yılı tehlikesi atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili veriler	42
Çizelge C.16 – Demir ve Çelik Endüstrisinden kaynaklanan Atık listesi	43
Çizelge C.17 – 2024 Yılında İlimiz İl Sınırları içinde oluşan yıllık Tıbbi Atık miktarı	44
Çizelge C.18 – İlimizde Yıllara göre toplanan Tıbbi Atık miktarı.....	44
Çizelge C.19 – Maden Atıklarının sınıflandırılması	45
Çizelge C.20 – 2024 yılı itibariyle ilimizde bulunan atık işleme tesisi sayısı.....	47
Çizelge Ç.1 – İlimizde 2024 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı.....	48
Çizelge Ç.2 – İlimizde 2024 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayıları.....	48
Çizelge D.1 _ yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi	49
Çizelge E.1 – İlimizde 2024 yılı Arazi Kullanımı ile ilgili veriler	62
Çizelge E.2 – İlimizde 2024 yılı Arazi Kullanım durumu	64
Çizelge E.3 – İlimizdeki Akarsuları ve Özellikleri	64
Çizelge E.4 – İlimizdeki Mevcut Sulama Göletleri.....	65
Çizelge F.1 – 2024 yılı İlimizin arazilerinin kullanımına göre arazi dağılım durumu	68
Çizelge F.2 – 2024 yılı İlimizin arazilerinin kullanımına göre arazi sınıflandırılması	69
Çizelge G.1 – İlimizde Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2024 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı	71
Çizelge G.2 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	72
Çizelge G.3 – 2014 – 2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	72
Çizelge G.4 – İlimizde 2024 yılında Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	73
Çizelge H.1 - İlimizde 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı	74
Çizelge H.2 – İlimizde 2024 yılında ÇŞİDİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları	75
Çizelge H.3 – İlimizde 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı.....	76
Çizelge I.1– İlimizde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı.....	78

GRAFİKLER DİZİNİ

	Sayfa
Grafik A.1 – İlimiz merkez istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği.....	12
Grafik A.2 – İlimiz merkez istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği.....	12
Grafik A.3 – İlimizde 2024 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	14
Grafik B.1 – 2024 yılı Belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	23
Grafik B.2 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı	25
Grafik B.3 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	25
Grafik C.1 – İlimizde katı atık kompozisyonu	30
Grafik C.2 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı.....	32
Grafik C.3 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı	34
Grafik C.4 – Yıl bazında İlimizde kayıtlı ekonomik işletme sayısı	35
Grafik C.5 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı.....	36
Grafik C.6 – 2022 yılı Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi* ...	37
Grafik C.7 – Yıllar itibariyle İlimizde atık madeni yağ toplama miktarları.....	38
Grafik C.8 –Yıllar itibariyle İlimizde beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl).....	40
Grafik C.9 – Atık Yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikesiz atık yönetimi.....	42
Grafik G.1 – İlimizde 2024 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	71
Grafik G.2 – İlimizde 2024 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	72
Grafik G.3 – İlimizde 2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı	73
Grafik H.1 – İlimizde ÇŞİDİM tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı	74
Grafik H.2 – İlimizde 2024 yılında ÇŞİDİM Gelen Şikayetlerin konularına göre dağılımı.....	75
Grafik H.3 – İlimizde 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezalarının konulara göre dağılımı.....	76
Grafik H.4 – İlimizde 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı.....	76
Grafik I.1- İlimizde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı.....	79
Grafik I.2- İlimizde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Endüstriyel Faaliyet Dağılımı.....	79

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1 – İlimizde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazının yeri.....	11
Harita E.1 – İlimizde bulunan Malabadi Tabiat Parkının yeri	63
Harita F.1 – Batman İli 1/100000 Ölçekli Çevre Düzen Planı	69
Harita I.1-İlimizde Kirletici Salın ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Harita üzerinde gösterimi.....	80

RESİMLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim E.1 – Orman vejetasyonu.....	50
Resim E.2 - Step vejetasyonu.....	51
Resim E.3 - Kayalık alan vejetasyonu.....	51
Resim E.4 - Çayır vejetasyonu.....	52
Resim E.5 - Sulak alan vejetasyonu.....	52
Resim E.6 - Ters Lale.....	54
Resim E.7 - Capra aegagrus (Dağ Keçisi-VU).....	54
Resim E.8 - Vormela peregusna (Alaca Sansar-VU).....	55
Resim E.9 - Lutra lutra (Su samuru-NT).....	55
Resim E.10 - Hyaena hyaena (Çizgili sırtlan-VU).....	55
Resim E.11 - Neophron percnopterus (Küçük akbaba).....	57
Resim E.12 - Buteo buteo (Şahin).....	57
Resim E.13 - Resim 13 - Vanellus vanellus (Kızkuşu).....	57
Resim E.14 - Coracias garrulus (Gökkuzgun).....	58
Resim E.15 - İki benekli çöpçü balığı (Noemacheilus argyrogramma).....	58
Resim E.16 - Bıyıklı balık (Barbus xanthopterus).....	58
Resim E.17 - Bıyıklı balık (Barbus plebejus lacerta).....	59
Resim E.18 - Şabot (Arabibarbus grypus).....	59
Resim E.19 - Rafetus euphraticus (Fırat Kaplumbağası).....	60
Resim E.20 - Salamandra atra (Türk semenderi).....	61
Resim E.21 - Neurergus strauchii (Benekli Semender).....	61

GİRİŞ

İdari Yapı

Batman İli 5 İlçe, (Beşiri, Gercüş, Hasankeyf, Kozluk, Sason), 11 Belediye (1 İl Belediyesi, 5 ilçe belediyesi ve 5 Mezra Belediyesi (Merkez ilçede Balpınar, Beşiri’de İkiköprü, Gercüş’te Kayapınar, Kozluk’ta Bekirhan ve Sason’da Yücebağ belediyesi), 293 Köy ve 279 Mezradan oluşmaktadır.

Coğrafi Yapı

Batman İli Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin Dicle Bölümünde 41 derece 10 dakika ve 41 derece 40 dakika doğu boylamları ile 38 derece 40 dakika ve 37 derece 50 dakika kuzey enlemleri arasında yer almaktadır.

Rakımı 550 m olan Batman’ın komşuları; kuzeyde Muş, batıda Diyarbakır, doğuda Bitlis ve Siirt ve güneyde Mardin illeridir. Batman İl merkezi, verimli ovalara sahip Batman Çayı havzasına kurulmuştur. Batman Ovası, Beşiri Ovası ve Meleto Yaylası İlin verimli sulanabilir arazisini oluşturmaktadır.

Batman’ın kuzey ve kuzeydoğu bölümü yüksek ve sarp dağlık olup, güneyi ise kısmen dağlık ve engebelidir. Başlıca dağları; Meleto Dağı (2967 m), Sason (Aydınlık) Dağları (2500 m), Subaşı (Züpşer) Dağı (2161 m), Kuşaklı (Halkız) Dağı (1947 m), Taştepe (Golat) Dağı (1473 m), Avcı (Karamelik) Dağı (2121 m), Taç (Arvız) Dağı (1675 m), Aşık (Selaş) Dağı (1944 m), Meydanok Tepesi (2042 m), Kortepe Dağı (2082 m), Çikolatatepe (2228 m), Karakaş Dağı (1344 m), Kekik Tepesi (1290 m), Kıradağ (984 m) ve Raman Dağı (1288 m)’dir.

Dicle Nehri, Batman, Sason, Kayser, Garzan ve Pisiyar Çayları il sınırları içinden geçmekte olan önemli akarsulardır. Kulp, Kayser ve Sason Çaylarının oluşturulduğu ve 115 km’lik kısmı Batman il sınırları içinde akan 120 km uzunluğundaki Batman Çayı, Dicle Nehrine dökülür.

Diğer yandan, Kozluk’un kuzeyindeki Aydınlık dağlarından doğan Pisiyar Çayı ve diğer küçük derelerin oluşturduğu Garzan Çayı da Batman’ın doğuda Siirt ile doğal sınırını oluşturmaktadır. İl sınırları içindeki mesafedeki yaklaşık 60 km olup, Beşiri ilçesinin doğusunda Dicle Nehri ile birleşir.

Dicle Nehri ise batıdan doğuya doğru akarak Batman Çayı ile birleştiği yerde Diyarbakır il sınırını geçtikten sonra Batman il sınırları içinde akmaya devam eder. Gercüş yöresinde Gürbüz ve Aydınlı Dereleriyle beslenen Dicle Nehri, Garzan Çayı ile birleştikten sonra il sınırlarını terk eder. Batman Barajı, Batman Çayı üzerinde sulama, taşkın önleme ve enerji üretmek amacıyla 1986-1999 yılları arasında inşa edilmiş bir barajdır. Kaya gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 7.181,00 m³, akarsu yatağından yüksekliği 85 m, normal su kotunda göl hacmi 1175 hm³, normal su kotunda göl alanı yaklaşık 49 km²’dir. Baraj 37744 hektarlık bir alana sulama hizmeti verirken, 198 MW güç ile yıllık 483 GW’lik elektrik enerjisi üretmektedir. Diğer yandan, il sınırları içinde bir adet gölet bulunmaktadır. Gercüş-KırkatGöleti, 1984 yılında Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından yapılmış olup sulama amaçlıdır.

Karasal iklimin hakim olduğu Batman'da kış mevsimi serin ve yağışlı, yaz mevsimi ise sıcak ve kurak geçer. Batman'da Özellikle kış mevsiminde yağış miktarı fazla olsa da kar yağışı pek az olur. En yüksek hava sıcaklıkları Haziran- Eylül döneminde, en düşük hava sıcaklıkları ise Aralık-Mart döneminde yaşanır. İlde hakim rüzgar yönü E (East, Doğu)'dur.

Ekonomik Özellikler

Batman ekonomisi petrol, tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomik yapı sergilemektedir. İl merkezinde ve ilçelerde sanayi gelişmemiştir. Bu nedenle, tarım sektörü ekonomide birinci sektör olma özelliğini korumaktadır. İlin ormanlık alanları diğer komşu illere nazaran daha fazladır. İlin genelinde tarım arazilerinin sulanması yeterli olmadığından endüstri bitkisi yetiştiriciliği varolan rezervin çok altında bulunmaktadır. Batmanda tütün tarımı ön plandadır. Ancak yetiştirilen tütünler kalitesiz olduğundan bu sektör hem tarımla uğrayan vatandaşa hem de devlete yük olmaktadır. Batman ili hudutları içerisindeki kültür arazileri her türlü ekim ve dikime müsaittir. Türkiye genelinde olduğu gibi Batman'da sanayi gün geçtikçe gelişmektedir. Batman'ın sanayi gelişiminde merkez ilçede bulunan Tüpraş ve Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı tesislerinin büyük payı bulunmaktadır. Batman'da en zengin maden rezervi 2.5 milyar varil ile petroldür. Bu rezervin büyük bölümü Raman Dağı eteklerinde bulunmaktadır. Sason ilçesinde ise 288 bin ton rezervli Barit madeni bulunmuştur.

Toprak Özellikleri ve Kullanım Durumu

Batman İli toprakları genel olarak organik madde yönünden zayıf, potasyumca zengin, fosfor ve diğer elementler yönünden ortak karakter taşıyan bir yapıya sahiptir. Büyük bir kısmı alkalik karakter özelliği taşıyan topraklar killi, kumlu ve humusludur. Organik maddelerin azalması sonucu su tutma kapasitesi ve havalanma özellikleri olumsuz etkilenmektedir. Bu da toprak işlenmesi esnasında toprağın geç tava gelmesine neden olmaktadır. İl genelinde nadas yapılan toprakların fazla olmaması da organik madde eksikliği ve verimi etkilemektedir.

Batman ilinde hüküm süren karasal iklimden dolayı, Batman Merkez, Beşiri, Hasankeyf ve Kozluk İlçesinin güney kesimlerinde bozkır görüntüsünde oldukça fakir bir bitki örtüsü hakimdir ve rüzgar erozyonu bu alanlarda etkili olmuştur. Sason, Gercüş ve Kozluk İlçesinin kuzey kesimlerinde meşe, bıtım, ceviz, ardıç ve çınar ağaçlarıyla kaplı koru ve bozuk ormanlar hakimdir. Batman ilinde VII. ve VIII. sınıf topraklar arazi varlığının % 41'ini kaplarken, bunu sırası ile V ve VI. sınıf (% 25,4), IV. sınıf (% 15,6), I. sınıf (% 7,4), III. sınıf (% 5,6), II. sınıf (% 5) topraklar kaplamaktadır. Batman İli topraklarının I. ve IV. sınıf (%23) kabiliyet sınıfları içerisinde kalan topraklar tarımsal amaçlı kullanılabilir alanlardan, V-VIII. sınıf (% 66,64) kabiliyet sınıfları içerisinde kalan topraklar ise, işlemeli tarıma uygun olmayan alanlardan oluşmaktadır. Batman İli'nde bulunan toprak grupları incelendiğinde, en fazla kahverengi orman toprakları ve kahverengi toprakların, en az alüvyal ve kolüvyal topraklar bulunduğu görülmektedir.

Tarım Alanları

Batman il genelinde tarımsal ürünlerin yetiştirme periyodu bütün yıla yayılmıştır. Eylül-Ekim aylarında başlayan buğday, arpa, mercimek ve nohut tarımı, Haziran ayının ilk yarısında sona ermekte ve Nisan ayının sonu ile Mayıs ayının ilk haftasında pamuk tarımı başlayıp Kasım ayı sonu-Aralık ilk haftasına kadar devam etmektedir. İl yüzölçümü 470.600 ha olup İlin tarım arazisi toplamı, 156.980 ha'dır. İlin yüzölçümünün % 43,33'ü tarımsal açıdan elverişsiz arazilerden ve İl yüzölçümünün % 33,36'sı Tarımsal, % 14,68'si Orman ve % 8,63'ü Mera faaliyetlerinden oluşmaktadır.

Tarihi ve Turistik Yerler:

Batman'da kültür turizmi denildiği an ilk akla gelen; tarihi özelliği olan ve Kültür Bakanlığı tarafından da sit alanı olarak ilan edilen Hasankeyf'tir. Hasankeyf'in ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu tam olarak bilinmemektedir. Ancak Şehir ve etrafındaki binlerce mağara insanların buraya çağlar öncesinden yerleştiğini göstermektedir. Hasankeyf, insanlığın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Mezopotamya bölgesinde yer almaktadır. İldeki tarihi ve kültürel değerleri görmek ve ekonomik bağlar nedeniyle gelen yerli ve yabancı turistler aldıkları eşyalar, yeme içme ve konaklama ücretleriyle İl ekonomisine katkı sağlamaktadırlar.

Nüfus:

Batman İli ve Beşiri, Kozluk ve Sason İlçeleri 1990 yılına kadar Siirt iline bağlı ilçeler iken, 1990 yılında Batman'ın İl statüsüne geçmesiyle Batman'a bağlanmışlardır. Ayrıca Gercüş İlçesi de 1990 yılına kadar Mardin İli'ne bağlıyken İl olunca Batman'a bağlanmıştır. Hasankeyf İlçesi ise 1990 yılında Gercüş İlçesi'nden ayrılarak ilçe olmuştur. Batman İli' nin nüfusu 2007 yılında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen nüfus sayımında 472.487, 2010 yılında 510.200, 2015 yılında 566.633, 2018 yılında 599.103, 2019 yılında 608.659, 2020 yılında 620.278, 2021 yılında 626.319, 2022 yılında 634.491, 2023 yılında 647.205, 2024 yılında ise 654.528 olarak belirlenmiştir.

İL MÜDÜRLÜĞÜMÜZ ÇEVRE PERSONEL DURUMU

İl Müdürlüğümüzde çevre kısmı “ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğü” ve “Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü” olmak üzere iki şubeden oluşmaktadır.

ÇED ve Çevre İzinlerinden Sorumlu Şube Müdürlüğünde; 1 Şube Müdürü, 2 Çevre Mühendisi ve 1 Tekniker olmak üzere toplam 4 personel, Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğünde; 1 şube Müdürü, 3 Çevre Mühendisi, 1 Jeoloji Mühendisi, 2 Tekniker ve 2 teknisyen olmak üzere toplam 9 personel görev yapmaktadır

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Türkiye’de özellikle kış sezonunda bazı şehir merkezlerinde meteorolojik şartlara da bağlı olarak hava kirliliği görülmektedir. Kış aylarında ısınmadan kaynaklanan hava kirliliğinin temel sebepleri; düşük vasıflı yakıtların iyileştirilme işlemine tabi tutulmadan kullanılması, yanlış yakma tekniklerinin uygulanması ve kullanılan yakma sistemleri işletme bakımlarının düzenli olarak yapılmaması şeklinde sıralanabilir.

Ancak ısınmada doğal gazın ve kaliteli yakıtların kullanılması sonucu özellikle büyük şehirlerde hava kirliliğinde 1990’lı yıllara göre azalma olmuştur.

Şehirleşme ile sanayi tesislerinin yakın çevresindeki bölgelerdeki konutlaşmaların artması hava kirliliğinin olumsuz etkilerini artırmaktadır. Kömüre dayalı termik santrallerde kullanılan yerli linyitlerin yüksek kükürt oranı ve bazı tesislerde arıtma sistemlerinin olmaması nedeniyle kükürt dioksit (SO₂) emisyonları problem oluşturmaktadır.

Çevre Mevzuatının kirletici vasfı yüksek tesisler olarak nitelendirdiği enerji üretim tesisleri için mevzuatta özel emisyon sınır değerleri bulunmaktadır. Söz konusu tesislerin kurulması ve işletilmesi için gerekli izinler, tesisten çıkan emisyonlar ve tesisin etki alanı içerisinde hava kirliliğinin tespitine ilişkin usul ve esaslar Çevre Mevzuatında belirlenmiştir. Katı, sıvı ve gaz yakıt kullanan bu tesisler için ilgili baca gazı sınır değerlerinin sağlanması yanında tesis etki alanlarında hava kalitesi sınır değerlerinin de sağlanması gereklidir.

Bu nedenlerle söz konusu tesislerden kaynaklanan özellikle toz, kükürt dioksit (SO₂) ve azotoksit (NO_x) emisyonlarının giderilmesi ve azaltılması konusundaki tekniklerinin uygulanması gereklidir. Söz konusu azaltım teknikleri son yıllarda tesislerden kaynaklanan emisyon yüklerini önemli ölçüde azaltılabilmektedir. Söz konusu azaltım tekniklerinin hayata geçirilmesi ve yaygın olarak kullanılabilmesi içinde Çevre Mevzuatında bazı değişiklikler yapılmıştır.

Şehirlerde yaşanan hava kirliliğine, artan motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz gazları da katkı sağlamaktadır.

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, EPA Hava Kalitesi İndeksini ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uyarlayarak oluşturulmuştur. 5 temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Çizelge A.1 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği limit değerleri ve uyarı eşikleri

KİRLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER	UYARI EŞİĞİ
		(µg/m ³)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	500 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	

	yıllık ve kış dönemi (Ekosistemin korunması) -insan sağlığının korunması için-	20	–hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
NO₂	saatlik -insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değeri mevcuttur)	220	400 µg/m ³ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de –hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için- (2024 yılı itibarıyla hedeflenen sınır değeri mevcuttur)	40	
NO_x	yıllık -vegetasyonun korunması için-	30	----
PM₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	5	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama (mg/m³) -insan sağlığının korunması için-	10	----

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.2’ de verilmektedir.

Çizelge A.2 - Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - Ulusal Hava Kalitesi İndeksi

<i>Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler</i>	<i>Sağlık Endişe Seviyeleri</i>	<i>Renkler</i>	<i>Anlamı</i>
<i>Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..</i>	<i>..hava kalitesi koşulları..</i>	<i>..bu renkler ile sembolize edilir..</i>	<i>..ve renkler bu anlama gelir.</i>
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıda insan için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

**Çizelge A.4 – 2024 Yılı İtibariyle Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri
(ÇŞİDİM,2025)**

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri		
Asit Üretim Tesisleri		
Atık Geri Kazanım Ve Bertaraf Tesisleri		
Cam Üretim Fabrikaları		
Çimento		
Demir - Çelik Ve Metalurji Fabrikaları		
Doğalgaz Çevrim Ve Termik Santraller		
Gıda Fabrikaları		
Gübre Fabrikaları		
Kağıt Fabrikaları		
Kimya Fabrikaları		
Kireç Fabrikaları		
Lastik Üretim Tesisleri		
Otomotiv		
Petrol Ve Petrokimya Tesisleri	1	2
Şeker Fabrikaları		
Tekstil Fabrikaları		
TOPLAM	1	2

2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir. Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'nin ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu

derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir. Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder.

Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀- 10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır.

Sağlık etkileri açısından, PM₁₀ solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM₁₀'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM₁₀ maruziyetine karşı hassastır. PM₁₀ yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler % 100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO değişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de inversiyon durumudur. CO'inglobal arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Inversiyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır. CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur. Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler(etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar

bulunur.

İlimizde 2024 yılında gerek evsel ısınmada, gerekse sanayide kullanılan yakıt miktarları ve cinsi Çizelge A.5’de, verilmiştir. Ancak 2024 yılında kullanılan fueloil miktarı ile ilgili İl Müdürlüğümüze herhangi bir çalışma verisi ulaşmamıştır.

Çizelge A.5 - İlimizde 2024 yılın da kullanılan yakıt türleri ve miktarları

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi				Sanayi	189.351		
	Tüketim Miktarı (ton)			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m3)	
				189.351			
Konut	Mesken	Rusya, Güney Afrika, Ukranya	542	Konut	96.394.450		
	Mesken	GARP linyitleri İşlt. Mües. Müd. Tavşanlı / Kütahya	17.893	Konut Dışı	19.236.817		
	18.435 ton			Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m3)	
				115.631.267			

Hava kirliliğinin başlıca sebeplerinden birisi olan motorlu taşıt kaynaklı Egzoz Emisyonları özellikle trafiğin yoğun olarak yaşandığı kent merkezlerinde önemli bir çevresel problem oluşturmaktadır. Motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz emisyonlarının azaltılmasında Egzoz Gazı Emisyon ölçümleri ve denetimleri büyük önem taşımaktadır.

13.05.2006 tarih ve 26167 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Çevre Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile de Egzoz Gazı Emisyon ölçümü uygulamaları ve bu uygulamaların denetlenmesine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Batman İlinde hava kirliliğine neden olan etmenler arasında kış sezonunda ısınma amaçlı kullanılan yakıtlar, endüstriyel tesislerin şehir içinde kalması, motorlu taşıtlar, anızların yakılması, meteorolojik faktörler (Şehrin çanak şeklinde olması, inverziyonlu günlerin çok olması durgun gün sayısı 200 gün ve hava karışım yüksekliğinin 4m) sayılabilir.

Batman İlinde bir adet Hava Kalitesi Ölçüm Cihazı mevcut olup, Batman Valiliğine ait otopark bahçesinde bulunmaktadır. Gün içerisinde yarım saatlik veriler alınmakta ve www.havaizleme.gov.tr adresinden de online olarak takip edilebilmektedir. Kurulan hava kirliliği ölçüm istasyonunda Kükürtdioksit (SO₂) ve Partikül Madde (PM₁₀) parametreleri ölçülmektedir.

Ölçüm istasyonunda toplanan ölçüm verileri Bakanlığımıza ait özel bir ağ (VPN) üzerinden GSM Modemler aracılığıyla Bakanlığımız Çevre Referans Laboratuvarı Veri İşletim Merkezine aktarılarak izlenmekte ve <http://laboratuvar.cevre.gov.tr/> adresinde eşzamanlı olarak yayınlanmaktadır. Saatlik ortalamalar şeklinde istasyonlardan alınan veriler incelenerek doğrulama çalışmaları yapılmakta olup söz konusu verilerle aylık ve yıllık raporlar hazırlanarak yayınlanmaktadır.

Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonunun yeri Harita A.1' de gösterilmiştir. İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler ile ilgili veriler ise Çizelge A.6'da verilmiştir.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

Şehrimizde hava kirliliği kontrolü, kirlilik önleme ve hava kalitesinin iyileştirilmesi çalışmaları yürürlükte bulunan mevzuatlar ve ilimiz Mahalli Çevre Kurulu'nca oluşturulan Temiz Hava Programları doğrultusunda Batman Belediyesi ile Batman Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'nün koordinasyonu ve işbirliğinde yürütülmektedir.

2025-2029 yıllarını kapsayan 3. İzleme dönemi için Temiz Hava eylem Planı hazırlık çalışmaları devam etmekte olup, mevzuatımızın etkin uygulanması, hava kirliliğinin azaltılarak AB limit değerlerine uyum sağlanması ile insanımızın daha sağlıklı ve kaliteli bir çevrede yaşaması hedeflenmiştir.

Eylem Planında belirtilen önlem ve uygulamalar diğer kurum ve kuruluşlarla koordineli olarak devam ettirilmektedir. Bu kapsamda 2024 yılında;

- İl genelindeki işyeri ve konutlarda kullanılan yakıtların uygunluğu denetlenerek Ateşleyici Belgesi olmadan çalışma yapılması engellenmiş, Mahalli Çevre Kurulunca belirlenen yakma saatlerine riayet edilmesi hususunda uyarılar yapılmaktadır.

- Ateşleyici Belgesine sahip kişilere denetimler esnasında uygun yakma teknikleri hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır.

- Denetlenen binalara ve işyerlerine ait bacalarda filtreler kontrol edilerek filtre bulunmayan bacalara filtre takılması sağlanmıştır.

- İlimiz genelinde kullanılan kömürlerden numuneler alınarak yetkili laboratuvarlarda analizleri yaptırılarak uygunlukları kontrol edilmektedir.

- Vatandaşların Alo 181 şikayet hattını daha yaygın kullanmaları ve şikayetlerin değerlendirilerek giderilmesi hususunda mesai saatleri içerisinde ve dışında denetim ekipleri oluşturulmaktadır.

- Emisyon konulu Çevre İzni alan tesislerin denetimleri yapılmıştır.

- İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile birlikte özellikle 5 Haziran Dünya Çevre Günü etkinlikleri kapsamında ilimizdeki İlkokul ve ortaokullarda öğrencilerimize bilinçlendirici eğitimler verilmiştir.

- Ulaşım konusunda vatandaşlarımızın toplu taşımaya yönelmesi ve toplu taşımada kullanılan ulaşım araçlarının daha az egzoz emisyonuna sahip araçlardan seçilmesi hususunda tavsiyelerde bulunulmuştur.

- Vatandaşların bilinçlenmesi amacıyla İl Emniyet Müdürlüğüne ait, yaya ve taşıt trafiğinin yoğun olduğu noktada bulunan elektronik dev ekranda özellikle hava kirliliğine dikkat çeken kamu spotları yayınlanmış ve gerekli uyarıların yapılması sağlanmıştır.

A.4. Ölçüm İstasyonları

İlimizde bulunan ölçüm istasyonu Batman Valiliğine ait otopark bahçesinde bulunmaktadır. Kurulan hava kirliliği ölçüm istasyonunda Kükürtdioksit (SO₂) ve Partikül Madde (PM₁₀) parametreleri ölçülmektedir.

İlimizde Merkez İstasyonu PM₁₀ VE SO₂ parametreleri için günlük ortalama değerlerini içeren veriler

ve KVS limit değerleri Grafik A.1 ve Grafik A.2’de verilmiştir. Çizelge A.7’de İlimizde 2024 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları verilmiştir.

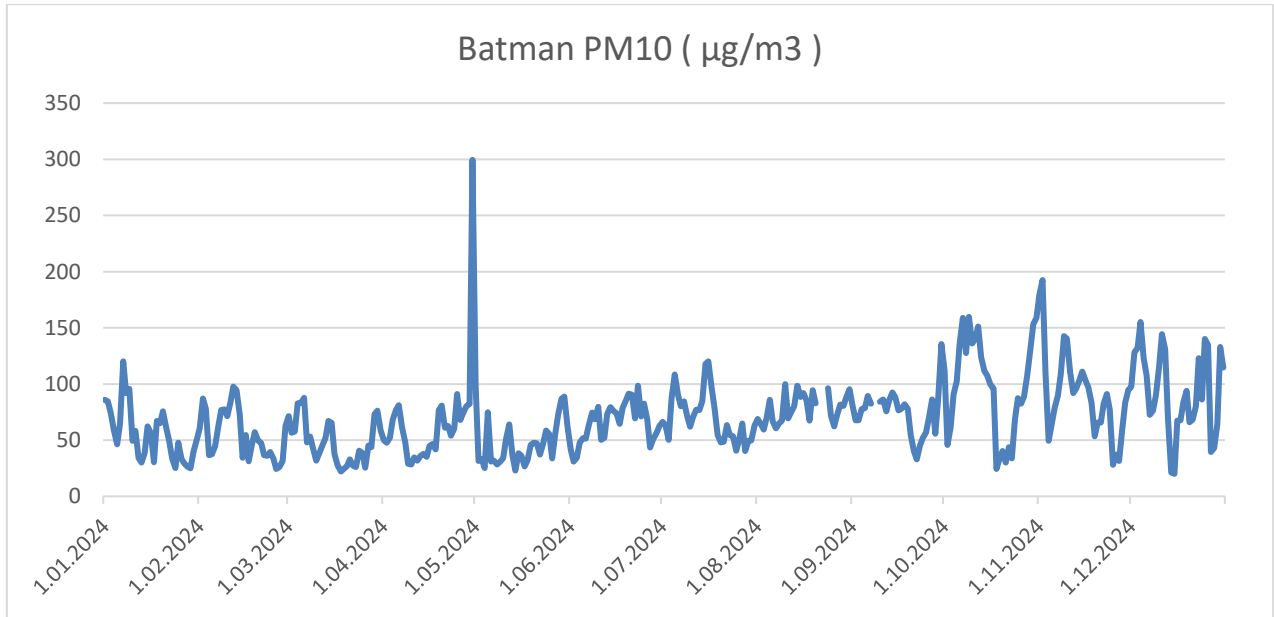
Harita A.1- İlimizde bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazının Yeri

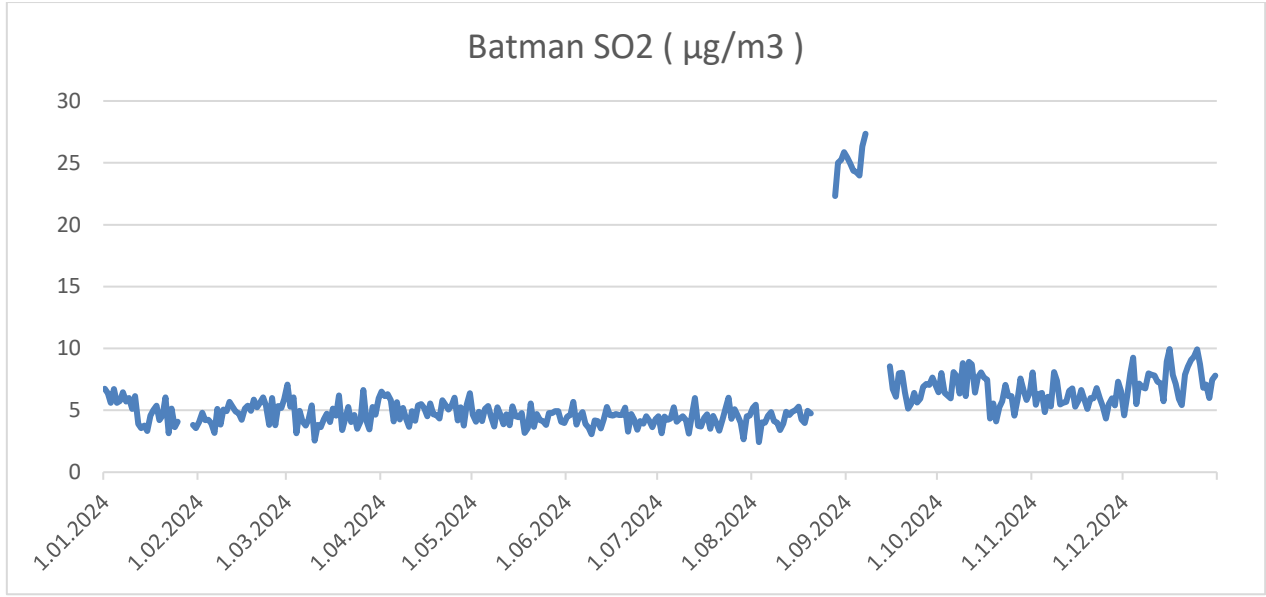
Çizelge A.6- İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler

(<http://laboratuvar.cevre.gov.tr> , 2025)

İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/Sanayi)	HAVA KİRLİLETİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM
Merkez	Isınma	X					X

Grafik A.1- İlimiz Merkez İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği (sim.csb.gov.tr, 2025)

Grafik A.2- İlimiz Merkez İstasyonu SO₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği
(sim.csb.gov.tr, 2025)

Çizelge A.7- İlimizde 2024 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve sınır değerin aşıldığı gün sayıları (mg/m³; CO: mg/m³)
(sim.csb.gov.tr, 2025)

Merkez	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*
Ocak	4,96	0	55,22	17
Şubat	4,89	0	54,89	14
Mart	4,59	0	48,66	13
Nisan	5,12	0	64,71	18
Mayıs	4,45	0	47,23	11
Haziran	4,29	0	65,43	25
Temmuz	4,32	0	69,96	25
Ağustos	7,79	0	78,18	28
Eylül	12,39	0	74,62	25
Ekim	6,66	0	98,16	24
Kasım	6,06	0	90,80	26
Aralık	7,48	0	93,13	27

*AGS: Sınır değerin aşıldığı gün sayısı

A.5. Çevresel Gürültü

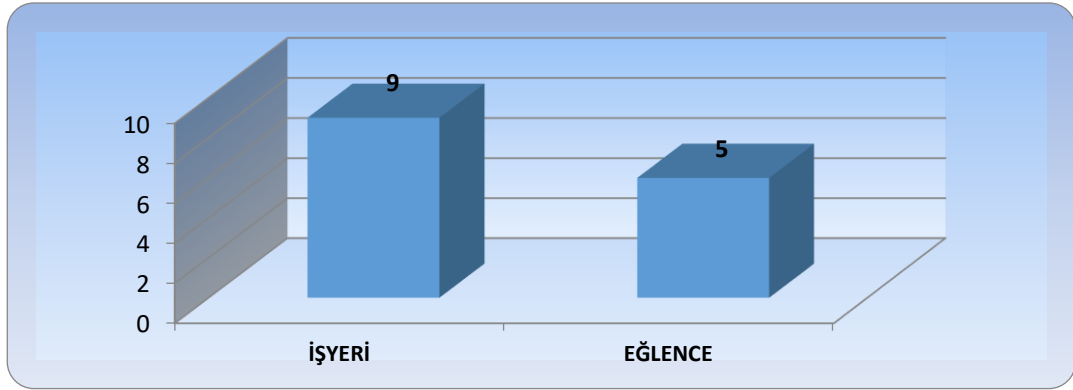
İlimiz merkezinde özellikle trafik yoğunluğunun fazla olduğu cadde ve kavşaklarda gürültü kirliliği gözlenmektedir. Karayolu ve demiryolu kenarlarında mevcut gürültü etkisini azaltmak üzere plantasyon veya benzeri herhangi bir tedbir alınmamıştır.

Mülga 04 Haziran 2010 tarihli Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği ve 30 Kasım 2022 tarihli ve 32029 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Gürültü Kontrol Yönetmeliği gereğince Çevresel Gürültü Seviyesi Ölçüm Raporunun Bakanlığımızdan yeterlilik almış firmalar tarafından hazırlanarak İl Müdürlüğümüze gönderilmesi ile ilgili gerekli yazışma ve denetimler yapılmıştır.

Bunun yanı sıra 20.12.2004 tarihi itibari ile İl Müdürlüğümüze alınan Gürültü Ölçüm Cihazı ile çeşitli işyerleri ve tesislerin elektrik jeneratörü ve soğutma fanları ile ilgili müdürlüğe gelen şikâyetler doğrultusunda gürültü ölçümleri yapılarak, mevzuat çerçevesinde gerekli gürültü tedbirleri almak için çalışmalar yapılmaktadır. Gürültü yönetmeliği çerçevesinde Batman Belediyesinin gürültü yetkisi almak için, Çevre Denetim Biriminin kurulması çalışmaları devam etmektedir.

İl bazında 2024 yılı içerisinde İl Müdürlüğümüze eğlence yerleri, sanayi, şantiye, işyerlerinin soğutucuları, jeneratör ve benzeri gürültüsü ile ilgili 14 adet denetim yapılmıştır. Bu denetimlerin 5 adet işyeri ve 9 adet eğlence yeri kaynaklı denetimlerdir. İl müdürlüğümüze gelen şikâyetler üzerine ilgili mevzuat çerçevesinde gerekli denetimler yapılmış ve bu denetimler sonucunda Gürültü ile ilgili idari yaptırım uygulanmamıştır.

İl Müdürlüğümüze ulaşan gürültü şikâyetlerinin konu bazında dağılımı Grafik A.3’ de verilmiştir.

Grafik A.3- İlimizde 2024 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikâyetlerin Dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

İlimizde hazırlanan gürültü eylem planı ile 1. ve 2. etap stratejik gürültü haritası bulunmamaktadır.

İlimizde mevcut tamamlanan gürültü bariyeri bulunmamaktadır.

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Bakanlığımız koordinasyonunda hazırlanan ve 3 Mayıs 2010 tarihinde Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanan Ulusal İklim Değişikliği Stratejisinin uygulanmaya konulması amacıyla sera gazı emisyonu kontrolü ve iklim değişikliğine uyum konusunda 2011-2013 yıllarına yönelik stratejik ilkeleri ve hedefleri içeren İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı (İDEP) hazırlanmış ve 2011 yılının Temmuz ayında uygulanmaya konulmuştur. İDEP’in amacı, sera gazı emisyonlarını sınırlamaya yönelik ulusal koşullara uygun eylemler belirleyerek iklim değişikliği ile mücadele edilmesi, iklim değişikliğinin etkilerinin yönetilerek dayanıklılığın artırılması ve böylece Türkiye’de iklim değişikliği ile mücadele ve uyumun teşvik edilmesidir.

Bu kapsamda İDEP uygulanmasından sorumlu olduğu belediye ve valiliğin sorumlu olduğu eylemler için bağlı birimleri tarafından sağlanacak bilgiler derlenerek internet tabanlı İDEP İzleme Sistemine girişinin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünce yapılması uygun görülmüştür.

A.7. Ulaşım ve Hareketlilik

Bakanlığımızca Çevre Mevzuatının AB Mevzuatına uyum çalışmaları da dikkate alınarak hazırlanan“11.03.2017 tarih ve 30004 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “*Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliği*” ile Yukarıda bahsedilen Kanun ve Yönetmelikler çerçevesinde; trafikte seyreden motorlu taşıtların hava kirliliğine olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması ve hava kalitesinin korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınması gayesiyle aşağıda belirtilen hususlara uyulması önem arz etmektedir.

TS 13231 Standardını sağladığını belgeleyen özel veya yetkili servis istasyonları, muayene kuruluşları ile araç muayene istasyonu veya araç muayene istasyonuna bağlı seyyar araç muayene istasyonlarına Yönetmelikte belirtilen şartları da yerine getirmeleri halinde il Müdürlükleri tarafından üç yıl süreli Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm yetki belgesi verilir. İlimizdeki Araç Sayısı ve Egzoz Gazı Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı Çizelge A.8’da verilmiştir.

Çizelge A.8- 2024 Yılında İlimizdeki Araç Sayısı ve Egzoz Gazı Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
8	48.343	48.552

Çizelge A.9– Tamamlanan Bisiklet Yolları
(Batman Belediyesi, 2025)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Batman	Atatürk Bulvarı ile Turgut Özal Bulvarı	6,000
Batman	Körük Mah. Yaşam Parkı Önü	1,080
Batman	Körük Mah. Şehit Yusuf Erin Caddesi	0,545
Batman	Körük Mah. Sosun Caddesi Salih Gök Parkı Önü	0,367
Batman	Belde Mah. Fırat Caddesi	0,589
Batman	Belde Mah. Yaşar Kemal Kent Ormanı çevresi	0,895
Batman	Şirinevler Mah. Milli Egemenlik Bulv.	0,815
Batman	Fatih mah. Ömer Muhtar ve Barış Bulv.	1,717
Batman	Pazaryeri Mah. Hal yolu	2,190
Batman	Şafak Mahallesi Millet Bahçesi Çevresi	0,640
TOPLAM		14,833

Çizelge A.10– Tamamlanan Yeşil Yürüyüş Yolları
(Batman Belediyesi, 2025)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Batman	Tilmerç Mahallesi	0,553

Çizelge A.11– Tamamlanan Çevre Dostu Sokak
(Batman Belediyesi, 2025)

İli	Güzergâhı	Mesafe (km)
Batman	Atatürk Parkı Yanı	0,070

İlimizde mevcut tamamlanan Gürültü bariyeri bulunmamaktadır.

A.8. Sonuç ve Değerlendirme

Batman İlinde hava kirliliğine neden olan etmenler; kış sezonunda ısınma amaçlı kullanılan yakıtlar, Endüstriyel tesislerin şehir içinde kalması, meteorolojik faktörlerdir. (Şehrin çanak şeklinde olması, inverziyonlu günlerin çok olması durgun gün sayısı 200 gün ve hava karışım yüksekliğinin 4m).

İlde bulunan ve hava kirliliğine neden olması muhtemel tüm tesisler İl Müdürlüğümüz uzman teknik personellerince periyodik olarak kontrol edilmekte ve ölçüm sonuçları ilgili yönetmeliklerdeki standartlar ışığında yorumlanmaktadır.

Batman il genelinde konut ve işyerlerinin ısıtılmasında yakıt olarak Doğal Gaz, kömür, odun, kalorifer yakıtı ve az miktarda motorin kullanılmaktadır. Köylerde yaşayanların ve ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin tezek kullandığı da görülmektedir.

Kullanılan yakıtlara ait kontroller ve gerekli kısıtlamalar; ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından titizlikle yapılmaktadır. Kullanılması uygun olmayan ve gerekli izinleri alınmamış her türlü yakıtın kullanımı ve satışının önlenmesi amacıyla bir dizi çalışmalar yapılmaktadır.

Kış sezonunda ilimize kaçak ve kalitesi düşük sıvı ve katı yakıt getirilmesi, özel kalorifer yakıtı adı altında değişik özelliklerde yakıt imal edilmesi, depolanması, satılması ve kullanılmasının önlenmesi amacıyla tüm gün denetimler yapılmaktadır.

Ayrıca İlimizde bir adet Hava Kalitesi Ölçüm Cihazı mevcut olup, Batman Valiliğine ait otopark bahçesinde bulunmaktadır. Gün içerisinde yarım saatlik veriler alınmakta ve <https://sim.csb.gov.tr/> adresinden de online olarak takip edilebilmektedir. Kurulan hava kirliliği ölçüm istasyonunda Kükürtdioksit (SO₂) ve Partikül Madde (PM₁₀) parametreleri ölçülmektedir.

Ölçüm istasyonunda toplanan ölçüm verileri Bakanlığımıza ait özel bir ağ (VPN) üzerinden GSM Modemler aracılığıyla Bakanlığımız Çevre Referans Laboratuvarı Veri İşletim Merkezine aktarılarak izlenmekte ve <https://sim.csb.gov.tr/> adresinde eşzamanlı olarak yayınlanmaktadır.

Nüfus artışı ve gelir düzeyinin yükselmesine paralel olarak, sayısı hızla artan motorlu taşıtlardan çıkan egzoz gazları, hava kirliliğinde önemli bir faktör oluşturmaktadır. Havada bulunan kurşunun % 95' inin araçlardan kaynaklandığı düşünüldüğünde araçlardan kaynaklanan hava kirliliğinin önemi bir kez daha anlaşılmış olacaktır.

İl merkezinde özellikle trafik yoğunluğunun fazla olduğu cadde ve kavşaklarda, gürültü kirliliği gözlenmektedir. Yeni yerleşim alanlarında bazı tedbirler alınarak bahçe ve kaldırım alanlarının fazlalığı ile, gürültünün etkisi azda olsa azaltılmaktadır. İlimiz sınırları içinde bulunan birçok iş yeri, Eğlence Yerleri, Sanayi, Şantiye alanlarında gürültü seviyesinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu seviyedeki gürültüye maruz kalan kişilerde zamanla sağlık açısından bir takım bozukluklar meydana gelebileceğinden, gürültü seviyesini düşürmek için bir takım önlemler alınması gerekmektedir. Yüksek gürültü sonucu yüzyılın en büyük ve tedavisi en zor rahatsızlıklarından biri olan stres faktörü ortaya çıkmaktadır.

Şehir içi ve mahalle aralarında sanatlarını icra ederek, para kazanan işyerleri eşraflarının yapmış oldukları işin özelliğine göre çevreyi rahatsız etmektedirler. Bu durum ancak gürültünün azaltılmasına yönelik küçük, kolay ve masraflı olmayan tedbirlerle düzeltmeye çalışmaktadırlar.

İlimizdeki inşaat, hafriyat gürültüsü sürekli olmadığından çevreye olan etkisi diğer gürültülere göre daha az rahatsız edicidir. İnşaat gürültüsünün minimum seviyeye indirilmesi için gerekli denetim ve çalışmalar yapılmaktadır.

İlimizde gürültü kirliliğinin diğer bir kaynağı da; özellikle susturucu takılmayan motosikletlerden yayılan, insanı ruhen, zihnen ve bedenen rahatsız eden gürültüdür. 11.03.2017 tarih ve 30004 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında ölçümlerin yapılması için Batman İlinde 8 firmaya Egzoz Emisyon ölçüm yetki belgesi verilmiştir

Uzun süre gürültüye maruz kalan kişilerde konsantrasyon bozukluğu olması ile iş veriminde zamanla düşme meydana gelmektedir. Yaz aylarında artış gösteren gürültü seviyesini azaltmak için sadece belediyenin almış olduğu bazı tedbirler mevcuttur.

Memur, işçi, esnaf kısaca çalışan her kesim insanın dinlenme günleri olan tatil günlerinde sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine kadar çalışan inşaat makineleri ve diğer aletlerin kişi üzerinde yaptığı olumsuz etkiler sonraki çalışma günlerine aksetmektedir. Hafta içi çalışan ve yorgunluğunu atmaya çalışan bir insanın ayrıca bir de gürültü rahatsızlığına maruz kalması fiziksel ve ruhsal sağlığını etkileyecek bir durumdur.

İlimizde karayolu ve demiryolu kenarlarında mevcut gürültü etkisini azaltmak üzere plantasyon veya benzeri herhangi bir tür tedbir alınmamış ve buralarda gürültü düzeyleri ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış.

Hammaddeleri işlenebilecek duruma getirerek değerlendirmeye yarayan işlemlerin ve araçların tümü şeklinde tanımlanan endüstriye ait tesisler, kentlerde veya kırsal alanlarda gürültü kirliliğinin bir parçasını oluşturmaktadır. Günümüz teknolojisi sayesinde ileri derecelere ulaşan bu tesisler, işyerleri düzensiz kentleşme ile konut bölgelerinin iç kısımlarına kadar girmiştir. İlimizde, son zamanlarda yapılan esnaf siteleri(sanayi sitesi, marangozlar ve kaynakçılar sitesi) küçük imalat sanayini kent içinde gelişigüzel dağılmış bir durumdan bir nebze olsun kurtarmıştır.

Kaynaklar

TÜİK Siirt Bölge Müdürlüğü
Batman Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Siirt Batman Doğal Gaz Dağıtım A.Ş (SİBADAŞ)
Batman Valiliği Sosyal ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Verileri
<https://sim.csb.gov.tr/>

(Bu bölümdeki tablolar 2025 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze gönderilen verilere göre hazırlanmıştır.)

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

İlimiz sınırları içinde bulunan en belirgin akarsular Dicle Nehri, Garzan Çayı, Batman Çayı, Sason Çayıdır. Batman İl sınırında en önemli akarsu; Dicle Nehri'dir. Dicle Nehri'nin Batman İli sınırlarındaki en önemli kolları Garzan Çayı ve Batman Çayı'dır. Batman Çayını oluşturan ana kollar Kulp Çayı, Sarım Çayı, Zori Çayı ve Talorin Çayı'dır. Bu kollardan Kulp ve Sarım Çayı, Diyarbakır İl sınırları, Sason, Zori ve Talorin çayları ise Batman İl sınırları dâhilindedir. Batman Çayının İl sınırları içindeki uzunluğu 124 km olup kuzeyde Serim mıntıkasından başlayıp güneye doğru Kulp Çayı ile birleşerek Batman İlini terk etmektedir. Batman Çayı'nın yıllık ortalama su potansiyeli 4.2 milyar m³'tür. Garzan Çayı yıllık ortalama su potansiyeli 830 milyon m³'tür. İlimizde bulunan akarsuların toplam uzunluğu, İl sınırları içindeki uzunluğu, debisi, kolu olduğu akarsu ve kullanım amaçları hakkında bilgiler Çizelge B.1'de verilmiştir.

Çizelge B.1 -İlimizin Akarsuları

(Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü, 2024)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Dicle Nehri	530	86	4059	Dicle	Sulama, Enerji
Garzan Çayı	168	110	1177	Dicle	Sulama, Enerji
Batman Çayı	144	124	3665	Dicle	Sulama, Enerji
Sason Çayı	65	65	544	Batman	Enerji
Serkan (Zori) Çayı	78	58	898	Batman	Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler Rezervuarlar

İl sınırları dâhilinde doğal göl bulunmamaktadır. Ancak DSİ tarafından sulama amaçlı olarak yapılmış bir adet göl mevcuttur. Gercüş - Kırkat Göleti. Gercüş-Kırkat Göleti Dicle Havzasında Batman İli Gercüş İlçesine 8 km. uzaklıktadır. Gölet nehir deresi üzerinde olup 350 ha alanı sulamaktadır. İlde bulunan sulama göletlerine ait bilgiler Çizelge B.2'de verilmiştir.

Çizelge B.2- İlimizdeki mevcut göl, gölet ve rezervuarlar

(Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü, 2025)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Batman Barajı (Sol Sahil Sulaması)	Kil Çekirdekli Zonlu Kaya Dolgu	1.250.000.000	13.826	56 880 000	Sulama + Enerji

Gercüş-Kırkat Göleti	Homojen Toprak Dolgu	3.150.000	350	Sulama Yapılmamakta (Talep yok)	Sulama
----------------------	----------------------	-----------	-----	---------------------------------	--------

B.1.2. Yeraltı Suları

Batman İli ve çevresinin yeraltı suyu yönünden verimli birimleri Batman Çayı verimli alüvyonları ile Batman Ovası'nın bir kesiminde yayılım gösteren çakıl taşı ve kumtaşı birimlerinden oluşan lahtiiformasyonudur.

Batman İlinin mevcut içme suyu Batman Çayı alüvyonlarından karşılanmaktadır. Bu alandaki yeraltı suyu 9-10 m civarındadır. İlin güneydoğu kesimlerinde yayılım gösteren lahtiiformasyonunda ise su seviyesi 25-30 m arasındadır. Diğer kesimler ise yeraltı suyu yönünden verimsizdir. Ayrıca Batman İlinin yaklaşık 12 km güneybatısında Diyarbakır İl sınırları içerisinde kalker akiferden boşalan ve yaklaşık debisi 6,5 m³/s olan Zilek kaynakları bulunmaktadır.

İl yeraltı su rezervleri bakımından zengindir. Sulanabilen alanların bir kısmında üreticilerin kendi imkânları ile açtıkları derin kuyulardan sağlanan suyla sulu tarım yapılmaktadır.

Çizelge B.3- İlimizin Yeraltı suyu Potansiyeli (Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü, 2025)

DSİ 10. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ BATMAN İLİNDE YAPILAN YERALTISUYU TAHSİSLERİ 2024 YILLI SONUNA KADAR				
İli	Tahsis Edilen Su Miktarı (hm ³ / yıl)			
	İçme Kullanma (hm ³ /yıl)	Sanayi (hm ³ /yıl)	Sulama (hm ³ /yıl)	Toplam Tahsis Edilen Miktar (hm ³ /yıl)
BATMAN	11,17	2,30	12,57	26,04
2024 Yılı sonuna kadar verilen Kullanma Belgesi (Adet)	41	19	516	576

Ayrıca MTA Genel Müdürlüğü il ve yakın çevresinde jeotermal enerji aramalarına yönelik yaptığı çalışmaları sonucunda Kozluk-Taşlıdere jeotermal alanında 83°C sıcaklık ve 16 lt/sn db'ye sahip jeotermal kaynak ortaya çıkarılmıştır.

B.1.2.1. Yeraltı Su seviyeleri

Çizelge B.4- Batman ili Yeraltı Suyu Değişim Tablosu (Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü, 2025)

İli	İlçesi	Derinlik (m)	Pompaj(m)	Statik Seviye (m)	Dinamik Seviye (m)	Tahsis (hm ³ /yıl)	Tahsis (m ³ /yıl)
Batman	Merkez	123	10,72	52,25	79,38	0,31	310716
Batman	Beşiri	132	3,72	62,27	84,55	0,21	218862
Batman	Gercüş	137	3,06	62,74	86,1	0,49	487620
Batman	Hasankeyf	160	2,67	63,33	93,33	0,03	34020
Batman	Kozluk	87	2,5	45,00	58,33	0,09	85050
Batman	Sason	250	18	20	30	0,10	102060

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

İlimizde Yüzey ve yeraltı suları için değerlendirme 7 Nisan 2012 tarih ve 28257 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik” ve 10.08.2016 tarih ve 29797 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Daire Yönetmeliğe” kapsamın da Batman ilinde 2023 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları Çizelge B.5 te verilmiştir.

Çizelge B.5 - İlimizde 2024 yılında yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları
(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

Su kaynağının cinsi yüzey/ yer altı	Adı	Kullanım amacı ve Kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Sulama suyu	Enerji üretimi	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları Ysky (tablo-S)	Yeri (ilçe,Köy Mevki)	Koordinatları (yas için)	Yıllık ortalama Nitratt Değeri (mg/L)
Yüzey	Sason merkez çayı		x			72-002			41,408896 38,341068	5,43
Yüzey	Beşiri ikiköprü Garzan çayı		x			72-003			41,346908 37,965314	5,5
Yüzey	Kozluk pısyar çayı		x			72-004			41,521550 38,162198	3,27
Yüzey	Hasankeyf Dicle çayı		x			72-005			41,420222 37,714920	7,06
Yüzey	Gerçüş Kırkat Göleti		x			72-006			41,338178 37,573689	30
Yüzey	Batman İkiztepe çayı		x			72-007			41,069374 37,900813	11,6
Yüzey	Batman Barajı Taşlıdere Kozluk		x			72-012			41,236824 38,219278	3,33
Yüzey	Hasankeyf,ırmak çay		x			72-017			41,532650 37,726450	3,42
Yüzey	Beşiri Başarı köyü çayı		x			72-018			41,546899 37,795675	3,72
Yüzey	Kozluk çayönü çayı		x			72-020			41,51556 38,10621	3,6
Yüzey	Batman soğuksu çayı		x			72-021			40,99893 37,82902	1,95
Yüzey	Batman Oymataş Dicle Nehri					72-022				6,72
Yüzey	Batman şerbetli mezrası çayı		x			72-016			41,173505 38,031453	5,5
Yer Altı	Batman Balpınar köyü kaynak su		x			72-008			41,060273 37,869785	119,62
Yer Altı	Beşiri Kıradağı yer altı kaynak suyu	x	x			72-009			41,250594 37,909945	41,9
Yer Altı	Kozluk merkez suyu	x	x			72-010			41,519729 38,15774	16,9
Yer Altı	Gerçüş merkez tela kaynak suyu	x	x			72-011			41,377675 37,563700	8,6
Yer Altı	Batman ikiztepe köyü yeraltı suyu		x			72-014			41,089584 37,896413	31,5
Yer Altı	Sason köprü başı kaynak su	x	x			72-015			41,278567 38,283751	32,37
Yüzey	Sason köprü başı çayı		x			72-023			41,277494 38,282947	5,03
Yüzey	Batman Oymataş köyü çayı		x			72-022			41,022055 37,797939	4,72
Yüzey	Batman barajı çayönü kozluk		x			72-025			41,255635 38,256167	3,9
Yüzey	Sason Heybelli çayı		x			72-027			41,232783 38,367334	7,3
Yüzey	Batman Samanyolu çayı		x			72-028			41,21971 38,104459	3,5

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

2024 Yılı Atıksu Arıtma Tesisine giren toplam atıksu miktarı 18.319.275 m³/yıl dır. Batman Belediyesi tahakkuk verilerine göre bu miktarın % 2,44 sının sanayi ve diğer evsel olmayan atıksuyu olduğu tespit edilmiştir. Batman Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis deşarj koordinatları Y= 418117 X=4196232 ITRF-96 dir.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

2024 Yılı Atıksu Arıtma Tesisine giren toplam atıksu miktarı 18.319.275 m³/yıl dır. Batman Belediyesi tahakkuk verilerine göre bu miktarın % 84,10 inin evsel atıksu olduğu tespit edilmiştir. Batman Belediyesi Atıksu Arıtma Tesis deşarj koordinatları Y= 418117 X=4196232 ITRF-96 dir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Batman İlnde 109.683 ha tarım arazisi, 47.994 ha Mera Arazisi, 128.326 ha Orman Arazisi, tarıma Elverişsiz Arazi 165.522 ha kullanılmaktadır. Batman İl yüzölçümü 451.525 ha olup; İl yüzölçümünün % 24,29 tarımsal faaliyetlerde, % 10,63 Mera arazisi, % 28,42 Orman arazisi, % 36,66 Tarıma elverişsiz arazilerden oluşmaktadır.

Batman İl genelinde tarımsal ürünlerin yetiştirme periyodu bütün yıla yayılmıştır. Eylül Ekim aylarında başlayan buğday, arpa, mercimek ve nohut tarımı, Haziran ayının ilk yarısında sona ermekte ve Nisan ayının sonu ile Mayıs ayının ilk haftasında pamuk tarımı başlayıp Kasım, Kasım ayı sonu Aralık ilk haftasına kadar devam etmektedir.

2024 yılında tarımda kullanılan gübre ve tarımsal ilaçlar ile ilgili veriler çizelge B.6 ve B.7’da yer almaktadır.

Çizelge B.6. 2024 Yılı Gübre Kullanımı

(Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025)

Gübre Cinsi	Tüketim (ton)	Gübre Cinsi	Tüketim (ton)
CA.N. % 26	41.167,00	NPK 15+15+15	1.738
A.N. % 33	---	A.S%21	2.185,05
Üre	37.618,33	TSP	----
Kom. 20.20.0	19.958,45	Potasyum Nitrat	169,75
Kom. 20.20.0+%1 zn	29.244,70	Kom.8.18.0+02 zn	2.010,80
DAP	6.915,65	Mısır Güb. 18-24-12	43,15
TOPLAM			141.050,88

Çizelge B.7. 2024 Yılında Tarımda Kullanılan Tarımsal İlaçlar

(Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı		İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
		Ton	Lt	
İnsektisitler	Böcek İlacı	2.0125	10101,9	

Herbisitler	Yabancı Ot	2.52	22410	98.376
Fungisitler	Mantar	26.162	21207	
Rodentisitler	Fare İlacı	----		
Akarisitler	Akarlar	---	92,5	
TOPLAM		30.6945	53811,0	

B.3.2.2. Diğer

İlimizde 2024 yılı için toplanan katı atık miktarı 120.450 ton/yıl' dır. İlimizde atıklar Raman Katı Atık Sahasında vahşi olarak depolanmaktaydı. Batman Belediyesi Vahşi Depolama Alanının Islahı ve Yeni Katı Atık Düzenli Depolama Alanının yapımı, İşletilmesi ve çıkan Metan Gazının kullanılarak Enerji elde edilmesi işi 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 35. Maddesinin (a) bendi gereğince 17 Ekim 2019 tarihinde ihale edilmiştir. 2020 yılı itibari ile İhaleyi kazanan firma vahşi depolama alanının ıslahı ve düzenli depolama sahası çalışmaları yapmakta ve Atık yönetimine uygun şekilde, çöp gazından enerji elde etmektedir. Bu sahaların etkileyebilecekleri yeraltı ve yerüstü su kaynakları bulunmamaktadır.

B.4.Denizler

İlimizin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlimizde yüzeysel su kaynaklarından yararlanılmamaktadır. İlimizde kullanılan suyun tamamı derin su kaynaklarından temin edilmektedir. Üretilen su miktarı 2024 yılında 57.336.627 m³ tür. Batman Belediyesi BASKİ Müdürlüğü'nün verilerine göre üretilen suyun % 83,10'u evsel ve % 2,44'sı sanayi amaçlı kullanılmaktadır. Geri kalan % 13,46'sıda diğer denilen sanayi olmayan ancak Ticari, İnşaat, Resmi Kurum, Park Bahçeler, vb. amaçlarla kullanılmaktadır.

Batman Belediyesi verilerine göre 841,87 km lik şebeke ağı ile 480.354 kişiye içme ve şebeke suyu hizmeti verilmektedir. İlimizde toplam 9 adet Belediye (4 adet Belde Belediyesi) bulunmaktadır. İlimizde içme suyu arıtım tesisi bulunmamaktadır.

Grafik B.1 - Batman ilinde 2024 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Yer altı (derin kuyularda) su üretim miktarımız saniyede 1.818 litredir. İlimizde İçme Suyu Arıtma Tesisi bulunmamaktadır. Ancak klorlama işlemi yapılmaktadır.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İçme suyu kaynaklarımız, Batman Çayı kenarında Diyarbakır yolu üzerinde bulunan 189 dönümlük havzada açılmış olan ortalama 60 metrelik derinlikte 32 adet kuyudan ve 150 metrelik derinlikte 24 adet kuyudan olmak üzere toplam 56 adet kuyudan temin edilmektedir.

Batman İlinin mevcut içme suyu Batman Çayı alüvyonlarından karşılanmaktadır. Batman Çayı, 945 ha alanda ve 86,75 km uzunluğunda olup Kuzeyde Serim mıntıkasından başlayıp Güneye doğru Kulp Çayı ile birleşerek İlimizi terk etmektedir. Batman Çayı'nın yıllık ortalama su potansiyeli 4,2 Milyar m³'tür.

B.5.2. Sulama

Batman İlinde 109.683 ha tarım arazisi, 47.994 ha, Mera Arazisi, 128.326 ha Orman Arazisi kullanılmaktadır. İlin yüzölçümü 451.525 ha olup ilin tarım arazisi toplamı, 109.683 ha'dır. İl yüzölçümünün % 24,29 tarımsal faaliyetlerde, % 10,63 Mera arazisi, % 28,42 Orman arazisi, % 36,66 Tarıma elverişsiz arazilerden oluşmaktadır.

Batman il genelinde tarımsal ürünlerin yetiştirme periyodu bütün yıla yayılmıştır. Eylül Ekim aylarında başlayan buğday, arpa, mercimek ve nohut tarımı, Haziran ayının ilk yarısında sona ermekte ve Nisan ayının sonu ile Mayıs ayının ilk haftasında pamuk tarımı başlayıp Kasım, Kasım ayı sonu Aralık ilk haftasına kadar devam etmektedir. Sulama yapılan alanlarda Damlama, Yağmurlama, Tamburlu Sistem Yağmurlama yöntemleri kullanılan sulama sistemi yöntemleridir.

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı Batman Silvan Sulaması 75.000 ha, Batman Sağ Sahil 90.000 ha, Batman Sol Sahil 38.000 ha olmak üzere toplam 375.000.000 m³ su harcanıyor. Sifon olan yerlerde Batman Çayına drene edilmektedir. Drene edilen miktar bilinmemektedir

B.5.2.2. Damlama, Yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Damlama, Yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarına ilişkin herhangi bir veri bulunmamaktadır.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde yeni kurulan Organize Sanayi Bölgesinin dışında küçük sanayi sitelerine Batman Belediyesinin mevcut şebekesinden su verilmektedir. Organize Sanayi Bölgesi mücavir alanımızın dışında olduğundan kendi sularını kendileri temin etmektedirler.

Organize Sanayi Bölgesinin atıksu arıtma tesisi 2013 yılında işletmeye alınmıştır. Arıtma Tesisi biyolojik arıtmadan oluşmaktadır. Kapasitesi 600 ton/gün dür.

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

İlimizde su kaynakları üzerinde enerji üretme amacıyla kurulan hidroelektrik santrallerinin kapasitelerinden ve özellikleri Çizelge B.8'de verilmiştir.

Çizelge B.8- İlimizde Su Kaynakları Üzerinde Enerji Üretme Amacıyla Kurulan Hidroelektrik Santrallerinin Kapasiteleri ve Özellikleri

(Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü, 2025)

Sıra No	Faaliyet Adı	Faaliyetin Yeri	Kapasitesi	Amacı	Faaliyet Durumu
1	Batman Barajı HES	Batman Çayı Üzerinde	483 GWh/yıl (198 MW)	Sulama, Enerji	İşletmede
2	Garzan Barajı HES	Garzan Çayı üzerinde	219,58 GWh/yıl (52,03 MW)	Sulama, Enerji	İşletmede

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

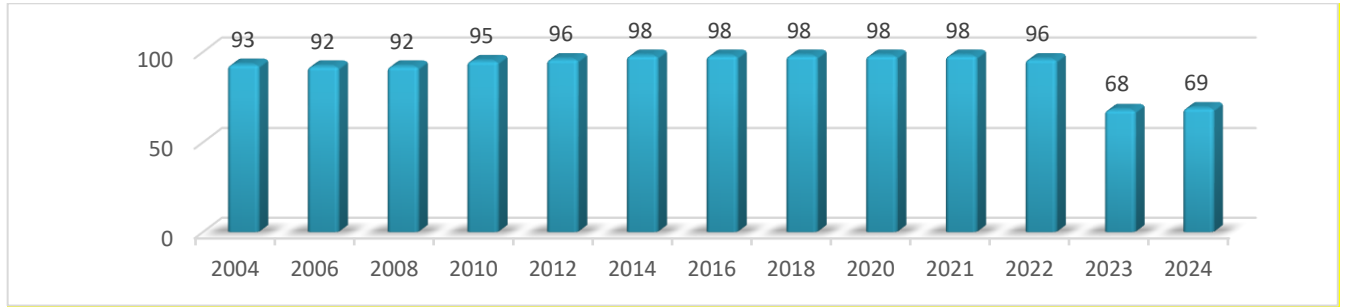
İlimizde bulunan merkez park ve refüjlere % 52 oranında şebeke suyu % 48 oranında muhtelif alanlarda açılan kuyulardan su sağlanmaktadır.

B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

İlimizde yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı Grafik B.2’de verilmiştir.

İlimizde Batman Belediyesinin Atıksu Arıtma Tesisi 2011 yılında işletmeye alınmış olup Batman Belediyesinden alınan bilgiler doğrultusunda İlimizde yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı Grafik B.3’de verilmiştir.

Grafik B.2 – Yıllar bazında kanalizasyon şebekesi tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam nüfusa oranı

(Batman Belediyesi, 2025)

Grafik B.3 – Yıllar bazında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı

(Batman Belediyesi, 2025)

Çizelge B.9 – İlimizde 2024 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu (Batman Belediyesi, 2025)

Belediyenin atıksu arıtma tesisinden çıkan arıtma çamuru mevcut haliyle Belediye Katı Atık sahasına gönderilmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Batman Organize Sanayi Bölgesi bünyesinde bulunan tesislerin OSB Kanalizasyon şebekesine bağlantısı bulunmaktadır. Batman Organize Sanayi Bölgesi Atıksu Arıtma Tesisleri evsel nitelikli ve endüstriyel nitelikli atık suları arıtacak tesis olup biyolojik arıtma ünitesinden oluşmaktadır. Atıksu Arıtma Tesisinin günlük kapasitesi 600 ton olup, 0,006 ton/gün atık çamur oluşmaktadır. Arıtma tesisinde oluşan su arıtma tabi tutulduktan sonra OSB sınırları içinden geçen Batman Deresi yatağına (kuru dere yatağı) boru hattı ile deşarj edildiği Batman Organize Sanayi Bölgesi İdaresi tarafından beyan edilmiştir. Ayrıca Batman Organize Sanayi Bölgesi sınırları içerisinde, Beşiri ilçesi, Baharlık Köyü, 202 ada 11 nolu 49.932,17 m²'lik alanda 9.000 m³/gün kapasiteli yapılması planlanan atıksu arıtma tesisinin inşaatına 27.12.2022 tarihinde başlanmıştır. İlk etapta 6.000 m³/gün kapasitede yapılacak olan arıtma tesisi, ihtiyaç halinde 3.000 m³/gün olan 2. Kısmı da yapılacaktır.

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
Batman Organize Sanayi Bölgesi	FAAL	600	Yok	BİYOLOJİK	0,006	KURU DERE	X= 37,89667 Enlem Y= 41,23532 Boylam
Batman Organize Sanayi Bölgesi	İnşaat Aşamasında	6.000	SAİS Kabini olacak	BİYOLOJİK		KURU DERE	

Çizelge B.10 - İlimizde 2024 Yılında OSB'lerdeki Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu

(OSB 2025)

B.6.3. Düzenli Depolama Tesislerinde Oluşan Sızıntı Sularının Yönetimi

İlimizde atıklar Raman Katı Atık Sahasında vahşi olarak depolanmaktaydı. Batman Belediyesi Vahşi Depolama Alanının Islahı ve Yeni Katı Atık Düzenli Depolama Alanının yapımı, İşletilmesi ve çıkan Metan Gazının kullanılarak Enerji elde edilmesi işi 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 35. Maddesinin (a) bendi gereğince 17 Ekim 2019 tarihinde ihale edilmiştir. 2020 yılı itibarı ile İhaleyi kazanan firma vahşi depolama alanının ıslahı ve düzenli depolama sahası çalışmaları yapmakta ve Atık yönetimine uygun şekilde, çöp gazından enerji elde etmektedir. Ayrıca Depolama alanında biyobozunurluk nedeniyle oluşan sızıntı sularının toplanması geri devri ve arıtılması ile ilgili sızıntı suyu arıtma sistemi yapılacak sonrasında deşarj standartlarına ulaşması ve daha iyi arıtma uygulamaları için Batman Atıksu Arıtma Tesisine deplase edilecektir. Bu sahaların etkileyebilecekleri yeraltı ve yerüstü su kaynakları bulunmamaktadır.

B.6.4. Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanılması veya Bertarafı

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisinin Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisinin Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı (ton/gün)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	(var/yok)	Biyolojik	İleri							
İİ Merkezi	X						61000 m ³ /gün		0,63 m ³ /sn	Y= 418117 X=4196232 ITRF-96	Batman Çayı	491.811	75

İlimizde atıksuların geri kazanımı yapılmamaktadır. Arıtma Tesisinden çıkan sular alıcı ortama

(Batman Çayına) deşarj edilmektedir.

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” ve “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında İlimiz genelinde bulunan toplam 128 tesise ait Faaliyet Ön Bilgi Forumları İl Müdürlüğümüze sunulmuş olup Kirlenmiş sahalara Bilgi Sistemi üzerinden de onaylanmıştır. 2024 yılında Batman ilinde tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veri bulunmamaktadır.

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yönetimi

Arıtma çamurlarının toprakta kullanımında gerekli tedbirlerin alınması esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemeyi amaçlayan “Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik” (EKAÇTKDY) kapsamında yapılan herhangi bir çalışma verisi bulunmamaktadır.

Batman Belediyesine ait Arıtma Tesisinde çürütücü tankında çürütülen çamur 16 adet kurutma havuzunda kurutulduktan sonra Batman Belediyesi Katı Atık depolama sahasına gönderilmektedir. Batman Belediyesi Arıtma Tesisinden çıkan arıtma çamurunun analizi ve arıtma çamurunun yönetimine ilişkin çalışma yapılmış ve toprakta kullanımı uygun olduğu tespit edilmiştir. Henüz çamurun toprakta kullanımı aşamasına geçilmemiştir. İşlem ihale aşamasındadır.

Batman Organize Sanayi Bölgesine ait Arıtma Tesisinde şimdiye kadar arıtma çamuru oluşmamıştır. Tesiste arıtma çamuru oluşması durumunda gerekli analizler yapıldıktan arıtma çamurunun Batman Belediyesi Atıksu arıtma tesisine gönderilerek bertaraf edileceği ifade edilmektedir.

Organize Sanayi Bölgesinin atıksu arıtma tesisi 2013 yılında işletmeye alınmış ancak arıtma çamuru oluşmadığından analizine ilişkin herhangi bir çalışma verisi bulunmamaktadır.

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

23.10.2010 tarih ve 27471 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak Yürürlüğe giren Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliğinin 9. Maddesinin 2. Bendinde “İşletmeci, doğaya yeniden kazandırma çalışmalarına ilişkin hazırlamış olduğu uygulama takvimine göre yapılan çalışmaları yıllık izleme raporları şeklinde ilgili (Değişik ibare:RG-28/9/2012-28425) Çevre, şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne Ocak ayı sonuna kadar sunar.” hükmü bulunmaktadır.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlimizde 2023 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları, Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddelerin, İlimizde 2023 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit etmek amacıyla yapılmış Analizin sonuçları ile ilgili İl Müdürlüğümüze sunulan veriler Çizelge B.11. Çizelge B.12.’de verilmiştir.

Çizelge B.11 - İlimizde 2024 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları (Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025)

Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	6.712,6	141.000
Fosfor	5.425,7	
Potas	98,50	
TOPLAM	12.236,8	

Çizelge B.12- İlimizde 2024 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeler (Tarımsal İlaçlar vb) (Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, 2025)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı Ton	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Böcek İlacı	2.0125	38.870
Herbisitler	Yabancı Ot	2.52	50.006
Fungisitler	Mantar	26.162	37.214
Rodentisitler	Fare İlacı	-	-
Akarisitler	Akarlar	-	98
Diğer	Nematisit		
TOPLAM		30.694	126.188

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İl sınırları içinde bulunan en belirgin akarsular Dicle Nehri, Garzan Çayı, Batman Çayı, Sason Çayıdır. Batman İl sınırında en önemli akarsu; Dicle Nehri'dir. Dicle Nehri'nin Batman İli sınırlarındaki en önemli kolları Garzan Çayı ve Batman Çayı'dır. Batman Çayını oluşturan ana kollar Kulp Çayı, Sarım Çayı, Zori Çayı ve Talorin Çayı'dır. Bu kollardan Kulp ve Sarım Çayı, Diyarbakır il sınırları, Sason, Zori ve Talorin çayları ise Batman İli sınırları dahilindedir. Batman Çayı, 86,75 km uzunluğunda olup Kuzeyde Serim mıntıkasından başlayıp Güneye doğru Kulp Çayı ile birleşerek İlimizi terk etmektedir. Serken (Zori) Çayı 62 km uzunluğunda olup Çorçovus mıntıkasında başlayıp, Çalonur Köyü mıntıkasına kadar devam etmektedir. Batman Çayı'nın yıllık ortalama su potansiyeli 4,2 milyar m³'tür. Garzan Çayı yıllık ortalama su potansiyeli 830 milyon m³'tür.

Batman Çayı alüvyonlarında yeraltı suyu seviyesi yaklaşık olarak 3-4 m derinliktedir. Lahtiiformasyonunda ise statik seviye 28-30 m. civarındadır. Batman'ın içme suyu Batman Çayı alüvyonlarından karşılanmaktadır. Batman İl merkezinde Lahtiiformasyon yayılım göstermektedir. Kıltaşı, kumtaşı ve çakıltaşı birimlerinin ardaalanmasından oluşan Şelmo formasyonunda kil taşı hakim birim durumundadır. Düşey ve yatay yönde tedrici geçişli olan bu formasyonun yöredeki genişliği 150-200 m. arasındadır. Şelmo formasyonu genel olarak yer altı suyu yönünden verimli değildir. Bölgede bu formasyon üzerinde açılmış sondaj kuyularından ortalama 1-2 lt/s civarında su alınmaktadır. Yani akifer özelliği yoktur.

İlimizde oluşan evsel ve endüstriyel atık suları arıtmak için Batman Belediyesine ait bir arıtma tesisi bulunmaktadır.

İlimizde OSB'ne ait biyolojik paket arıtmadan oluşan ve kapasitesi 600 ton/gün olan Arıtma Tesis bulunmaktadır.

Ayrıca Batman TÜPRAŞ Rafinerisinin endüstriyel ve evsel atıksuyun ayrı ayrı arıtıldığı iki adet atıksu arıtım tesisi bulunmaktadır. Arıtım tesisi faaliyette olup, tesisin proses akışı uygun özelliklere sahiptir. Tesis çıkış suyu kalitesi, doğrudan doğruya İluh Deresi'ne deşarj edilmeye uygundur.

Ancak kanalizasyon şebekesine bağlı olmayan yerleşimler ya fosseptik çukurları kullanmakta veya atıklarını doğrudan doğruya en yakın bir çukur veya dere yatağına deşarj etmektedir. Daha sonra bu çukurlara atılan herhangi bir katı atık ve yağ, gres ve ağır metal gibi diğer potansiyel zararlı atıkların yanı sıra kanalizasyon içinde su yolu olarak işlev görmektedir.

Yerçekimi ve yerel topoğrafya sebebiyle, taşkın suları, bu deşarj sularını taşkın kanallarından kuyu alanlarına taşımaktadır. Bu atıklar daha sonra su kuyusu alanı civarındaki tarlaları ve sonrasında da bu kuyulardan temin edilen suları kirletmektedir. Yaz aylarında yerel çiftçiler İluh Deresi atıksularını, ekinlerini sulamak için kullanmakta ve bu ekinlerden aldıkları mahsulü de satmaktadırlar.

Şehrin mevcut çamur veya atık suyunun bertarafı veya yeniden kullanımı için çok yönlü bir programı bulunmamaktadır. Ancak Batman Belediyesi Arıtma Tesisinden çıkan arıtma çamurunun analizi yapılmış ve toprakta kullanımı uygun olduğu tespit edilmiştir. Şu an TÜPRAŞ atıksu arıtım tesisinden çıkan çamur, lisanslı bertaraf tesislerine gönderilmektedir.

Batman ilinde doğal göl yoktur. Irmak üzerinde kurulmuş olan bir gölet mevcuttur. Gercüş-Kırkat Göleti: Gölet Dicle havzasında; nehir deresi üzerinde olup 350 ha. alanı sulamaktadır.

Gercüş-Kırkat göletine deşarj veren tesisler bulunmamaktadır, Ayrıca İlimizde Batman Çayı üzerinde kurulu gücü 198 MW yıllık üretimi 483 GWh/yıl olan Batman Barajı Hidroelektrik Santrali ve Garzan Çayı üzerinde kurulu gücü 52 MW yıllık üretimi 219,58 GWh/yıl olan Garzan Barajı Hidroelektrik Santrali mevcuttur.

Kaynaklar

Batman Belediyesi

Devlet Su İşleri Diyarbakır 10. Bölge Müdürlüğü

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Siirt Bölge Müdürlüğü Batman

Organize Sanayi Bölgesi (OSB)

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Verileri

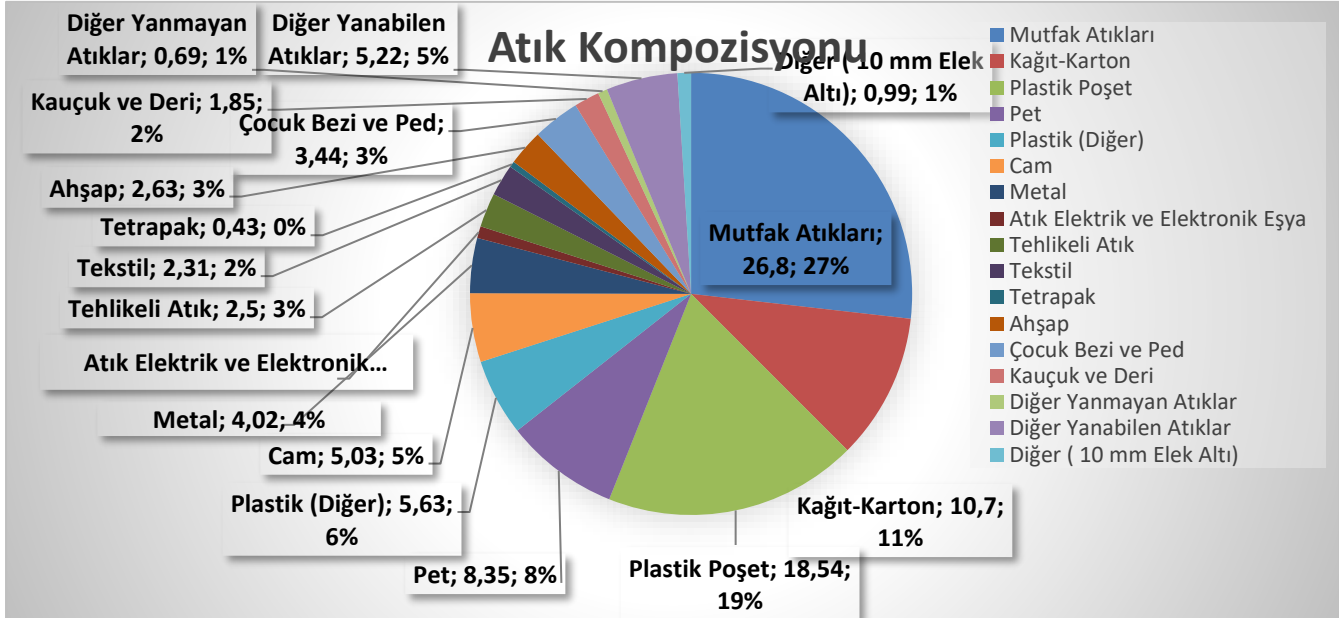
(Bu bölümdeki tablolar 2025 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze gönderilen verilere göre hazırlanmıştır.)

C.1. Belediye Atıkları (Kati Atık Bertaraf Tesisleri)

İlimizde 2024 yılı için toplanan katı atık miktarı 120.450 ton/yıl' dır. İlimizde atıklar Raman Katı Atık Sahasında vahşi olarak depolanmaktadır. Batman Belediyesi Vahşi Depolama Alanının Islahı ve Yeni Katı Atık Düzenli Depolama Alanının yapımı, İşletilmesi ve çıkan Metan Gazının kullanılarak Enerji elde edilmesi işi 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 35. Maddesinin (a) bendi gereğince 17 Ekim 2019 tarihinde ihale edilmiştir. İhaleyi kazanan firma vahşi depolama alanının ıslahı ve düzenli depolama sahası çalışmaları yapmakta ve öncelikli hedeflerden biri Atık yönetimine uygun şekilde, çöp gazından enerji elde etmek olduğundan yenilenebilir enerji kaynakları sınıfında yer alan biyokütleden enerji sağlanarak, kaynakların verimli kullanımının sağlanacağı ve fosil yakıtların tüketiminin azalacağı öngörülmektedir. Çöp gazının içeriğinde bulunan metanın karbondioksit gazına oranla atmosferde 28 kat daha fazla sera gazı etkisine sahip olduğu bilinmektedir. Çöp gazının enerji tesislerinde yakılması sayesinde elektrik üretimi ile ekonomik fayda elde edilmesinin yanı sıra karbon salımın da azalımı sağlanmaktadır. Mekanik ayrıştırma tesisi kurulumu tamamlanarak faaliyete geçirilmiştir. Depolama alanında biyobozunurluk nedeniyle oluşan sızıntı sularının toplanması, geri devri ve arıtılması ile ilgili sızıntı suyu arıtma sistemi yapılacağı ve deşarj standartlarına ulaşması ve daha iyi arıtma uygulamaları için Batman Atıksu Arıtma tesisine deplase edilecektir.

Belediye atıklarının kompozisyonunun tahmin edilmesi amacıyla 2024 yılı atık karakterizasyon çalışmaları yapılmış olup bu kapsamda Batman'da üç farklı gelir bölgesi (Düşük, Orta ve Yüksek) ve Ticari Bölge (Çarşı) dan toplanan atıklar, atık analizine tabii tutulmuştur. Yapılan katı atık karakterizasyon çalışmaları sonucunda atık analizi kompozisyonu Grafik C.1. verilmiştir.

İlimizde 2024 yılı İl belediyesinde oluşan katı atıkların toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri ve tesis kapasiteleri Çizelge C.1'de, 2024 yılı atık kompozisyonu ise Grafik C.1.verilmiştir.

Grafik C.1- İlimizde 2024 Yılı Katı Atık Kompozisyonu (Batman Belediyesi, 2025)

Büyükşehir/ İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Büyükşehir Belediyesi / Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Birlik Üyesi Olmayan İlçe Belediyeleri	Nüfus* (*)		Toplanan Atık Miktarı (ton/gün)		Sıfır atık yönetim sistemi çerçevesinde kaynağında ayr	Tesis İşletmecisi (*) (Belediye (B), Özel Sektör (OS), Belediye Şirketi (BŞ))*	Mevcut Belediye Atığı Yönetim Tesisi Türü				
			Yaz	Kış	Yaz	Kış			Düzenli Depolama Düzenli Depolama Öncesi Yapılan Ön İşlem (Mekanik Ayrırma/ Biyokurutma/ Kompost/ Biyometanizasyon, ATY vb.)	Atık Yakma	Depo Gazından Enerji Üretimi	Diğer	
Batman Belediyesi	-	-	506.322	506.322	330	350	0.55	Belediye	-	+ (Mekanik Ayrıştırırma Tesisi)	-	Var	

Çizelge C1 İlimizde 2024 Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri (Batman Belediyesi, 2025)

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları

İlimizde hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları Batman Belediyesi tarafından Ahmet Necdet Sezer Bulvarı Siirt Karayolu Kavşağında bulunan sahaya (Eski Çöp Döküm Sahası) gönderilmektedir. Ancak hafriyat atık depolama sahası kapasitesini doldurduğundan sahaya atık kabul edilememektedir.

18.03.2004 tarih ve 25406 sayılı resmi gazetede yayımlanan Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin 8. maddesi gereğince; Batman Belediyesi tarafından Batman Çayı kenarı Park Bahçeler Müdürlüğü şantiyesi arkası ve İkiztepe mahallesi Komando Alayı arkasındaki araziler Hafriyat Toprağı ve İnşaat/Yıkıntı Atıkları Depolama sahası olarak belirlenmiş ve faaliyete geçmiştir.

Dolgu alanı olarak kullanılan Batman ili Merkez İlçesi Tilmis mevkiinde 2304/3 parsel numaralı Hafriyat Toprağı ve İnşaat/Yıkıntı Atıkları Depolama sahası kapasitesini doldurduğundan kapatılmıştır. Kapatılan sahanın bulunduğu bölgede 1. Sınıf Atık Getirme Merkezi projesi çalışmalarına başlanarak Sıfır Atık Projesi kapsamında 1. Sınıf Atık Getirme Merkezi yapımı tamamlanmıştır. Bu tesiste 14 farklı atık türü geçici depolanarak lisanslı firmalar aracılığıyla geri dönüşüm veya bertaraf tesislerine gönderimi Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkların toplanması, taşınması ve bertaraf faaliyetleri Batman Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü kontrol ekibince denetlenmektedir.

Batman Belediyesi Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği gereğince belediye mücavir sınırları içerisinde çevresel kirliliğin önüne geçilebilmesi için inşaat ve hafriyat firmalarına 12 adet hafriyat taşıma belgesi vermiştir.

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m³/yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m³/yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi				Hafriyat Toprağı Yönetimi	
			Geri Kazanım Tesisi Adı	Geri Kazanım Tesisi Adresi	Düzenli Depolama Tesisi Adı	Düzenli Depolama Tesisi Adresi	Döküm Sahası Adı	Döküm Sahası Adresi
Batman Belediyesi	33.903	56.867						1

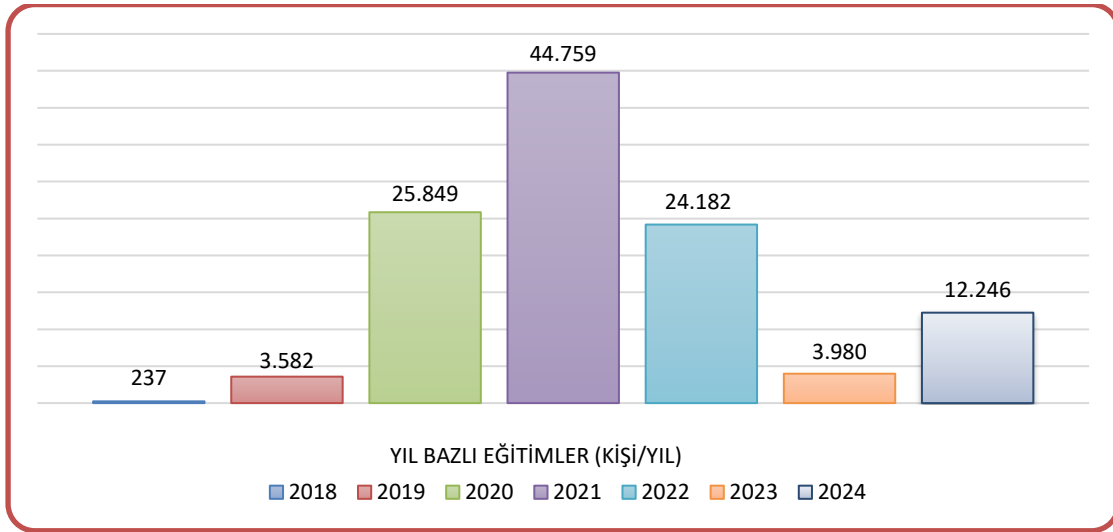
Çizelge C.2 – 2024 yılı itibariyle Hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi (Batman Belediyesi, 2025)

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

İlimizde Valiliğimiz tarafından 27.02.2018 tarihinde Batman Kültür Merkezi Konferans Salonunda Sıfır Atık Açılış Programı yapılarak start verilmiş ve Batman Valiliğimiz tarafından 28.02.2018 tarihli ve 2582 sayılı yazı ile İlimizdeki tüm kurum ve kuruluşlara sıfır atık projesine geçilmesi için talimat verilmiştir. 2024 yılında 71 Kurum ve Kuruluş sıfır atık bilgi sistemine dâhil olmuştur.

C.3.1 Eğitimler

Sıfır Atık Projesi Kapsamında gerek İl Müdürlüğümüz personelleri gerekte de kurum ve kuruluşların sıfır atık sorumlusu tarafından 2024 yılında İl genelinde 12.246 katılımcıya eğitim düzenlenmiştir.

Grafik C.2 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

12.07.2019 tarihli ve 30829 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Sıfır Atık Yönetmeliği" çerçevesinde sıfır atık yönetim sisteminin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesinin sağlanması, atık getirme merkezlerinin kurulması ve işletilmesi, sıfır atık uygulamalarına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi, sıfır atık yönetim sistemi uygulamaları ile geri kazanılabilir atıkların diğer atıklarla karıştırılmadan kaynağında

ayrı biriktirilmesine ve ayrı toplanmasına, geri kazanım ve/veya bertarafa gönderilmek üzere bırakılabilmesi amacıyla İlimizde 1 adet Atık Getirme Merkezi kurulmuştur.

İlimiz Merkez İlçesi Bayındır Mahallesi 4879 Sokak No:1 adresinde İl Müdürlüğümüz onayı ile Batman Belediyesi Başkanlığı tarafından kurularak faaliyete girmiştir.

Çizelge C.3 – 2024 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri/ Mobil Atık Getirme Merkezleri
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Atık Getirme Merkezi (AGM) /Mobil AGM	Belediye/AVM	Atık Getirme Merkezi Sayısı	AGM Alan Bilgisi(m ²)	Toplanan Atık Grupları
Atık Getirme Merkezi	Batman Belediyesi	1	2000	15 01 01, 15 01 05, 20 0101, 15 01 02, 20 01 39, 15 01 03, 20 01 38, 15 01 04, 20 01 40, 15 01 07, 20 0102, 15 01 09, 20 01 10, 2001 11, 15 01 06, 15 01 10*, 1501 11*, 16 06 01*, 16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05, 20 01 33*, 20 01 34, 20 0121*, 20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12, 2001 31*, 20 01 32, 20 01 25, 20 0126*, 20 03 07, 16 01 03, 20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19*, 20 0127*, 20 01 28, 20 01 29*, 20 01 30, 20 01 37*, 1701 01, 17 01 02, 17 01 03, 17 01 07, 17 02 01, 17 02 02, 17 02 03, 17 04 01, 17 04 02, 17 04 03, 17 04 04, 17 04 05, 17 04 06, 17 04 07, 17 06 04, 17 08 02, 17 09 04
Mobil Atık Getirme Merkezi	Batman Belediyesi	4		15 01 07, 15 01 02, 15 01 04, 15 01 01 20 01 35, 16 06 04, 20 01 26

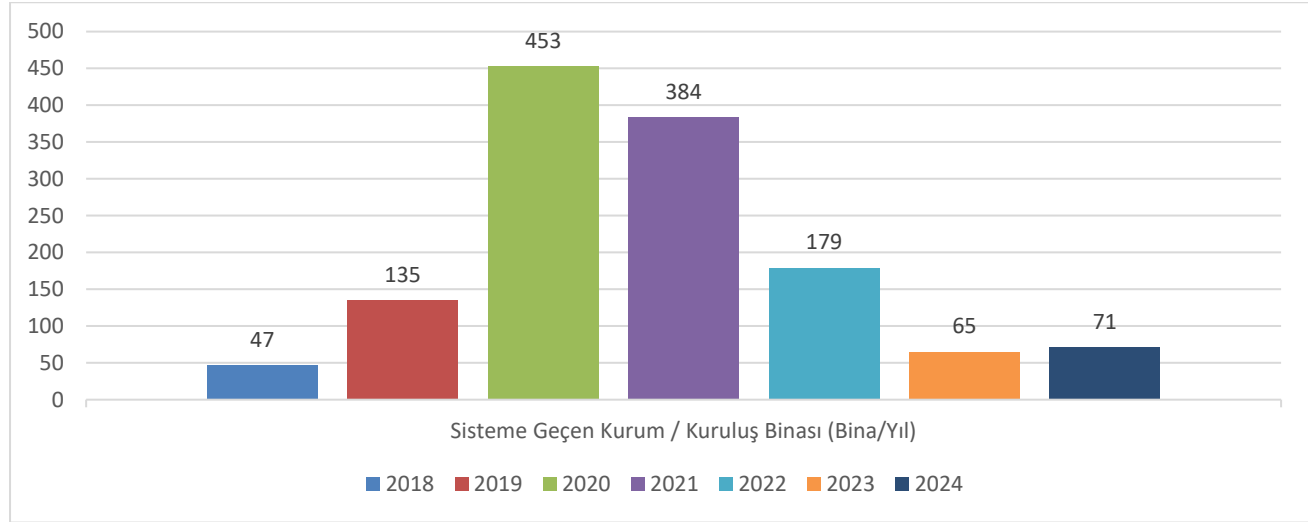
C.3.3. Temel seviye Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı

2024 yılı itibariyle 71 Kurum ve Kuruluş sıfır atık projesine geçmiştir. Sıfır Atık Projesine geçen kurum ve kuruluşlar atıkları kaynağında toplayacak kumbaralar temin etmiş olup kaynağında topladığı atıkları lisanslı firmalara teslim ederek geri dönüşüme katkıda bulunmuştur.

Çizelge C.4 – 2024 yılı itibariyle temel seviye sıfır atık belgesini alan il genelindeki bina/yerleşkelerin sayısı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Kurum Türü	Sıfır Atık Belgesi Alan Bina/Yerleşke Sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	0
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	2
Alışveriş Merkezi	0
Belediye	0
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	0
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	2
Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü	0
Diğer	25
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	18
Havalimanı	0
İl Özel İdaresi	0
İş merkezi ve Ticari Plaza	0
Kafeterya ve Restoranlar	0
Kamu Kurum ve Kuruluşu	5
Kargo şirketleri	0

Konaklama İşletmeleri	2
Laboratuvarlar, hukuk büroları, dernek, kooperatif, çevre danışmanlık firmaları ve meslek kuruluşları, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar	1
Liman	0
Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği kapsamında ambalajlı ürün satışı yapan yerler	0
Organize Sanayi Bölgesi	0
Sağlık Kuruluşu	1
Serbest Bölge, Sanayi Siteleri	0
Tren ve Otobüs Terminali	0
Zincir Marketler	15
Toplam Sayı	71

Grafik C.3 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen il genelindeki bina ve yerleşkelerin sayısı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

C.4. Ambalaj Atıkları

“Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında ambalajın cinsi, üretilen ambalaj miktarları, piyasaya sürülen ambalaj miktarı, geri kazanılan oranları, geri kazanılması gereken miktarları, geri kazanılan miktar ve gerçekleşen geri kazanım oranı ile ilgili ilimizdeki 2022 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları Çizelge C.5’de verilmiştir.

Çizelge C.5 - İlimizde 2022 Yılında Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları* (Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

Ambalaj Cinsi	Beyan Edilen Ambalaj Atığı Miktarı (kg)
Plastik	99.768,00
Metal	2.946,00
Kompozit	25.236,00
Kağıt Karton	368.351,00
Cam	2.840,00
Ahşap	-
Karışık	843.577,00
Toplam	1.342.718,00

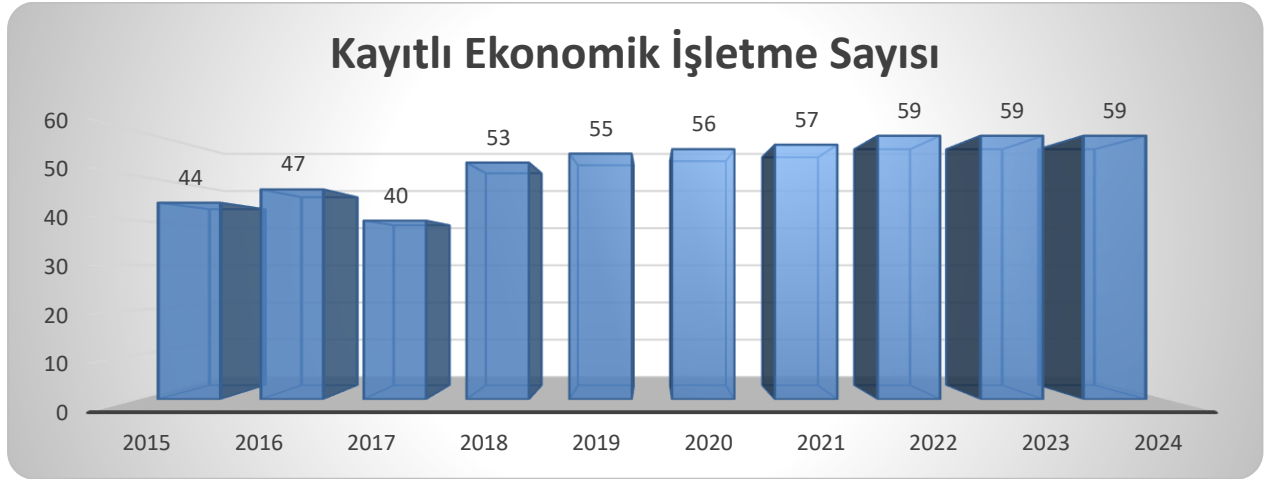
* Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

Yönetmelik kapsamında Entegre Çevre Bilgi Sistemi Atık Ambalaj Sisteminde 2023 yılında 3 adet Ambalaj Üreticisi, 53 adet Piyasaya Süren, 3 adet Tedarikçi, 1 adet Geri Kazanım tesisi, 2 adet Toplama Ayırma Tesisi firmalar kayıt altına alınmış bulunmaktadır. Ambalaj ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları ile ilgili işletmelere ait sayısal veriler Çizelge C.6'da verilmiştir.

Çizelge C.6- İlimizde 2024 Yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı (ambalajbilgi.csb.gov.tr/, 2025)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	53
Ambalaj Üreticisi Sayısı	3
Tedarikçi Sayısı	3

Grafik C.4- Yıl bazında İlimizde kayıtlı ekonomik işletme sayısı (ambalajbilgi.csb.gov.tr/, 2025)

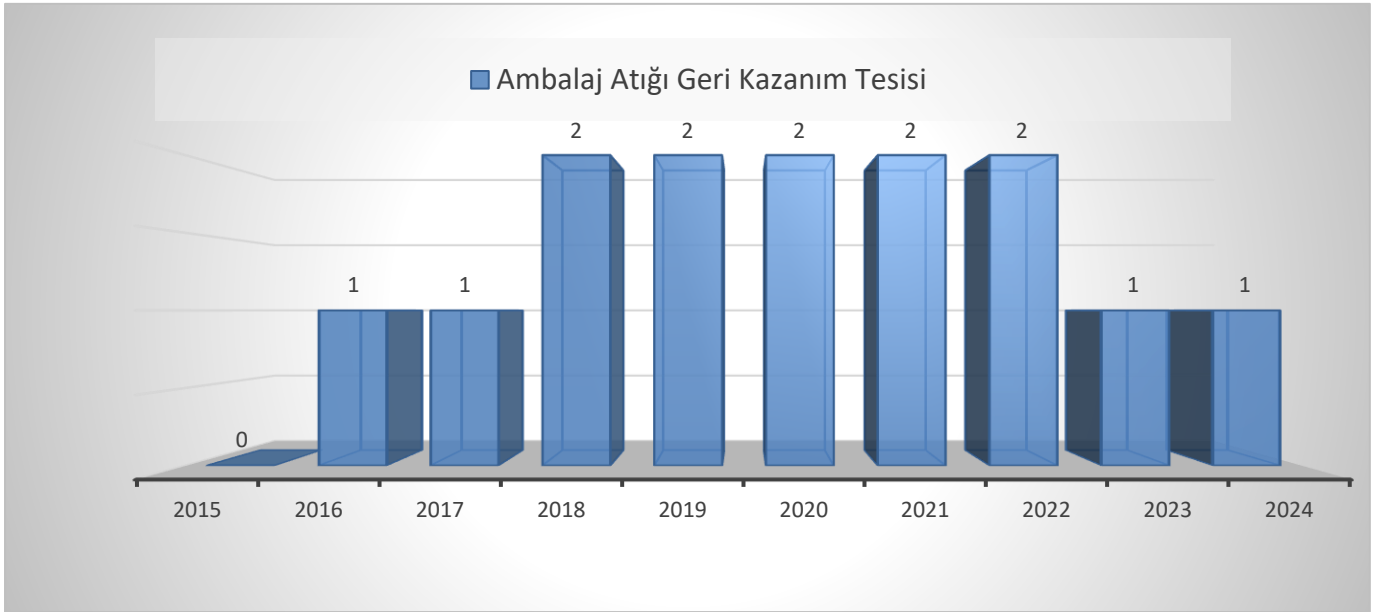

Çizelge C.7- İlimizde 2024 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı (ambalajbilgi.csb.gov.tr/, 2025)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi (TAT) Sayısı Toplam	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı
2	2	-	-

Çizelge C.8 - İlimizde 2024 yılında Ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı (ambalajbilgi.csb.gov.tr/, 2025)

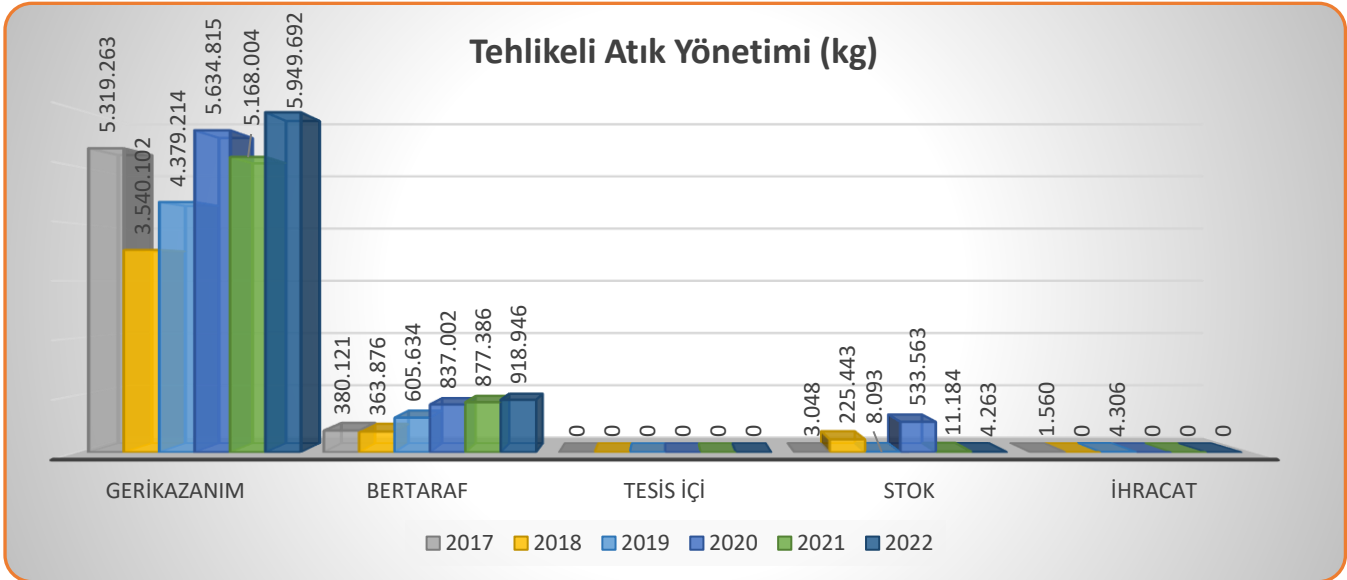
Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
1	1	-	-	-	-	1	-

Grafik C.5 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

C.5. Tehlikeli Atıklar

İlimizde “Tehlikeli Atık Ön İşlem Tesisi” ve “Tehlikeli Atık Geri Kazanım” lisans konulu faaliyet gösteren tesis bulunmamaktadır.

Grafik C.6 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi* (Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi* 2024)

* Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni’nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

Çizelge C.9 - 2022 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları* (Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	957.051

R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/ geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm süreçleri dahil)	10.115
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	193.020
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	4.803
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	3.502.583
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	588.775
R_AHM	Alternatif hammadde işleme	3.534.280
D1	Toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (örn: düzenli depolama vs.)	17.900
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücresel depolama ve benzeri)	843
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	899.980
D10	Yakma (karada)	116
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	107

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup edilen yılda atık üreticisinin tesisinde oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

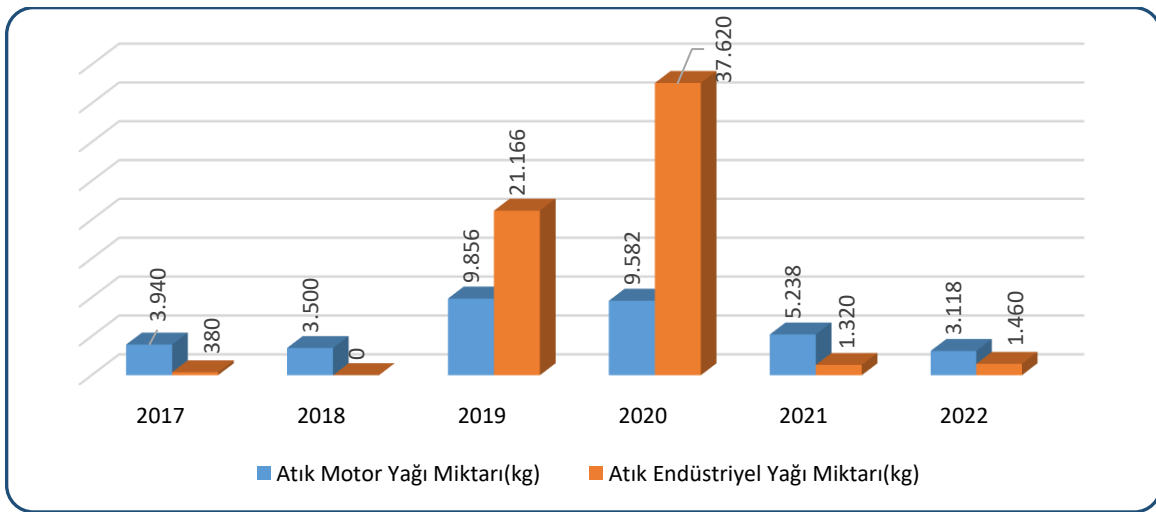
*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

C.6. Atık Yağlar

İlimizde 2022 yılında 3.118 kg atık motor yağı, 1.460 kg atık endüstriyel yağı geri kazanım tesisine gönderilmiştir. İlimizde atık yağ geri kazanım tesisi ve atık yağ rafinasyon tesisi faaliyetleri bulunmamaktadır.

21/12/2019 tarihli ve 30985 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği kapsamında "Motor Yağı Değişimi Yapılan İşletmeler" in anılan Yönetmelik hükümleri çerçevesinde izin belgesi alması ve Bakanlığımızın çevrimiçi programlarına kayıt olunması işlemleri yapılmaktadır.

İlimizde 2020 yılında 18 adet, 2021 yılında 5 adet, 2022 yılında 2 adet, 2023 yılında 0 adet, 2024 yılında ise 2 adet tesise motor yağı değişim noktası (MoYDEN) belgesi verilmiştir.

Grafik C.7 – Yıllar itibariyle İlimizde Atık Madeni Yağ Toplama Miktarları (Atık Yönetim Uygulaması, 2024)[&]
(& Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği'nde yer alan B grubu yağlar; atık motor yağlarını, A grubu yağlar; endüstriyel yağları tanımlamaktadır.)

* Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

Çizelge C.10. - İlimizde 2022 Yılı için Atık Madeni Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf miktarları (Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

Geri kazanım* (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
4.578	0	0	4.205

(* Atık Yağların Yönetimi Yönetmeliği'nde yer alan B grubu yağlar; atık motor yağlarını, A grubu yağlar; endüstriyel yağları tanımlamaktadır.)

*Atık Beyan Sisteminden alınan verilerin, yayınlanan en son Atık İstatistik Bülteni'nin ait olduğu yıl seçilerek raporlanması gerekmektedir.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğinin 12 nci maddesi kapsamında (Akümülatör Ürünlerinin Dağıtımını ve Satışını Yapan İşletmeler ve Araç Bakım-Onarım Yerleri) 3 firmaya izin verilmiştir. İlimizde 2022 yılında oluşan atık akü ve pil miktarı ilgili veriler Çizelge C.11'de verilmiştir.

Çizelge C.11 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)*
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
12.372	11.290	37.915	11.663	26.936	27.680	23.850

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

İlimizde bitkisel atık yağ geri kazanım tesisi ve geçici depolama alanı ve taşıma lisansı alan firma bulunmamaktadır. İlimizde bitkisel atık yağ taşıma lisanslı araç bulunmamaktadır. Bitkisel atık yağlar için geçici depolama izni verilen depo bulunmamaktadır. 2022 yılında İlimizde 27.075 kg bitkisel atık yağ toplanmış olup, Bakanlığımız tarafından lisanslandırılmış geri kazanım tesislerine gönderilmiştir.

Çizelge C.12. 2022 Yılı için Atık Bitkisel Yağlarla ilgili veriler* (E-İzin, 2025, Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesis Sayısı ¹	Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesis Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
-	27.075	-	-

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

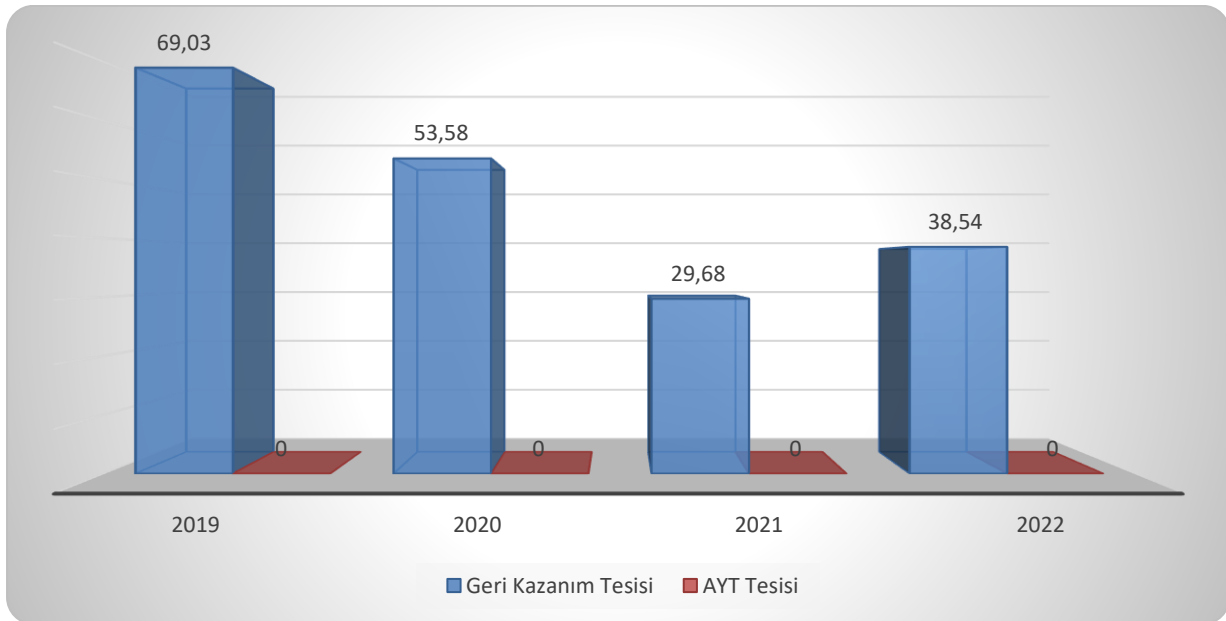
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

İlimizde ek yakıt olarak ÖTL kullanan tesis bulunmamaktadır. 2022 yılında İlimizde 38,54 ton ömrünü tamamlamış lastik toplanmış olup, Bakanlığımız tarafından lisanslandırılmış geri kazanım tesislerine gönderilmiştir. Ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler Çizelge C.13’de verilmiştir.

Çizelge C.13 - İlimizde 2022 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler (Atık Yönetim Uygulaması, 2025)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesis Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesis Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
4	-	-	38,54	-	-

Grafik C.8 – Yıllar itibariyle İlimizde beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl) (Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

Çizelge C.14 – Yıllar itibariyle İlimizde beyan edilen ÖTL miktarları (ton/yıl)
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

	2019	2020	2021	2022
Geri Kazanım Tesisi	69,03	53,58	29,68	38,54
AYT Tesisi	-	-	-	

Ömrünü tamamlamış lastik üreticileri (atık üreticisi) tarafından Atık Beyan Sistemine gerçekleştirilen beyanlardan elde edilen miktarı ifade eder.

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği” hazırlanarak 22/05/2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

İlimizde Belediye tarafından oluşturulan Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya (AEEE) Getirme Merkezi, AEEE’lerin toplanması amacıyla oluşturulan Aktarma Merkezi, AEEE İşleme Tesisi bulunmamaktadır. İlimizde AEEE yönetmeliği kapsamında herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

30/12/2009 Tarih ve 27448 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik” ile ömrünü tamamlamış (hurda) araçların ekonomik operatörlerce toplanması, depolanması, geri dönüşümü ve geri kazanımına ilişkin esaslar belirlenmiştir.

Ayrıca Bakanlığımız tarafından hazırlanan “Ömrünü Tamamlamış Araçların Depolanması, Arındırılması, Sökümü ve İşlenmesine İlişkin Teknik Usuller Tebliği” 06/07/2011 tarihli ve 27986 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Tebliğin 5 inci maddesinde belirtilen Ömrünü Tamamlamış Araç Teslim Yerlerinin ve Tebliğin 18 inci maddesinde belirtilen Münferit Depoların Tebliğde belirtilen teknik şartları sağlayıp sağlamadığı İl Müdürlüklerince kontrol edilir. İlimizde; ÖTA Teslim Yeri, ÖTA Geçici Depolama Alanı ve ÖTA İşleme Tesisi faaliyetleri bulunmamaktadır.

C.12. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertaraflarına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal

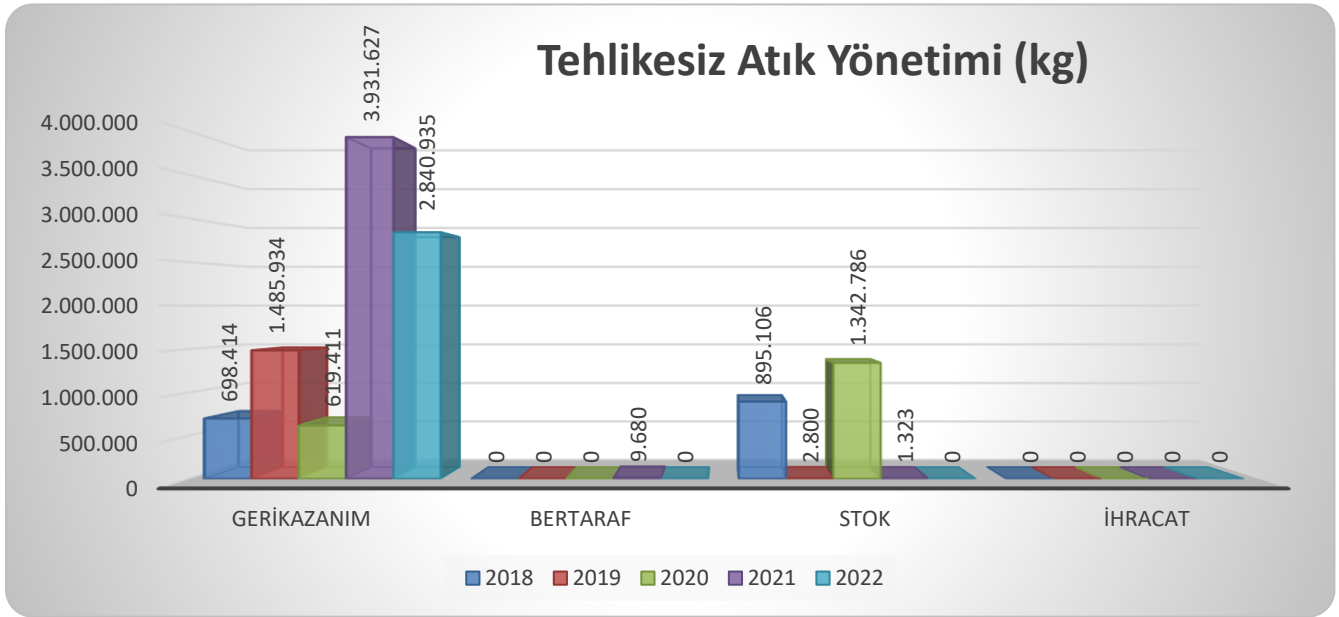
mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıf ya da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertarafı sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

İlimizde hurda metal (demir, bakır, çinko, alüminyum vs.) toplayan ve tehlikesiz atık toplama ayırma belgesi alan 5 firma bulunmakta olup tehlikesiz atık geri kazanım konusunda çevre izin ve lisansı alan 3 tesis bulunmaktadır.

Grafik C.9 – Atık Yönetim Uygulaması Verilerine Göre İlimizdeki Tehlikesiz Atık Yönetimi (Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

Çizelge C.15 - 2022 yılı tehlikesiz atıkların miktarı ve bertaraf edilmesi ile ilgili veriler
(Atık Yönetim Uygulaması/Atık Beyan Sistemi*, 2025)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (Kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	27.280
R3	Solvent olarak kullanılmayan organik maddelerin ıslahı/geri dönüşümü (kompost ve diğer biyolojik dönüşüm prosesleri dahil)	10.115
R4	Metallerin ve metal bileşiklerinin ıslahı/geri dönüşümü	192.900
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	2.602.260
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	8.380

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 02 Nisan 2015 tarih ve 29314 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Yönetimi Yönetmeliğin Ek-4 Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır. Söz konusu atık sınıflandırılması Çizelge C.16’de gösterilmektedir.

İlimizde 1 adet dökümhane tesisi bulunmaktadır. Tesis Pik, Çelik, Metal ve Döküm İmalatı konusunda faaliyet göstermektedir. Tesiste bulunan indüksiyon ocaklarında elektrik enerjisi kullanıldığından kül ve cüruf vb. atıklar oluşmamaktadır.

Çizelge C.16 - Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar Listesi

ATIK KODU	ISIL İŞLEMDEN KAYNAKLANAN ATIKLAR	KATEGORİ
10 02	Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar	
10 02 01	Cüruf işleme atıkları	
10 02 02	İşlenmemiş cüruf	
10 02 07	Tehlikeli maddeler içeren gazların arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar	M
10 02 08	10 02 07 dışında gaz arıtımı sonucu ortaya çıkan katı atıklar	
10 02 10	Haddehane tufalı	
10 02 11	Soğutma suyunun arıtılmasından kaynaklanan yağ içerikli atıklar	M
10 02 12	10 02 11 dışındaki soğutma suyu arıtma atıkları	
10 02 13	Gaz arıtımı sonucu oluşan ve tehlikeli maddeler içeren çamurlar ve filtre kekleri	M
10 02 14	10 02 13 dışındaki gaz arıtımı sonucu oluşan çamurlar ve filtre kekleri	
10 02 15	Diğer çamurlar ve filtre kekleri	
10 02 99	Başka bir şekilde tanımlanmamış atıklar	

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan Termik santral mevcut değildir.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

Belediyeye ait arıtma tesisinde mevcut haliyle çıkan çamurlar Belediye Katı Atık sahasına

gönderilmektedir. Batman Belediyesi Arıtma Tesisinden çıkan arıtma çamurunun analizi ve arıtma çamurunun yönetimine ilişkin çalışma yapılmış ve toprakta kullanımı uygun olduğu tespit edilmiştir. Bu işlem çamurun toprakta değerlendirilmesi projesiyle beraber yürütülmektedir. İhale aşamasındadır.

İlimizde 2024 yılında; TÜPRAŞ Batman Rafinerisine ait arıtma tesisinden oluşan ve saha içi atıksu arıtımından kaynaklanan tehlikeli madde içeren çamurlar ise (142,24 ton/yıl) geri kazanım tesisine gönderilmiştir.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlde “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmelik” kapsamında Mülga Çevre ve Orman Bakanlığını 05.11.2010 tarih ve 18729 sayılı 2010/17 Genelgesi kapsamında Batman Belediyesi, Batman İlindeki sterilizasyon tesisiyle protokol imzalamış bulunmaktadır. Bu bağlamda 2023 yılında İl sınırları içinde toplanan tıbbi atıkların miktarı, taşınması, bertarafı ile ilgili veriler Çizelge C.18’de İlimizde oluşan tıbbi atıkların yıllara göre değişim miktarı ise Çizelge C.19’da yer almaktadır.

Çizelge C.17 - 2024 Yılında İlimiz İl Sınırları içinde oluşan yıllık Tıbbi Atık miktarı (Batman Belediyesi, 2025)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atık Taşıma Aracı Sayısı *		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Batman Belediyesi	x	-	1	-	328,303	-	x	-	x	BATMAN

Çizelge C.18 - İlimizde Yıllara Göre Toplanan Tıbbi Atık Miktarı ton/yıl (Batman Belediyesi, 2025)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	321,016	322,283	332,251	347,765	296,914	409,628	411,925	407,542	355,162	328,303

C.14. Maden Atıkları

İlimizde petrolün aranması, çıkarılması, işlenmesi gibi faaliyetlerden kaynaklı yağ içeren sondaj çamurları ve atıkları oluşmaktadır. Oluşan sondaj çamurları geçici depolanarak Bakanlığımız tarafından yetkilendirilmiş bertaraf/geri dönüşüm tesislerine gönderilmektedir. 2024 yılında 77.488.754 kg sondaj çamurları geri dönüşüm/bertaraf tesislerine gönderilmiştir.

Ancak diğer maden kazılarında kaynaklanan atıklar, Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar, Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar hakkında herhangi bir çalışma verisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.19 - Maden Atıklarının Sınıflandırılması

Atık Kodu	Madenlerin aranması, çıkarılması, işletilmesi, fiziki ve kimyasal işleme tabi tutulması sırasında ortaya çıkan atıklar	Kategori
01 01	Maden kazılarında kaynaklanan atıklar	
01 03	Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar	
01 04	Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar	
01 05	Sondaj Çamurları ve Diğer Sondaj Atıkları	

İlimizde Maden zenginleştirme tesisi bulunmamaktadır.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz gelişmiş bir sanayi bölgesi olmadığı için endüstriyel atıklardan ziyade evsel atıkların oluşturduğu bir kirlenme söz konusudur. İlimizde 2024 yılı için toplanan katı atık miktarı 120.450 ton/yıl' dır. . İlimizde atıklar şehir merkezine 17 km uzaklıkta bulunan Raman Katı Atık Sahasında depolanmaktadır. Batman Belediyesi Vahşi Depolama Alanının İslahı ve Yeni Katı Atık Düzenli Depolama Alanının yapımı, İşletilmesi ve çıkan Metan Gazının kullanılarak Enerji elde edilmesi işi 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 35. Maddesinin (a) bendi gereğince 17 Ekim 2019 tarihinde ihale edilmiştir. 2020 yılı itibari ile İhaleyi kazanan firma vahşi depolama alanının ıslahı ve düzenli depolama sahası çalışmaları yapmakta ve Atık yönetimine uygun şekilde, çöp gazından enerji elde etmektedir. İlimizde Transfer İstasyonu bulunmamaktadır.

Batman İli ve Beşiri İlçe Belediyelerimiz tarafından 'Batman Katı Atık Tesisleri yapma ve İşletme Birliği' kurulmuş olup Birlik aktif olmadığından çalışmalar Batman Belediyesi tarafından yürütülmektedir. İlçeleri kapsayan katı atıkların toplanma, taşıma ve bertaraf yöntemleri Düzenli Depolama Projesi yapımı bittikten sonra Birlik aktif hale getirilerek değerlendirilecektir.

İlimizde hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları Batman Belediyesi tarafından Ahmet Necdet Sezer Bulvarı Siirt Karayolu Kavşağında bulunan sahaya (Eski Çöp Döküm Sahası) gönderilmektedir. Ancak hafriyat atık depolama sahası kapasitesini doldurduğundan sahaya atık kabul edilememektedir.

18.03.2004 tarih ve 25406 sayılı resmi gazetede yayımlanan Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin 8. maddesi gereğince; Batman Belediyesi tarafından Batman Çayı kenarı Park Bahçeler Müdürlüğü şantiyesi arkası ve İkiztepe mahallesi Komando Alayı arkasındaki araziler Hafriyat Toprağı ve İnşaat/Yıkıntı Atıkları Depolama sahası olarak belirlenmiş ve faaliyete geçmiştir.

Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkların toplanması, taşınması ve bertaraf faaliyetleri Batman Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü kontrol ekibince denetlenmektedir.

İlimizde 2024 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Atık Ambalaj Sisteminde kayıtlı toplam 59 işletmeci bulunmaktadır. 2022 yılında toplanan ambalaj atığı miktarı toplam 1.342.718,00 kg dır.

İlimizde zamana bağlı olarak artan bir sanayi artışı mevcuttur. Şehirde en önemli sanayi sektörü petrol arama ve rafinasyondur. Batman İli için 2022 yılında beyan edilen tehlikeli atık miktarı toplamda 6.874.923 kg şeklindedir. Bu atıkların 5.949.692 kg'ı geri kazanıma, 918.946 kg'ı bertarafa gönderilmiş olup 4.263 kg'ı stok halinde şeklindedir.

İlimizde “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmelik” kapsamında Batman Belediyesi ile İlimizde faaliyet gösteren Anahtar Enerji Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Tıbbi Atık Sterilizasyon tesisiyle protokol imzalamış bulunmaktadır.

İlimizde bitkisel atık yağ geri kazanım tesisi ve geçici depolama alanı bulunmamaktadır. İlimizde, 2024 yılında Bitkisel atık yağlar için geçici depolama izni verilen depo bulunmamaktadır. 2022 yılında İlimizde 27.075 kg bitkisel atık yağ toplanmış olup, Bakanlığımız tarafından lisanslandırılmış geri kazanım tesislerine gönderilmiştir.

İlimizde 2022 yılında 3.118 kg atık motor yağı, 1.460 kg endüstriyel yağı geri kazanım tesisine gönderilmiştir. İlimizde, atık yağ geri kazanım tesisi ve atık yağ rafinasyonu tesisi faaliyetleri gösteren tesis bulunmamaktadır.

Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliğinin 12. maddesi kapsamında (Akümülatör Ürünlerinin Dağıtımını ve Satışını Yapan İşletmeler ve Araç Bakım-Onarım Yerleri) 3 firmaya izin verilmiştir. İlimizde 2024 Yılı İtibariyle 11 adet Atık Akü Taşıma Lisanslı Araç bulunmaktadır.

İlimizde “Poliklorlu Bifenillerin (PCB) ve Poliklorlu Terfenillerin (PCT) Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında PCB ve PCB içeren madde ve ekipmanların bertarafını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren lisanslı tesis bulunmamaktadır.

İlimizde bitkisel atık yağ geri kazanım tesisi ve geçici depolama alanı ve taşıma lisansı alan firma bulunmamaktadır. İlimizde bitkisel atık yağ taşıma lisanslı araç bulunmamaktadır. Bitkisel atık yağlar için geçici depolama izni verilen depo bulunmamaktadır. 2022 yılında İlimizde 27.075 kg bitkisel atık yağ toplanmış olup, Bakanlığımız tarafından lisanslandırılmış geri kazanım tesislerine gönderilmiştir.

İlimizde ek yakıt olarak ÖTL kullanan tesis bulunmamaktadır. 2022 yılında İlimizde 38,54 ton kg ton ömrünü tamamlamış lastik toplanmış olup, Bakanlığımız tarafından lisanslandırılmış geri kazanım tesislerine gönderilmiştir

İlimizde Belediye tarafından oluşturulan Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya (AEEE) Getirme Merkezi, AEEE’lerin toplanması amacıyla oluşturulan Aktarma Merkezi, AEEE İşleme Tesisi bulunmamaktadır. İlimizde AEEE yönetmeliği kapsamında herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

İlimizde ÖTA Geçici Depolama Alanı ve ÖTA İşleme Tesisi bulunmamakta olup 1 adet ÖTA teslim yeri bulunmaktadır. İlimizde, Tehlikesiz Atık Geri Kazanımı lisans konulu 2 adet tesis bulunmaktadır.

İlimizde 1 adet dökümhane tesisi bulunmaktadır. Tesis Pik, Çelik, Metal ve Döküm İmalatı konusunda faaliyet göstermektedir. Tesiste bulunan indüksiyon ocaklarında elektrik enerjisi kullanıldığından kül ve curüf vb. atıklar oluşmamaktadır.

İlimizde kömürle çalışan termik santral mevcut değildir.

İlimizde petrolün aranması, çıkarılması, işlenmesi gibi faaliyetlerden kaynaklı yağ içeren sondaj çamurları ve atıkları oluşmaktadır. Oluşan sondaj çamurları geçici depolanarak Bakanlığımız tarafından yetkilendirilmiş bertaraf/geri dönüşüm tesislerine gönderilmektedir. 2022 yılında 77.488.754 kg sondaj çamurları geri dönüşüm/bertaraf tesislerine gönderilmiştir. Ancak diğer maden kazılarında kaynaklanan atıklar, Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar, Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar hakkında herhangi bir çalışma verisi bulunmamaktadır. İlimizde maden zenginleştirme tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.20 – 2024 yılı itibariyle ilimizde bulunan atık işleme tesisi sayısı*
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (1. Sınıf)	
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (2. Sınıf)	
Düzenli Depolama Tesisi Sayısı (3. Sınıf)	
Atık Yakma ve Beraber Yakma	
Biyobozunur Atık İşleme-Mekanik Ayırma	
Biyobozunur Atık İşleme-Biyokurutma	
Biyobozunur Atık İşleme-Biyometanizasyon	
Biyobozunur Atık İşleme-Kompost	
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	4
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Tesisleri	
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	
Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Alanı Sayısı	1
Ömrünü Tamamlamış Araç İşleme Tesisi Sayısı	
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	2
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Yeniden Kullanıma Hazırlama Tesisi	
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Transfer Noktaları	
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	
Atık Yağ Rafinasyon Tesisi Sayısı	
Atık Yağ Transfer Noktaları	
PCB Arındırma Tesisleri	
Toplama Ayırma Tesisi	1
1. Tip Toplama Ayırma Tesisi	
2. Tip Toplama Ayırma Tesisi	1
3. Tip Toplama Ayırma Tesisi	

Kaynaklar

Batman Belediyesi

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Verileri

<https://ecbs.cevre.gov.tr>

(Bu bölümdeki tablolar 2025 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze gönderilen verilere göre hazırlanmıştır.)

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla ve üst seviyeli kuruluşun işletmecisi Yönetmeliğin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlığımız tarafından yayımlanan Büyük Endüstriyel Kazalarda Uygulanacak Dâhili Acil Durum Planları Hakkında Tebliğde belirtilen hususları dikkate alarak bir dâhili acil durum planı hazırlamak, kuruluştaki bulundurmak ve BEKRA Bildirim Sistemine yüklemekle yükümlüdür.

Batman ilinde 2023 yılında, BEKRA bildirimlerine göre kuruluş sayıları ve kategorileri Çizelge Ç.1’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.1 – İlimizde 2024 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(<http://bekrabs.cevre.gov.tr/>, 2025)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	2
Üst Seviye	2
TOPLAM	4

Batman ilinde 2024 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayıları Çizelge Ç.2’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.2 – İlimizde 2024 yılında BEKRA denetimi yapılan kuruluş sayıları
(<http://bekrabs.cevre.gov.tr/> 2025)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	2
Üst Seviye	2
Kapsam Dışı	13
TOPLAM	17

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

Batman İlinde “Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel 2 Alt Seviye ve 2 Üst Seviye kuruluş Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmışlar.

Kaynaklar

BEKRA Bildirim Sistemi ve E-Denetim Uygulaması

D. PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ ÇALIŞMALARI

D.1. Piyasa Gözetimi Ve Denetimi (PGD)

97/9196 Sayılı Türk Ürünlerinin İhracatının Artırılmasına Yönelik Teknik Mevzuatı Hazırlayacak Kurumların Belirlenmesine İlişkin Karar ile Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde yayınlanan Ulusal PGD Strateji Belgesi uyarınca, Bakanlığımızın sorumlu olduğu ürün grupları hazır beton, yapı malzemeleri ve katı yakıtlardır. Bu ürün gruplarından katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimleri 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuat kapsamında gerçekleştirilmektedir. Yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm veriler üçer aylık dönemlerle değerlendirilmekte ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yıllık olarak yayınlanan Ulusal PGD Raporuna kaynak teşkil etmektedir.

İl Müdürlüğümüz ve yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerine ilişkin veriler aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Çizelge D.1 – 2024 yılında Katı Yakıtlara Ait Piyasa Gözetimi ve Denetimi

	PGD Sayısı (Adet)	PGD Miktarı (Ton)	İdari Yaptırım Miktarı (TL)
İl Müdürlüğü	4	1.759.400	-
Yetki Devri Yapılan Kurum	-	-	-

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

D.2. Sonuç ve Değerlendirme

7223 sayılı Ürün güvenliği ve teknik düzenlemeler kanunu ve ikincil mevzuatı hükümleri doğrultusunda Bakanlığımız görev alanı içerisinde bulunana katı yakıtlara ilişkin İl Müdürlüğümüz tarafından yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm veriler üçer aylık dönemler halinde Ticaret Bakanlığına iletilmek üzere Bakanlığımıza gönderilmektedir. 2024 yılında 4 adet PGD gönderilmiş olup 1.759.400 ton PGD miktarında denetim yapılmıştır.

Kaynaklar

(2025) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü

E. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme Projesi ulusal mevzuatımız ile taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler kapsamında, Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından, 2013 yılında başlatılmıştır.

"Batman İl'inin Karasal ve İç Su Ekosistemleri Biyolojik Çeşitlilik Envanter ve İzleme İş'i" (mülga) Orman ve Su İşleri Bakanlığı Batman İli Şube Müdürlüğü'nün koordinasyonunda, Anadolu Doğa ve Kültür Koruma Kooperatifinin (Ana DOKU) yürütücülüğünde gerçekleştirilmiş olup, Proje 21 Temmuz 2016'da başlamış olup, 20 Temmuz 2018 tarihinde tamamlanmıştır.

E.1. Flora

İlimizde Orman vejetasyonu, Step vejetasyonu, Kayalık alan vejetasyonu, Çayır vejetasyonu, Sulak alan vejetasyonu ve Alpin vejetasyonu olmak üzere 6 farklı vejetasyon tipi tespit edilmiştir.

Orman Vejetasyonu: Batman ilinde yer alan Orman vejetasyonu 900-1100 m'den başlar 1900-2000 m'ye kadar devam eder. Genellikle Batman ilinin dağlık kesimlerinde ve yerleşim yerlerinin az olduğu yamaçlık alanlarda *Quercus* orman formasyonu yoğun olarak yer alırken, orman vejetasyonunun tahrip edilmesi sonucu orman sıklığı aşağı kesimlere ve yerleşim alanlarına yaklaştıkça azalmaktadır. Orman vejetasyonu içerisinde en çok yer alan taksonlar Karamişe (*Quercus brantii* Lindl.), Zindiyen (*Quercus infectoria* Oliv. subsp. *veneris* (A.Kern.) Meikle), Katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus* var. *oxycedrus*) Alıç (*Crataegus orientalis* Pall. ex M. Bieb. subsp. *orientalis*), Çakal armudu (*Pyrus syriaca* var. *syriaca* Boiss.) ve Yaban kirazı (*Cerasus microcarpa* (C.A.Mey.) subsp. *microcarpa*) olarak tespit edilmiştir.

Resim E.1 Orman vejetasyonu

Step Vejetasyonu (Bozkır): Batman ilinde gerçekleştirilen arazi çalışmaları sırasında step vejetasyonunu temsil eden taksonlar olarak Sakızlı geven (*Astragalus gummifer* Labill.), Küt geven (*Astragalus amblelepis* Fisch.), Anadolu kitresi (*Astragalus microcephalus* Willd. subsp. *microcephalus*), Hıyarok (*Eryngium billardierei* Delar.), Kekik (*Thymus kotschyanus* Boiss. & Hohen subsp. *kotschyanus*), Kırım güzeli (*Cruciata taurica* (Pall. ex Willd.) Ehrend.), Sarı keten (*Linum mucronatum* Bertol. subsp. *mucronatum*) olarak sayılabilir.

Resim E.2 - Step vejetasyonu

Kaya Vejetasyonu: Kaya vejetasyonunda yer alan başlıca taksonlar Mardin pelemiri (*Cephalaria stapfii* Hausskn.) Acem obrizyası (*Aubrieta parviflora* Boiss.), Bodur damkuruğu (*Sedum cespitosum* (Cav.) DC.), dam kuruğu (*Sedum hispanicum* L.) Kenger (*Gundelia tournefortii* L. var. *tournefortii*), Dağ çavdarı (*Secale montanum* Guss.), Sarkık çingirak (*Campanula flaccidula* Vatke)'tır.

Resim E.3 - Kayalık alan vejetasyonu

Çayır vejetasyonu: Bu vejetasyon tipi içerisinde yer alan bitki toplulukları genellikle Yıldız yonca (*Trifolium stellatum* L.), Hanım üçgülü (*Trifolium grandiflorum* Schreb.), Ak üçgül (*Trifolium repens* L.), Üçgül (*Trifolium campestre* Schreb. subsp. *campestre* var. *campestre*), Kokulu yonca (*Mellilotus officinalis* (L.)

Desr.), Baltutan (*Lamium amplexicaule* L. var *amplexicaule*), Topak kofa (*Juncus capitatus* Weigel) ve Sina ayakotu (*Carex distans* L. subsp. *distans*) taksonlarıdır.

Resim E.4 - Çayır vejetasyonu

Sulak Alan Vejetasyonu: Saz (*Typha angustifolia* L.), Suteresi (*Nasturtium officinale* R. Br., Aiton) Kamış (*Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.), Hevhulma (*Lythrum salicaria* L.) ve Su nanesi (*Mentha aquatica* L.) sulak alan vejetasyonu içinde yer almaktadır.

Resim E.5 - Sulak alan vejetasyonu

Günümüzde dünyada 259 bin tohumlu bitki ve 12 bin eğrelti ile birlikte toplam 270 bin damarlı bitki türü yaşamaktadır (Thorne, 2002).

Ülkemiz, Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği aynı zamanda Akdeniz, Avrupa - Sibirya ve İran - Turan fitocoğrafik bölgelerinin kesiştiği önemli bir bölgede bulunması nedeni ile farklı vejetasyon tiplerine ve çok zengin bir floraya sahiptir. Bu özel coğrafik konumunun yanında, topoğrafyasının kısa mesafelerde değişmesi, farklı jeolojik ve jeomorfolojik yapısı, çok çeşitli toprak ve ana kaya tiplerini içermesi ve değişik iklim tiplerinin etkisi altında oluşu bu topraklarda çok çeşitli bitki türlerinin yetişmesine olanak sağlamıştır. Ülkemiz

gerek sahip olduğu zengin bitki çeşitliliği gerekse ülkemize özgü olan çok sayıdaki bitki türü ile kuzey yarım kürenin önemli bitki alanları arasındadır (Özhatay vd., 2003). Türkiye’de yapılan floristik çalışmalar Fransız botanikçi Tournefort tarafından başlatılmıştır. 1702 yılında Batı, Kuzey ve Doğu Anadolu bölgelerinde yaptığı çalışmalarda topladığı bitkileri yayınlamıştır.

Türkiye’de yapılan ilk önemli araştırma 1843 yılında İsviçreli botanikçi E. Boissieri tarafından yapılmıştır. Bu araştırmalardan elde ettiği bulguları “Flora Orientalis” adlı eserde yayınlamıştır (Boissieri, 1888). Daha sonra P.H. Davis’in editörlüğünde yazılan 9 ciltlik “Flora of Turkey and the East Aegean Islands” adlı eser ile Türkiye Florası ortaya konmuştur (Davis, 1985). 1988 yılında çıkartılan “Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Supplement)” ile Türkiye Florası 10 cilt’e çıkmıştır (Davis vd., 1988). Ülkemizde hızla artan botanik çalışmaları neticesinde, bilim dünyasına tanıtılan yeni tür sayılarının fazlalığı 2000 yılında Türk botanikçileri 2. bir ek cilt yazmaya teşvik etmiştir (Güner vd., 2000). Bu 11 cilt itibarıyla Türkiye Florası’ndaki toplam bitki türü sayısı 9.222 ve toplam takson sayısı 12.006 olarak ortaya çıkmıştır. Bu bitkilerden, 2981 takson endemik olup, toplam endemik takson sayısı 3.778 (% 31)’dir (Erik ve Tarıkahya, 2004). Türkiye Florası’nın yazımında zaman azlığı ve materyal yetersizliğinden dolayı birçok türün betimi, taksonomik durumu eksik kalmıştır.

Son yıllarda Türk botanikçiler tarafından yürütülen revizyon çalışmaları ile bu eksiklikler ortadan kaldırılmaya çalışılmış ve ülkemiz florasına yeni türler, yeni cinsler kazandırılmıştır. Onbirinci cildin yayınlanmasından sonra yerli ve yabancı botanikçiler tarafından Türkiye Florası ile ilgili birçok çalışma yayınlanmıştır. Bu dönemde yapılan yayınların önemli bir kısmı bilim dünyası için yeni veya Türkiye’de yayılışı ilk defa belirlenen taksonlarla ilgilidir. 2000-2009 yılları arasında Türkiye Flora’sına ilave olunan taksonları ihtiva eden 5 çalışma yayınlanmıştır (Özhatay vd., 2011). Bu çalışmalar temel alınarak Türkiye Flora’sındaki takson sayısı yeniden değerlendirilmiştir. Buna göre 717 takson (575 tür ve 138 türaltı) eklenmiş ve toplam takson sayısı 12.725’e ulaşmıştır. Eklenen bu bitkilerden; 321 tür, 28 alttür ve 23 varyete endemiktir. Türkiye Flora’sındaki toplam endemik takson sayısı da 4.150 (% 32,6)’ye ulaşmıştır (Özhatay vd., 2011).

Ülkemizdeki en son ve kapsamlı çalışma “Türkiye Bitkileri Listesi, Damarlı Bitkiler” kitabının yayımlanması ile Türkiye’deki takson sayısı 11707 olarak belirlenmiş, endemizm oranı ise % 31.82 olmuştur (Güner vd., 2012). Türkiye’nin sahip olduğu vasküler bitki potansiyeli halen tam olarak belirlenmiş değildir. Zira her yıl birçok yeni vasküler bitki, Türkiye Florası’na ilave olunmaktadır.

Batman ili için mevcut literatürler sınırlı olup elde edilen literatürlere ait kısa açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Atamov vd. (2014) çalışmalarında Hasankeyf (İlisu) ve çevresinin florasını tespit etmişlerdir. 279 cinse ait 472 takson ve 64 familya tanımlanmıştır. Gymnospermlere ait 2 takson dışındaki diğer 469 takson Angiospermlere aittir. En zengin familyalar 68 taksonla Asteraceae, 58 taksonla Poaceae, Fabaceae 57, Brassicaceae 31, Apiaceae 27, Lamiaceae 24, Boraginaceae 22 ve Caryophyllaceae 21; büyük cinsler olarak *Trifolium* 13 taksonla, *Centaurea* 10, *Crepis* 9, *Bromus* ve *Medicago* 8, *Aegilops*, *Vicia*, *Euphorbia* herbiri 7 taksonla, *Trigonella*, *Alyssum*, *Silene* ve *Polygonum* 6 taksonla, *Hordeum* 5 takson ile en zengin familyalardır. Terofitler 252 ve Hemikriptofitler 129 taksonla baskındırlar. Fanerofitler 45 ve Kamefitler 36 üyeli olup, otsu bitkiler %90.9, çalılar %5.1 ve ağaçlar % 4.0’lük orana sahiptirler. Fitocoğrafik bölgelere göre dağılımı bakıldığında 88 takson İran-Turan, 51 takson Akdeniz ve 16 takson Avrupa-Sibirya elementidirler. 20 takson tehdit altında olup, endemiktirler ve sadece bu bölgede yaşamaktadırlar.

Celep vd. (2015) çalışmalarında yeni bir tür olan *Salvia hasankeyfense* (Lamiaceae)’i bilim dünyasına tanıtmışlardır. Türkiye’nin güneydoğusunda yer alan Batman ilinin Hasankeyf ilçesinden kayalık bir alandan toplanan ve morfolojik olarak *Salvia verbenaca* benzeyen örnek *Salvia hasankeyfense* ismi ile bilim dünyasına tanıtılmıştır.

Pınar ve Behçet (2014) çalışmalarında Güneydoğu Anadolu Bölgesi Batman ili Hasankeyf ilçesinden *Onopordum hasankeyfense* (Asteraceae: Cardueae) adı ile bilim dünyasına bir bitki tanıtmışlardır.

Batmanda 984 adet bitki taksonu tespit edilmiştir. Ayrıca; Batman’da Ters Lale Sason İlçesi Mereto dağı ile Helkıs dağlarında Nisan – Mayıs aylarında görünen endemik bir türdür.

Resim E.6 - Ters Lale (Batman Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürü)

E.2. Fauna

Batman ilinde 29 adet memeli, 143 kuş, 32 balık, 30 sürüngen, 5 adet çift yaşar ve 407 omurgasız hayvan türü literatür çalışmaları sonucunda tespit edilmiştir.

Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter İzleme Projesi sonucunda Batman ilinde tespiti yapılan ve içerisinde endemik tür barındırmayan 29 adet memeli türü tespit edilmiştir. Batmanda bulunan bazı önemli memeli türlerinin görüntüleri;

Resim E.7 - Capra aegagrus (Dağ Keçisi-VU)

Resim E.8 - *Vormela peregusna* (Alaca Sansar-VU)

Resim E.9 - *Lutra lutra* (Su samuru-NT)

Resim E.10 - *Hyaena hyaena* (Çizgili sırtlan-VU)

Yapılan araziler sonucunda yaban hayatı memeli hayvanlarına ilişkin en önemli tehdit insan faaliyetleri olarak görülmektedir. Yörede avcılar tarafından özellikle kürkü para edecek memeli türlerinin avlanması oldukça fazladır. Kaçak avcılığın önlenmesi için bölgedeki yerel halk ve avcılar bilinçlendirilmeli ve denetimler arttırılmalıdır. Ayrıca hayvancılığın yaygın olduğu bölgede yöre halkı tarafından yapılan otlatmaların da yaban türlerinin yayılış alanlarının daralmasına neden olmaktadır. Habitatlarının daralması nedeniyle yaban hayvanları ya başka bölgelere göç etmek durumunda kalmaktadır ya da popülasyon artışı gerçekleşmemektedir. Nesli tehlike altında olan hayvanların bulunduğu bölgeler belirlenmeli ve yöre halkının bu bölgelerde otlatma yapmaması konusunda bilinçlendirilmesi neticesinde bu hayvanların habitatları korunmalıdır. Bölgenin ayrıca özel güvenlik alanlarını içermesi bir bakıma yaban hayvanlarını avcılardan korurken diğer yandan çatışmalar sonucu yaban hayvanların bölgeyi terk etmesine neden olmaktadır. Özellikle tarım ile uğraşan yöre halkında hasat sonrası yoğun bir şekilde anız yakma durumları görülmektedir. Anız yakma sonucunda bölgede yoğun bir hava kirliliği oluşmasının yanı sıra yaban hayatı da olumsuz etkilemektedir.

Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Envanter İzleme Projesi sonucunda Batman ilinde 206 kuş türü tespit edilmiştir. Türlerin hiç biri endemik değildir

Kuşları olumsuz etkileyen en önemli tehditlerin başında tarımsal uygulamalar ve insan faaliyetleri yer almaktadır.

Batman ili sınırları içerisinde akan Batman, Sason, Dicle ve Garzan çayları ilin ornitofaunasına önemli katkı sağlamaktadırlar. Batmanda kışın serin geçmesi ve bölgeye fazla kar yağmaması bölgeye 4 mevsim boyunca birçok farklı kuş türünün gelmesine neden olmaktadır. Yasadışı avcılık ve sulak alan tahribatını içeren insan faaliyetleri ve hayvan otlatmayı içeren tarımsal faaliyetler bölgede tehditlerin en önemlileridir. İl sınırları içerisinde yer alan Samanyolu ve Balpınar bölgeleri 4 mevsim boyunca ornitolojik açıdan oldukça zengin bölgelerdir. Ancak bu bölgeler üzerindeki çevresel baskılar oldukça fazladır. Samanyolu ve Balpınar bölgelerindeki sazlık alanlar nesli küresel ölçekte tehlike kategorisinde yer alan birçok su ve karasal kuş türü için uygun üreme ve beslenme alanlarıdır. Kuşların kuluçka dönemi olan nisan-mayıs aylarında üreme alanlarında hayvan otlatma, kaçak avcılık ve su rejimine yönelik müdahaleler yapıldığı tespit edilmiştir. Bu olumsuz durumların alanı üreme amaçlı kullanan *Vanellus vanellus* (Kızkuşu) ve *Tringa totanus* (Kızılbacak) türlerine zarar verdiği saptanmıştır. Bazı göçmen kuşlar bölgeyi ve yakın civarını geçiş güzergahı olarak kullanmaktadır. *Ciconia ciconia* (Leylek), *Buteo buteo* (Şahin), *Apus apus* (Ebabil) ve *Plegadis falcinellus* (Çeltikçi) gibi türler sürüler halinde göç ederler. Göç esnasında ya da türlerin konakladığı bölgelerde kaçak avcılar bu durumu sorumsuzca kullanmaktadırlar. Yerli türlere yönelik kaçak avcılık da söz konusudur. Özellikle üreme ve göç döneminde ördek türleri avlanılmaktadır. Her ne kadar ava serbest olan türler avlanılsa da tüfek patlama sesi diğer türleri ürkütmekte ve alanı terk etmesine neden olmaktadır. Avcılığın kuluçka döneminde ve tehlike altında olan türlere yönelik yapılmaması sağlanmalıdır.

Ayrıca kuşların yaşam alanı sınırları içerisinde hayvan otlatılmasına izin verilmemesi gerekmektedir. Otlatmanın kuluçka dönemi olan Nisan-Mayıs ayları göç dönemi olan Ekim-Kasım aylarında yapılmamasına özen gösterilmelidir. Önemli kuş alanları çevresindeki kum ocaklarının faaliyet alanlarının belirlenmesi gerekmektedir. Gözlemlerimizde nehir boyunca faaliyet gösteren kum ocaklarının dere yatağından aşırı kum çektiği görülmüştür. Bu durumun başta kuşlar olmak üzere birçok canlıya zarar verdiği düşünülmektedir.

Bölgemizdeki Bazı Önemli Kuş Türleri;

Resim E.11 - *Neophron percnopterus* (Küçük akbaba)

Resim E.12 - *Buteo buteo* (Şahin)

Resim E.13 - *Vanellus vanellus* (Kızkuşu)

Resim E.14 - *Coracias garrulus* (Gökkuzgun)

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan Batman ili içsu varlığı açısından çok zengin bir konumdadır. Dicle Nehir sisteminin büyük bölümünü barındıran Batman ilinde Garzan ve Batman Çayları Dicle Nehrinin önemli kollarını oluşturmaktadır. Batman ilinde yer alan içsularda çalışma kapsamında 32 içsu balığı taksonu tespit edilmiştir. Bunlardan 6 tanesi endemiktir

Resim E.15 - İki benekli çöpçü balığı (*Noemacheilus argyrogramma*)

Resim E.16 - Bıyıklı balık (*Barbus xanthopterus*)

Resim E.17 - Bıyıklı balık (*Barbus plebejus lacerta*)

Resim E.18 - Şabot (*Arabibarbus grypus*)

Doğu Anadolu Bölgesi'nde Fırat-Dicle Havzasında yer almaktadır. Yüzölçümü 4.680 km² ilin toplam nüfusu 498 031 dir. Ülkemizin önemli akarsularından olan Dicle Nehri'nin önemli bir bölümünün geçtiği ilde yer alan akarsular gösterilmiştir. Batman akarsular açısından son derece zengin bir ildir. Dicle Nehir sisteminin en önemli iki olan Batman ve Garzan Çayları il sınırları içerisinde doğmaktadır. Özellikle ilin Güney Batı bölümünde yer alan Sason sınırları içerisindeki Meleto Dağı ülkemiz standartlarına göre çok temiz akarsuları içermektedir.

Batman iline ait içsuların biyolojik çeşitliliğini tehdit eden faktörleri, Türkiye'den soyutlamak mümkün değildir. Ülkemizin diğer yerlerinde akarsularda görülen bozulma süreçleri Batman il sınırları içerisinde yer alan akarsularda da görülmektedir. Türkiye içsu balıkçılığı ile ilgili insan kaynaklı sorunlar, oldukça geniş bir yelpazeyi oluşturmaktadır. Bu sorunların bir kısmı doğal nedenlere bağlı ve idari sorunlarla birleştiğinde negatif çarpan etkisi oldukça büyük açmazlara neden olabilmektedir. İnsan kaynaklı sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Balıklandırma, Yetiştiricilik ve Ekzotik Türler
- Yol, Köprü İnşaatları ve Çeşitli Su Alma Yapıları

- Kum Çıkarma
- Taşkın Önleme ve Dere Islah Çalışmaları
- Kirlilik ve Ötrofikasyon
- Tarımsal Sulama
- İllegal Avcılık Yöntemleri
- Aşırı Avcılık

Batman İlinde literatürde 30 adet sürüngen bulunmaktadır. Fırat Kaplumbağası (*Rafetus euphraticus*) Türkiye’de Fırat ve Dicle Nehirlerinde ve bu nehirlerin kollarında yaşar. Türkiye dışında Suriye, Irak ve İran’da da yayılımı vardır. Boyları 1 m kadar olan bu türün kabuğunun üzeri yumuşak bir deri ile örtülüdür ve üzeri lekesizdir. Ancak çok küçük ve belirsiz benekler bulunur. Dicle ve Fırat Su sistemlerinin durgun gölet oluşturmuş ve zemini çamur alanlarda yaşar. Dicle nehrine endemiktir.

Resim E.19 - *Rafetus euphraticus* (Fırat Kaplumbağası)

Amfibiler; omurgalı hayvanların bir sınıfını teşkil eder. Balıklar ile sürüngenler arasında yer alırlar. Literatürde tespit edilen 4 tür arazi çalışmaları sonucunda bulunmuştur. Bunlar Doğu Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da dağılışı gösteren bir türümüzdür. Özellikle bahar aylarında yağmurlarından sonra aktifleşir. Çok ağır hareket ettiklerinden dolayı çok sayıda araçlar altında ezilen bireyler rapor edilmiştir. Parlak siyah zemin üzerinde bulunan sarı portakal renginden dolayı halk arasında zehirli sanılarak öldürülmektedir. Yerel halk Yağmur böceği, Yağmurça ve Bahtabakan olarak adlandırırlar.

Resim E.20 - *Salamandra infraimmaculata* (Türk semenderi)

Ülkemize endemik olan Benekli Semender Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde dağılışı gösterir. Günümüze kadar Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Muş, Bingöl, Bitlis, Şırnak ve Van illerinde yaşadığı rapor edilmiştir. Devamlı akan eriyen kar sularının karıştığı, soğuk dağ sularında yaşar. Hassas tür olarak listelenmektedir.

Resim E.21 - *Neurergus strauchii* (Benekli Semender)

E.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

Doğa Koruma Milli Parklar Genel Müdürlüğü 15. Bölge Müdürlüğüne bağlı Batman İl Şube Müdürlüğümüz sorumluluk alanı içerisinde 1 adet Korunan Alan bulunmaktadır. O da Malabadi Tabiat Parkıdır. Malabadi Tabiat Parkı, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı 15. Bölge Müdürlüğü görev alanı içinde, Batman ili, Kozluk ilçesi sınırları dâhilinde kalmakta olup; Batman Merkez İlçeye kuş uçuşu olarak yaklaşık 34 km mesafededir.

Tabiat Parkı kuzeyinde ve batısında Batman barajı, güneyinde Batman Çayı ve Tarihi Malabadi Köprüsü ve doğusunda ise Bacak Mezrası yer almaktadır. Geçmiş yıllarda mera vasfında olan, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, Bakanlık Makamı'nın 18.10.2011 tarih ve 224 sayılı Olur'ları ile 24 Ha'lık alan Tabiat

Parkı olarak tescil edilmiştir. 2017 yılında sınır değişikliğine gidilerek Bakanlık Makamı'nın 13.03.2019 tarih ve 420772 sayılı Olur'ları ile Tabiat Parkı sınırları büyütülerek 95,95 Ha.'a çıkarılmıştır.

Tabiat Parkı'nda özellikle fıstık, badem, dut, yalancı akasya, çınar, servi türleri, elderçamı ve kızılçam gibi ağaçlar ekilerek ağaçlandırma yapılmıştır. Tabiat Parkı dere, yol kenarı, kayalık ekosistemler ile birlikte ağaçlandırma sahalarını da içinde barındırmaktadır.

İlimiz 2024 yılı arazi kullanım tablosu Çizelge E.1'de verilmiştir.

Çizelge E.1. İlimiz 2024 Yılı Arazi Kullanımı İle İlgili Veriler (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

	Tarım Arazisi (ha)	Mera Arazisi (ha)	Tarıma Elverişsiz Arazi (ha)	Orman Arazisi (ha)
I. Alt Bölge	659,72	14,61	659,72	14,61
İl Toplamına Oranı (%)	821,20	18,19	821,20	18,19
II. Alt Bölge	952,93	21,10	952,93	21,10
İl Toplamına Oranı (%)	310,43	6,88	310,43	6,88
III. Alt Bölge	1.058,19	23,44	1.058,19	23,44
İl Toplamına Oranı (%)	712,78	15,79	712,78	15,79
TOPLAM	4.515,25	100,00	4.515,25	100,00

(I. Alt Bölge: Batman Merkez, Beşiri, Kozluk) (II. Alt Bölge: Gercüş, Hasankeyf) (III. Alt Bölge: Sason)

Harita E.1 - Malabadi Tabiat Parkı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü 2025)

E.3.1 Ormanlar

Batman İlinde 2002 yılında Ormanlık alan 69.084 ha olup yüzölçümünün %16'sı Orman iken yapılan orman ve rehabilitasyon çalışmalarında hali hazırda 88.896 ha alana ulaşmıştır. Bu da Batman İlinin % 25'ine tekabül

etmektedir. 88.896 ha Orman alanının % 25,6'sı verimli, % 74,4'ü bozuk sahalardan oluşmaktadır.

E.3.2 Milli Parklar

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nda tanımlanan şekliyle Milli Park; bilimsel ve estetik bakımdan, ulusal ve uluslararası ender doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğa parçalarını ifade etmekte olup, Batman İlinde bu vasıflara haiz bir alan belirleme çalışmaları yapılmamıştır.

E.3.3 Tabiat Parkları

Batman ili, Kozluk ilçesi sınırları içerisinde yer alan 95,95 hektarlık saha, taşıdığı tabii kaynak değerleri ve rekreasyon potansiyeline istinaden Tarım ve Orman Bakanlığınca "Malabadi Tabiat Parkı" olarak ilan edilmiştir.

E.4. Çayır ve Mera

İlimizde mera alanlarının % 95,16'sı Merkez, Beşiri ve Kozluk'ta yer almaktadır. Mera alanları bakımından nispeten fakir olan Gercüş'te % 1,67 ve Hasankeyf'te bu oran % 3,17'dir.

Mera alanlarının tespit, tahdit ve tahsis aşamalarında Tarım ve Orman İl Müdürlüğü elemanlarının sayıca yetersiz olması, bazı ilçelerde kadastro çalışmalarının tamamlanmamış olması, ıslah çalışmalarının çok fazla zaman ve maliyet gerektirmesi, meraların amacında kullanımının önündeki engellerdir. Ayrıca, kırsal kesim halkının bu konuda eğitim ve bilinçsizliği, meraların amacı dışında kullanılması, hayvan yetiştiriciliğinin en büyük girdilerinden olan kaba yem eksikliğinin giderilmesi konusunda ciddi bir sıkıntı yaratmaktadır.

Delayısıyla hayvan yetiştiriciliğinin İl ve bölge genelinde son yıllarda gerilemesinin nedenleri içinde mera alanlarından yeterince istifade edilememesi de yer almaktadır.

Çayır ve mera alanları ile ilgili başlıca türler Melilotusindica, Medicagorigidula var. rigidula, Viciacraccasubsp. stenophylla, Lathyrusaphaca var. biflorus, Trifoliumpurpureum var. purpureum, Lamiumcrinitum, Muscaricomosum türleridir.

İlimiz 2024 yılı arazi kullanım durumu ile ilgili veriler Çizelge E.2'de verilmiştir.

Çizelge E.2. İlimiz 2024 Yılı Arazi Kullanım Durumu (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

Arazi Kullanım Türleri	Alanı (ha)	(%)
Tarım Arazileri	109,683	33,36
Su Kütlesi	-	-
Orman	128,326	14,68
Sulak Alan	-	-
Çayır ve Mera	47,994	8,62
Yerleşim Yerleri, Yapay Bölgeler (Tarıma Elverişsiz Arazi)	165,522	36,66

E.5. Sulak Alanlar

Sulak alanlar, doğal ya da yapay, sürekli ya da geçici, durgun ya da akar, tatlı, acı ya da tuzlu bütün sular ile bataklık, sazlık, ıslak çayır ve turbalıkları kapsamaktadır. İlimizde bu kapsamda değerlendirilebilecek akarsu, gölet ve baraj gölü mevcuttur. İlimizin en önemli akarsuyu; Dicle Nehridir. Batman İli sınırlarındaki en önemli kolları Garzan Çayı ve Batman Çayı'dır. Batman Çayını oluşturan ana kollar Kulp Çayı, Sarım Çayı ve Talori Çayıdır. Bu kollardan Kulp ve Sarım Çayı Diyarbakır İl sınırlarında, Sason ve Talori Çayları ise Batman İli

sınırları dâhilindedir.

Bu rezervuarlarla ilgili koruma ve yönetim planlama çalışmaları yapılmaktadır. Fakat henüz koruma statüsü kazanmış tescilli bir sulak alan bulunmamaktadır.

Çizelge E.3. İlimizdeki Akarsular ve Özellikleri (Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü, 2025)

Akarsu İsmi	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırı İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu akarsu	Kullanım Amacı
Dicle Nehri	530	86	4.059	Dicle	Sulama, Enerji
Garzan Çayı	168	110	1.177	Dicle	Sulama, Enerji
Batman Çayı	144	124	3.665	Dicle	Sulama, Enerji
Sason Çayı	65	65	544	Batman	Enerji
Serkan (Zori) Çayı	78	58	898	Batman	Sulama

- Batman ilinde doğal göl yoktur. Irmak üzerinde kurulmuş olan bir gölet mevcuttur.
- Gercüş-Kırkat Göleti: Gölet Dicle havzasında Batman İli Gercüş İlçesine 8 km. uzaklıktadır. Gölet nehir deresi üzerinde olup 350 ha. alanı sulamaktadır.

Çizelge E.4.İlimizdeki Mevcut Sulama Göletleri (Devlet Su İşleri 10. Bölge Müdürlüğü, 2025)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Batman Barajı (Sol Sahil Sulaması)	Kil Çekirdekli Zonlu Kaya Dolgu	1.250.000.000	13.826	56 880 000	Sulama + Enerji
Gercüş-Kırkat Göleti	Homojen Toprak Dolgu	3.150.000	350	Sulama Yapılmamakta (Talep yok)	Sulama

E.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

İlimiz sınırları içerisinde 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında tescil varlığı ve doğal sit alanı bulunmamaktadır. İlimiz Kozluk İlçesi, Değirmendere ve Tosunpınar Köyü sınırları içerisinde bulunan “Ayngelibire Mesire yeri”, Sason İlçesi, Sevek Tekinler Mahallesi sınırları içerisinde bulunan “Sevek Mesire yeri” ve Sason İlçesi Yolüstü Köyü, 103 ada, 1 nolu parsel sınırları içerisinde bulunan “Doğal Maden Suyu Kaynağı” için Potansiyel Doğal Sit Alanına ilişkin tescil çalışmaları devam etmektedir.

E.6.1. Tabiat Anıtları

İlimiz sınırları içerisinde tescil edilmiş Tabiat Anıtı bulunmamaktadır.

E.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

İlimiz sınırları içerisinde tescil edilmiş Tabiat Koruma Alanı bulunmamaktadır.

E.6.3. Anıt Ağaçlar

İlimiz sınırları içerisinde tescil edilmiş Anıt Ağaç bulunmamaktadır.

E.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

İlimiz sınırları içerisinde tescil edilmiş Özel Çevre Koruma Alanı bulunmamaktadır.

E.6.5. Doğal Sit Alanları

İlimiz sınırları içerisinde tescil edilmiş Doğal Sit Alanı bulunmamaktadır.

E.7. Sonuç ve Değerlendirme

Batman İlinde orman ve fundalık alanlar İl yüzölçümünün % 17'sini kaplamaktadır. Ancak eskiden gür ormanlarla kaplı olduğu söylenen Gercüş, Sason ve Hasankeyf bölgesi ormanlık alanları; halkın yakacak temini amacıyla bilinçsizce yapılan kesimler sonucu yer yer seyrekleşerek dağınık ağaç görüntüsü vermesine rağmen, çevre ilçelerle karşılaştırıldığında ormanlık alan bakımından daha zengin olduğu görülmektedir. Orman İşletme Şefliğinin çalışmaları doğrultusunda ormanlık alanlar korunmakta, ağaçlandırma çalışmaları sürdürülmektedir. Ancak kırsal kesim halkının bu çalışmalara katılımının teşvik edilmesi gerekmektedir. Orman alanları, meşe başta olmak üzere menengiç (bıtım), ceviz, çınar, kavak ve çeşitli meyve ağaçlarından oluşmaktadır.

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nda tanımlanan sekliyle Milli Park; bilimsel ve estetik bakımdan, ulusal ve uluslararası ender doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip doğa parçalarını ifade etmekte olup, Batman ilinde bu vasıflara haiz bir alan belirleme çalışmaları yapılmamıştır. Batman ili, Kozluk ilçesi sınırları içerisinde yer alan 95,95 hektarlık saha, taşıdığı tabii kaynak değerleri ve rekreasyon potansiyeline istinaden Tarım ve Orman Bakanlığınca "Malabadi Tabiat Parkı" olarak ilan edilmiştir. Batman'da tabiat anıtı ve tabiat koruma alanları bulunmamaktadır.

İlimizde mera alanlarının %94'i Merkez, Beşiri ve Kozluk'ta yer almaktadır. Mera alanları bakımından nispeten fakir olan Gercüş ve Hasankeyf'te bu oran % 5,99 iken Sason'da % 0,01'dir.

Güvenlik nedeniyle otlatmaya kapalı mera alanları mevcuttur. Mera alanlarının çoğunluğu mera kabiliyeti bakımından fakirdir. Mera alanlarının kullanıma açık ve sürülebilir kısımlarında yoğun bir ihlal vardır. Yapılan ihlaller konusunda hukuki başvuru süreçleri de adalet sistemimizden kaynaklanan nedenlerle sonuçlandırılmamaktadır.

Mera alanlarının kırsal kesim halkının bu konuda eğitim ve bilinçsizliği, meraların amacı dışında kullanılması, hayvan yetiştiriciliğinin en büyük girdilerinden olan kaba yem eksikliğinin giderilmesi konusunda ciddi bir sıkıntı yaratmaktadır. Dolayısıyla hayvan yetiştiriciliğinin il ve bölge genelinde son yıllarda gerilemesinin nedenleri içinde mera alanlarından yeterince istifade edilememesi de yer almaktadır.

İlimizde sulak alan kapsamında değerlendirilebilecek akarsu, gölet ve baraj gölü mevcuttur. Bu rezervuarlarla ilgili koruma ve yönetim planlama çalışmaları yapılmaktadır.

İlimizin en önemli akarsuyu; Dicle Nehridir. Batman İli sınırlarındaki en önemli kolları Garzan Çayı ve Batman Çayı'dır. Batman Çayını oluşturan ana kollar Kulp Çayı, Sarım Çayı ve Talori Çayıdır. Bu kollardan Kulp ve Sarım Çayı Diyarbakır İl sınırlarında, Sason ve Talori Çayları ise Batman İli sınırları dahilindedir.

Batman ilinde doğal göl yoktur. Irmak üzerinde kurulmuş olan bir gölet mevcuttur.

-Gercüş-KırkatGöleti: Gölet Dicle havzasında Batman İli Gercüş İlçesine 8km. uzaklıktadır. Gölet nehir deresi üzerinde olup 350 ha. alanı sulamaktadır.

İlimizin alçak ve düz alanlarında Yavşan (Pelin) ile Kekik türleri yaygındır. Bunlar arasına bazı Gramanie cinslerine ait alt türler ile diğer bölgelerde rastlanmayan tipik step türleri girmektedir. Daha yüksek ve eğimli yamaçlarda ise yastık formundaki Astragalus sp.(Gevenler),Onobrychis sp. Acantholimon sp. gibi bitkiler yaygın bulunmaktadır.

Bunlar arasında; Genista, Thymus, Verbascum, Phlomis, Salvia, Cousinia, Stachys, Sideritis ve daha pek çok cins tür bulunmaktadır. Bu bitkiler arasında aşırı hayvan otlatmanın az olduğu yerlerde Gramineae türleri diğer türlere göre uzun boyları ve örtüş alanları ile dikkati çeker.

İl faunasını oluşturan türlerin büyük bir kısmı Türkiye genelinde, az bir kısmı ise diğer birkaç bölgede yayılış gösteren türlerdir. Ayrıca bu türlerin popülasyon yoğunlukları oldukça azdır. Kirpi, tarla faresi, çöl sıçanı, avurtlak, kayalık faresi, cüce yarası memeli türler olarak ön sıralarda yer almaktadır.

Batman'da Ters Lale Sason İlçesi Mereto dağı ile Helkıs dağlarında Nisan – Mayıs aylarında görünen endemik bir türdür.

Kuş faunasının tespiti oldukça zor olmasına rağmen çayak türleri, kartal türleri, keklik türleri, bülbül türleri, ötlege, ardıç, sinekkapan, çekirge kuşu, toygar türleri, baykuş türleri bölgede yaşayan bazı kuş türleridir.

Sürüngen türleri, bölgede bol olarak bulunmakta ancak, tehlikeli olmayan canlılardır. Başlıcaları; tosbağa, keler, kertenkele türleri ve yılan türleridir.

İlimiz sınırları içerisinde 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında tescil varlığı ve doğal sit alanı bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü

DSİ 10. Bölge Müdürlüğü

Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Verileri

(Bu bölümdeki tablolar 2025 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze gönderilen verilere göre hazırlanmıştır.)

F. ARAZİ KULLANIMI

F.1. Arazi Kullanım Verileri

Batman İli CORİNE istatistik verilerine göre; 2000-2006 yılları arasında arazi kullanım değişikliği en fazla 66 ha azalma ile orman yeri ve yarı doğal alanlarda, 44 ha artış ile yapay bölgelerde tespit edilmiştir. Tarımsal alanlar 22 ha artmıştır. Su yüzeylerinde değişim gözlenmemiştir. İlin yapılaşma oranı ile tarım alanlarındaki artış, orman yeri ve yarı doğal alanların amacı dışı kullanılmasıyla oluşmuştur. Tarımsal alanlar içinde değerlendirilen mera alanları 2000 ve 2006 yılında 1.608,00 ha olarak tespit edilmiştir.

Batman Çayı üzerinde yapılmakta olan Batman Barajı ve Batman-Silvan Sulama Projesi ile kullanılabilir alanlarda meydana gelen artış endüstri bitkilerinin (pamuk, tütün, sebze) ekimini arttırmıştır. Orman ve Su İşleri Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü Batman Şube Müdürlüğü tarafından ağaçlandırma çalışmaları sürdürülmektedir. 2010 yılında İl'de erozyon kontrolü amaçlı olarak Batı Raman Erozyon Uygulama Projesi sahasında 1700 ha alanda fidan ekimi yapılmış, İlimiz Hasankeyf ilçesinde Yeşil Kuşak Ağaçlandırma Projesi kapsamında 300 ha alanda fidan dikimi yapılmış, Kozluk ilçesi Samanyolu mevkiinde 6,5 ha alanda boylu ağaç ekimi yapılmıştır. 2012 yılı içerisinde Sason İlçesi Acar Köyünde 20,04 ha alanda özel fıstık fidanı verilmiş, 15000 adet fidan vatandaşlara bedelsiz dağıtılmıştır. Ancak Orman İşletme Şefliklerinin teknik eleman sıkıntısı mevcuttur ve kırsal kesim halkının bu çalışmalara katılımının teşvik edilmesi gerekmektedir.

İl bazında bir diğer faaliyet ise; Batman Çayının su mecrasının düzenli olarak akışının sağlanması için Diyarbakır Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü tarafından Batman Barajından başlayarak Dicle Nehrine ulaştığı noktaya kadar ıslah projesi uygulanmaya başlanmış, 2010 yılı sonuna doğru, söz konusu proje revize edilerek yeni bir ıslah projesi başlatılmış ve 2012 yılında Batman Barajı mansabında bulunan tarihi Malabadi Köprüsü mansabından başlayarak Ilısu Barajının maksimum su kotuna kadar devam eden arazi ve yerleşim yerlerinin taşkından korunması ve yaklaşık 2 bin hektar arazinin tarıma kazandırılması amacı ile Batman Çayı ıslah projesinin temeli atılmıştır. Batman Çayı yatağı boyunca sağ sahilde 34 280 m, sol sahilde 34 010 m olmak üzere toplam 68 290 m sedde ile yan derelerde 28 000 m sedde inşaatı yapılmıştır. Planlanan iş ile; Batman İli Merkez ve Diyarbakır İli Silvan İlçesi sınırları dahilinde Batman Çayının yatağı devam eden arazi ve yerleşim yerleri taşkınlardan korunacak ve yaklaşık 2000 ha arazinin tarıma kazandırılması sağlanacak olup ıslah projesinde nehir yatağı boyunca faaliyette olan kum-çakıl ocaklarının ruhsatlarının uzatılmasına izin verilmeyecek ve su akışının düzenli sağlanması için etrafına set oluşturulacaktır.

İl yüzölçümü 451.525 ha olup İlin tarım arazileri toplamı 109.683 ha'dır. İl Yüzölçümünün % 24,29 tarımsal faaliyetlerde, % 10,63 Mera arazisi, % 28,42 Orman arazisi, % 36,66 Tarıma elverişsiz arazilerden oluşmaktadır. İlimizin Toprak Sınıflarına Göre Arazi Dağılım Durumu ise Çizelge F.1 aşağıda verilmektedir.

Arazi Sınıfı	Alanı (ha)	(%)
1. Sınıf Araziler	33.412,85	7,4
2. Sınıf Araziler	22.576,25	5
3. Sınıf Araziler	25.285,4	5,6
4. Sınıf Araziler	70.437,9	15,6
5. ve 6.Sınıf Araziler	114.687,35	25,4
7. ve 8. Sınıf Araziler	185.125,25	41
TOPLAM	451.525	100

Çizelge F.1 – 2024 Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Dağılım Durumu
(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

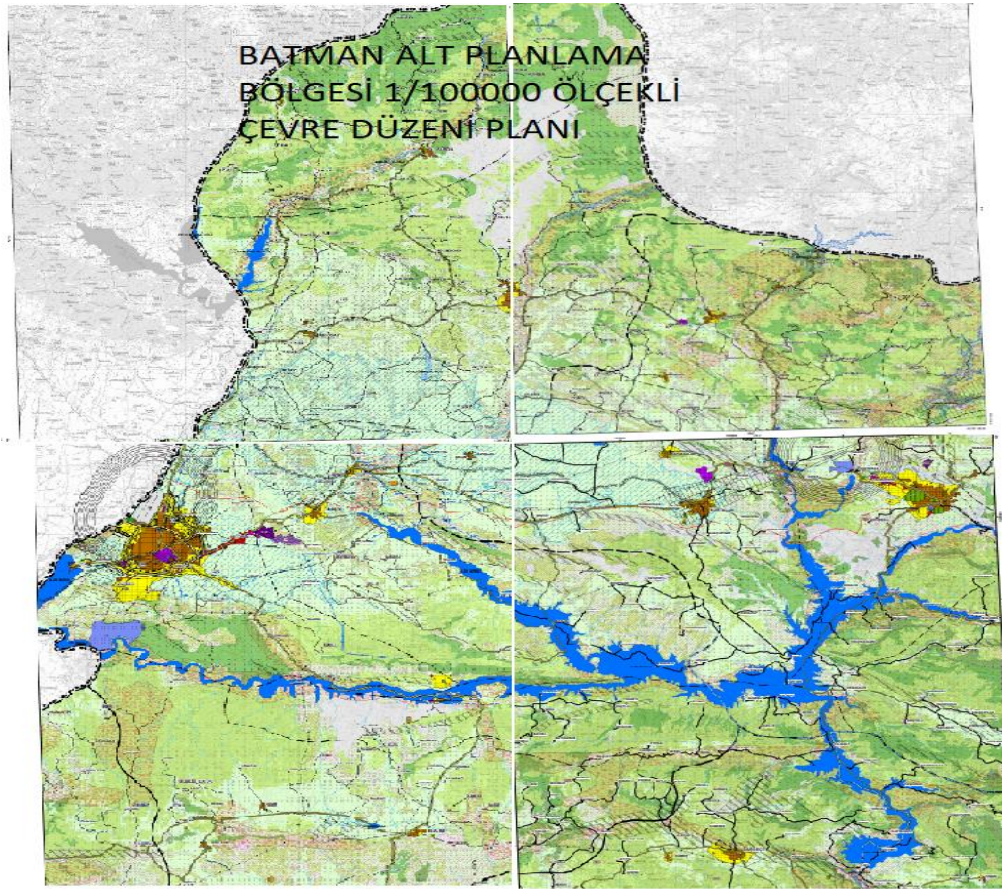
Çizelge F.2 – 2024 Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırması
(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2025)

BATMAN	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ							
	2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	5.144,59	1,15	5.244,12	1,17	5874,47	1,31	263.695,4	56,04
2) Tarımsal Alanlar	155.306,18	34,73	197.172,28	43,93	196832,15	43,85	97.228,1	20,65
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	278.743,41	62,33	238.796,16	53,20	238505,97	53,14	109.676,5	23,31
4) Sulak Alanlar	0	0,00	0,15	0,00	0,15	0,00		
5) Su Yapıları	7985,79	1,79	7.620,51	1,70	7620,51	1,70		
TOPLAM	447.179,97	100,00	448.833,22	100,00	448.833,25	100,00	470.600,00	100
KAYNAK	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı Corine Veritabanı							

F.2. Mekânsal Planlama

F.2.1. Çevre düzeni planı

02/08/2013 tarihinde onaylanan “Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı’na askı sürecinde gelen itirazlar sonrasında; “Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı” (L47, M45, M46, M47,M48, M51, M52, N45, N46, N47 ve N48 Paftaları), Plan Açıklama Raporu ve Plan Hükümleri, Bakanlık Makamı’nın 24/04/2014 tarihli ve 6376 sayılı Olur’u ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 7. maddesi uyarınca onaylanmıştır.

Harita F.1 - Batman İli 1/100000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

İl yüzölçümü 451.525 ha olup İlin tarım arazisi toplamı, 109.683 ha'dır. İlin yüzölçümünün % 36,66'ü tarımsal açıdan elverişsiz arazilerden ve İl yüzölçümünün % 24,29'u Tarımsal, % 28,42'si Orman ve % 10,63'ü Mera faaliyetlerinden oluşmaktadır.

İlimizde 33.412,85 ha I. sınıf Arazi, 22.576,25 ha. II. sınıf arazi, 25.285,4 ha. III. Sınıf arazi, 70.435,9 ha. IV. Sınıf arazi, 114.687,35 ha. V. ve VI. Sınıf arazi, 185.125,25 ha. VII ve VIII. Sınıf arazi alanı bulunmakta olup toplam arazi alanı 451.525 ha.'dır.

02/08/2013 tarihinde onaylanan "Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'na askı sürecinde gelen itirazlar sonrasında; "Mardin-Siirt-Batman-Şırnak-Hakkari Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı" (L47, M45, M46, M47,M48, M51, M52, N45, N46, N47 ve N48 Paftaları), Plan Açıklama Raporu ve Plan Hükümleri, Bakanlık Makamı'nın 24/04/2014 tarihli ve 6376 sayılı Olur'u ile 644 sayılı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca onaylanmıştır.

Kaynaklar

İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Verileri

(Bu bölümdeki tablolar 2025 yılında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğümüze gönderilen verilere göre hazırlanmıştır.)

G. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

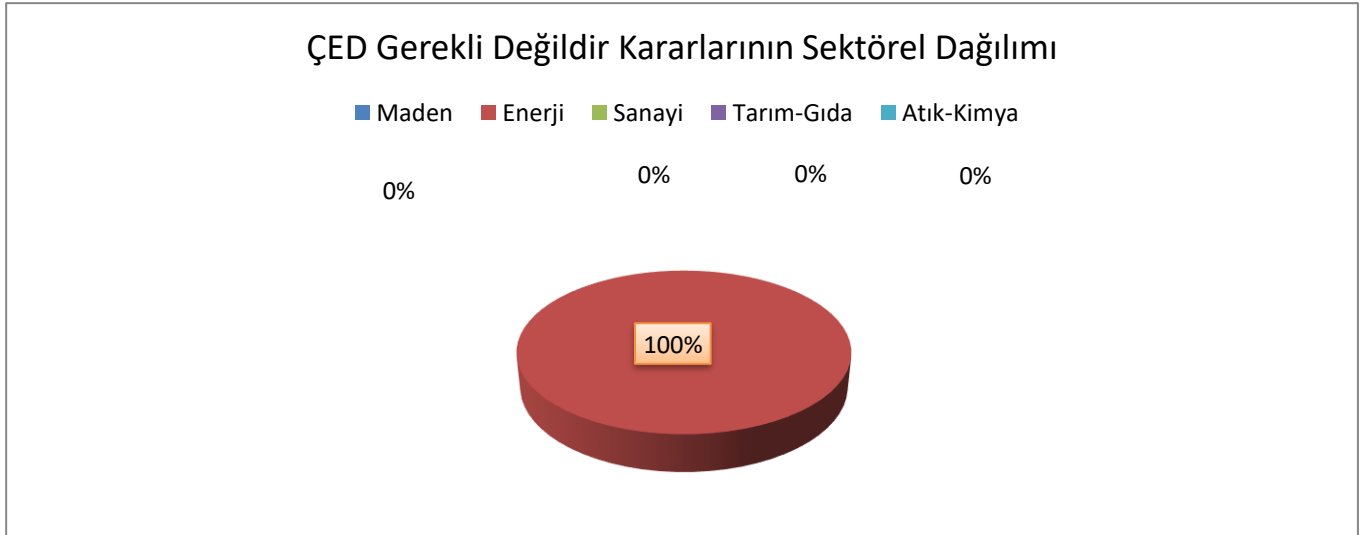
G.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

İl Müdürlüğümüzde 2024 yılında toplam 20 adet Proje Tanıtım Dosyası (PTD) tamamlanarak ÇED Gerekli Değildir Kararı verilmiş, Yıl içerisinde “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği” kapsamında verilen İlimizde Bakanlık Merkez ve ÇŞİM tarafından 2024 Yılı İçerisinde Alınan ÇED olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının, sayıları ve bunların sektörel dağılımları Çizelge G.1, ve ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı Grafik G.1’de verilmiştir.

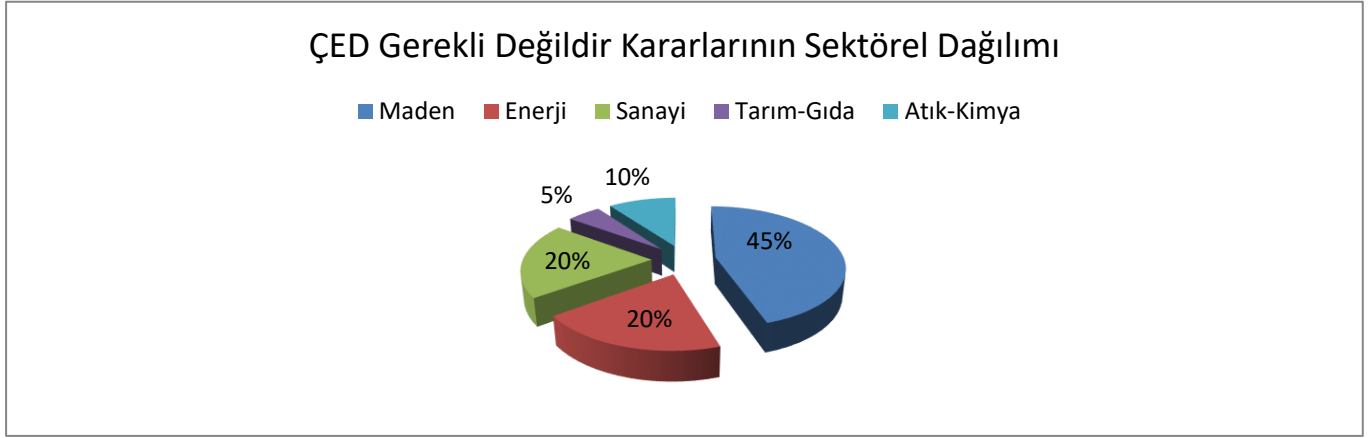
Çizelge G.1 – İlimizde Bakanlık Merkez ve ÇŞİM tarafından 2024 Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım- Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm- Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	9	4	4	1	2	-	-	20
ÇED Olumlu Kararı	-	5	-	-	-	-	-	5
İade/İptal	-	2	-	-	-	-	-	2

Grafik G.1 - İlimizde 2024 Yılı ÇED ÇED Olumlu Kararı alınan Projelerin Sektörel Dağılımı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Grafik G.2 - İlimizde 2024 Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

Çizelge G.2 – Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından 2014-2024 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü 2025)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
64	67	291	116	74	4	48	669

Çizelge G.3 – 2014-2024 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü 2025)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
2	9	3	-	4	-	-	18

G.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

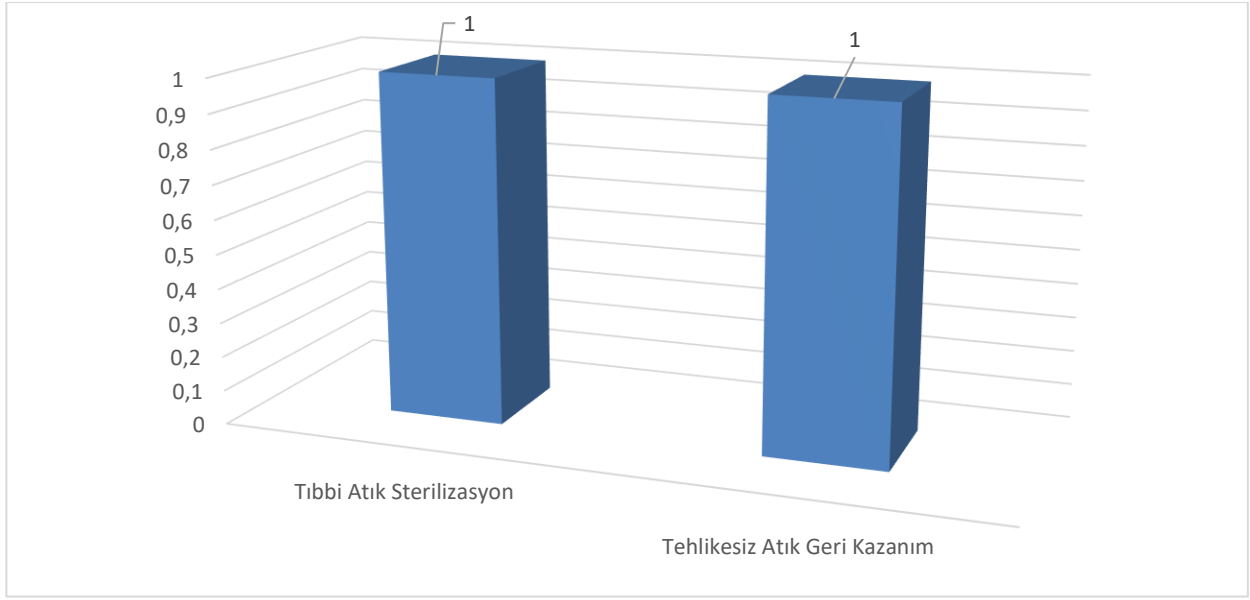
Çevre İzin Ve Lisans Yönetmeliği kapsamında 2024 yılında Bakanlık merkez ve İl Müdürlüğümüze yapılan başvurulardan 13 tanesine Geçici Faaliyet Belgesi ve 30 tanesine Çevre İzin ve Lisans Belgesi verilmiştir.

İlimizde 2024 Yılında Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/ Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları Çizelge G.4’de verilmiştir.

Çizelge G.4 - İlimizde 2024 Yılında Bakanlık merkez ve ÇŞİDİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/ Çevre izni ve Lisansı Belgesi Sayıları

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	-	13	13
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	1	29	30
TOPLAM	1	42	43

Grafik G.3 - İlimizde 2024 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

G.3. Sonuç ve Değerlendirme

İl Müdürlüğümüz tarafından da 2024 yılında toplam 20 adet Proje Tanıtım Dosyası (PTD) tamamlanarak ÇED Gerekli Değildir Kararı verilmiştir. Ayrıca Bakanlığımı tarafından 5 adet Proje için ÇED Olumlu Kararı verilmiştir.

Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında 2024 yılında Bakanlık merkez ve İl Müdürlüğümüze yapılan başvurulardan 13 tanesine Geçici Faaliyet Belgesi, 30 tanesine Çevre İzin / Çevre İzin ve Lisans Belgesi verilmiştir.

Kaynaklar

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Verileri <https://ecbs.cevre.gov.tr> 2025

H. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

H.1. Çevre Denetimleri

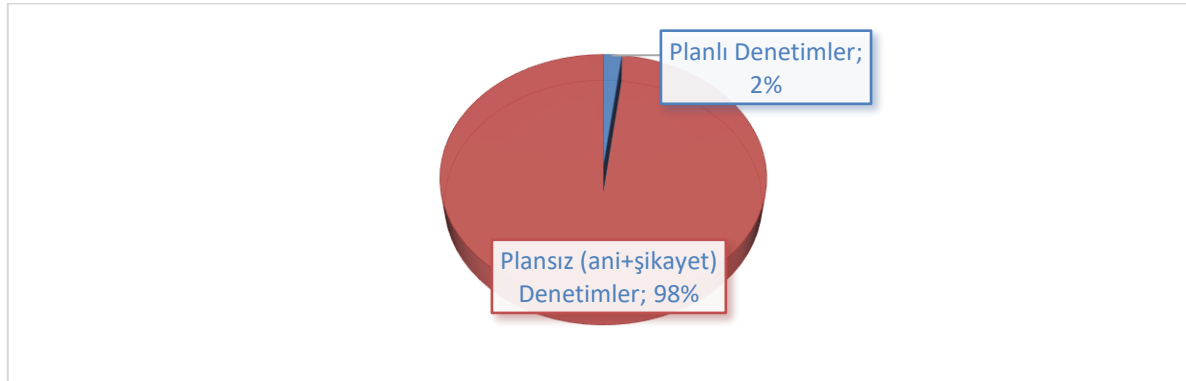
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde il müdürlüğümüz tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİDİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİDİM tarafından yapılan denetimlerdir.

İldeki bilgiler kapsamında Çizelge H.1, Grafik H.1, Grafik H.2 oluşturulmuştur.

Çizelge H.1 -İlimizde 2024 Yılında ÇŞİDİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı , (E-denetim Uygulaması, 2025)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	18
Plansız (ani+şikayet) denetimler	758
Genel toplam	776

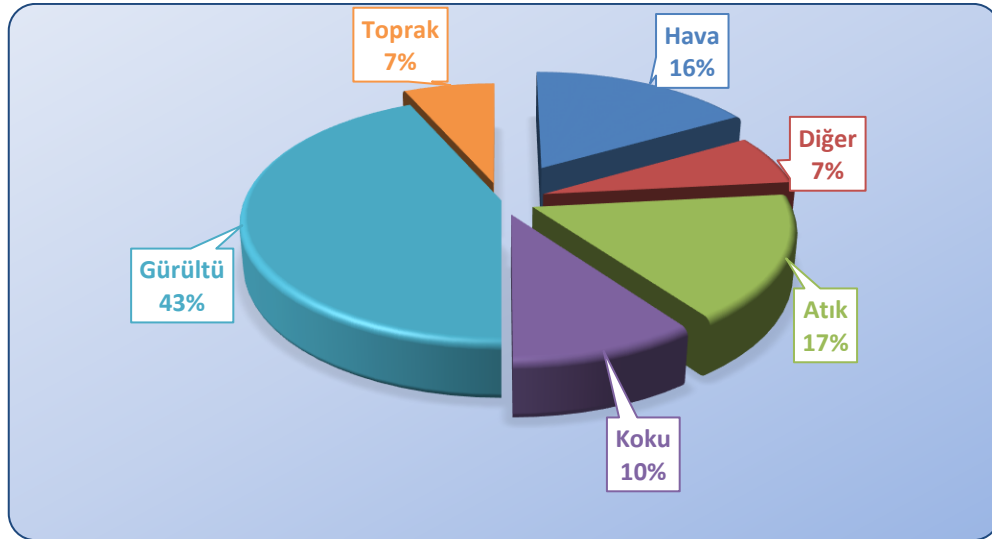
Grafik H.1 - İlimizde ÇŞİDİM tarafından 2024 Yılında gerçekleştirilen Planlı ve ani denetimlerinin dağılımı
(E-denetim, 2025)

H.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

İlimizde 2024 Yılında ÇŞİDİM'e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları incelendiğinde İl Müdürlüğümüze en fazla Gürültü konusunda şikâyet intikal etmiştir. İldeki bilgiler kapsamında Çizelge H.2, Grafik H.3 oluşturulmuştur.

Çizelge H.2 - İlimizde 2024 Yılında ÇŞİDİM'ne gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları (E-denetim,2025)

Şikâyetler	Hava	Atık	Koku	Gürültü	Toprak	Diğer	TOPLAM
Şikâyet sayısı	5	5	3	13	2	2	30
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	5	5	3	13	2	2	30
Şikâyetlerin denetimle sonuçlanması (%)	100	100	100	100	100	100	100

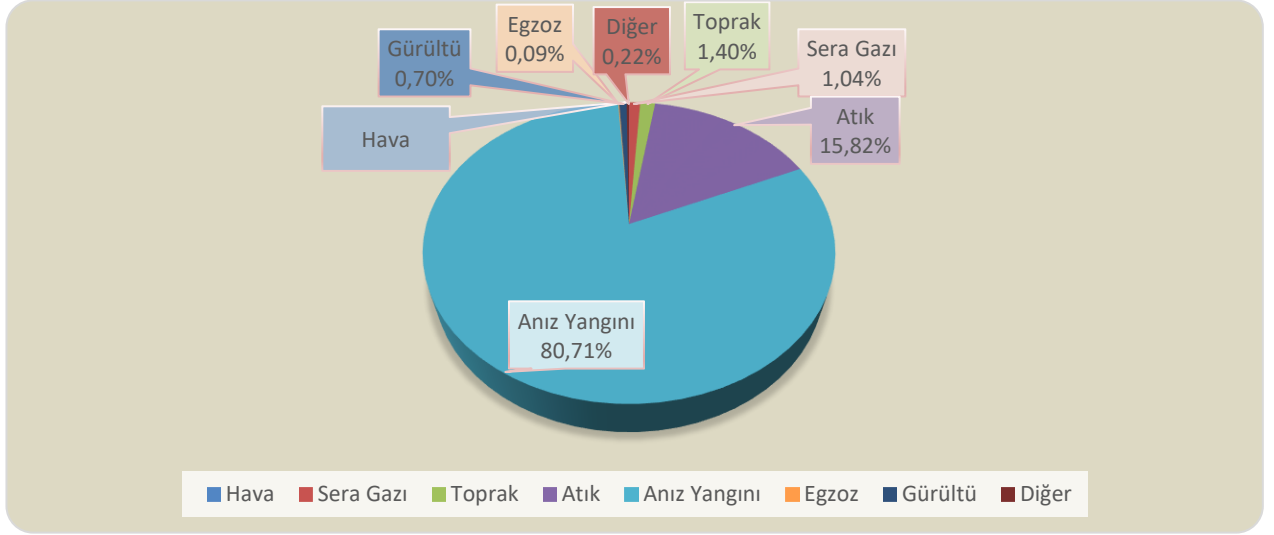
Grafik H.2 - İlimizde 2024 Yılında ÇŞİDİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

H.3. İdari Yaptırımlar

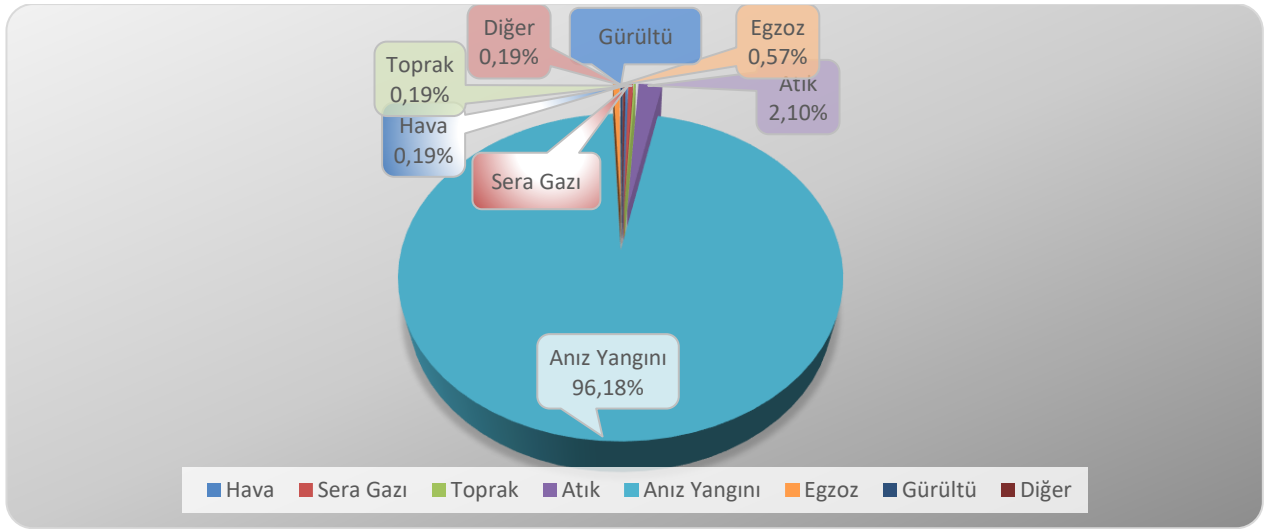
İlimizde 2024 yılında İl Müdürlüğümüz tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı incelendiğinde 8 farklı konuda (Hava, Sera Gazı, Toprak, Atık, Anız Yangını, Egzoz, Gürültü, Diğer) ceza uygulanmış olup ceza miktarları ve sayıları ile ilgili veriler Çizelge H.3, ve Grafik H.3 ve Grafik H.4 de oluşturulmuştur.

Çizelge H.3-İlimizde 2024 Yılında ÇŞİDİM tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı
(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, 2025)

	Hava	Sera Gazı	Toprak	Atık	Anız Yangını	Egzoz	Gürültü	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	4.810,00	346.414,00	464.585,00	5.244.334,00	26.758.359,97	29.829,00	232.264,00	73.243,00	33.153.838,97
Uygulanan Ceza Sayısı	1	2	1	11	503	3	1	1	523

Grafik H.3 - İlimizde 2024 Yılında ÇŞİDİM tarafından Uygulanan İdari Para cezalarının konulara göre dağılımı
(E-denetim, 2025)

Grafik H.4 - İlimizde 2024 yılında ÇŞİDİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2025)

H.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizde 2024 yılına ait denetimlerde faaliyeti durdurma/kapatma kararı bulunmamaktadır.

H.5. Sonuç ve Değerlendirme

İl Müdürlüğümüz tarafından 2024 yılında 18 adet Planlı, 758 adet Ani (plansız) ve Şikâyet olmak üzere toplamda 776 denetim gerçekleştirilmiştir.

İlimizde genelinde; Birleşik (9), Hava (10), Gürültü (14), Atık (15), Toprak (2), Su (3), Koku (6), ÇED (21), Anız Yangını (519), İzin/Lisans Uygunluk (70), Diğer (87), Danışman firma (6), Sıfır Atık/Poşet (2), Katı Yakıt (PGD) (1), Sera Gazı Emisyonları (2), MOYDEN (1) ve Egzoz (8) olmak üzere toplamda 776 denetim gerçekleştirilmiştir.

İlimizde ağırlıklı olarak Hava, Atık, Koku, Gürültü, Toprak, Diğer konularında İl Müdürlüğümüze şikâyetler intikal etmektedir. İl bazında 2024 yılı içerisinde İl Müdürlüğümüze eğlence yerleri, sanayi, şantiye, işyerlerinin soğutucuları, jeneratör ve benzeri gürültü ile ilgili şikâyetler intikal etmiştir. İl Müdürlüğümüze intikal eden şikâyetler ile ilgili olarak ilgili mevzuatlar kapsamında gerekli önlemlerin alınması amacıyla plansız (ani) denetimler yapılmıştır. Ayrıca kış aylarında konut ve işyerlerinin ısıtılmasında yakıt olarak kömür odun, kalorifer yakıtı ve az miktarda motorin kullanılmaktadır. Kullanılması uygun olmayan ve gerekli izinleri alınmamış her türlü yakıtın kullanımı ve satışının önlenmesi amacıyla ani (plansız) denetimler yapılmıştır.

2024 yılında İl Müdürlüğümüz tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı incelendiğinde 8 farklı konuda Hava, Sera Gazı, Toprak, Atık, Anız Yangını, Egzoz, Gürültü ve Diğer olmak üzere 523 cezai işlem uygulanmış olup 33.153.838,97 TL idari yaptırım kararı uygulanmıştır.

Kaynaklar

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Bilgileri (2025)

I. KİRLETİCİ SALIM VE TAŞIMA KAYDI UYGULAMALARI

Avrupa Kirletici Salım ve Taşıma Kaydının kurulmasına ilişkin 18/1/2006 tarihli ve (AT) 166/2006 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü dikkate alınarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesinde hazırlanmış olan Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı (KSTK) Yönetmeliği 4 Aralık 2021 tarihli ve 31679 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

KSTK; belirli endüstriyel faaliyetlerden kaynaklanan kirleticilerin hava, su, toprak gibi alıcı ortamlara bırakılmasına ve arıtma, işleme vb.

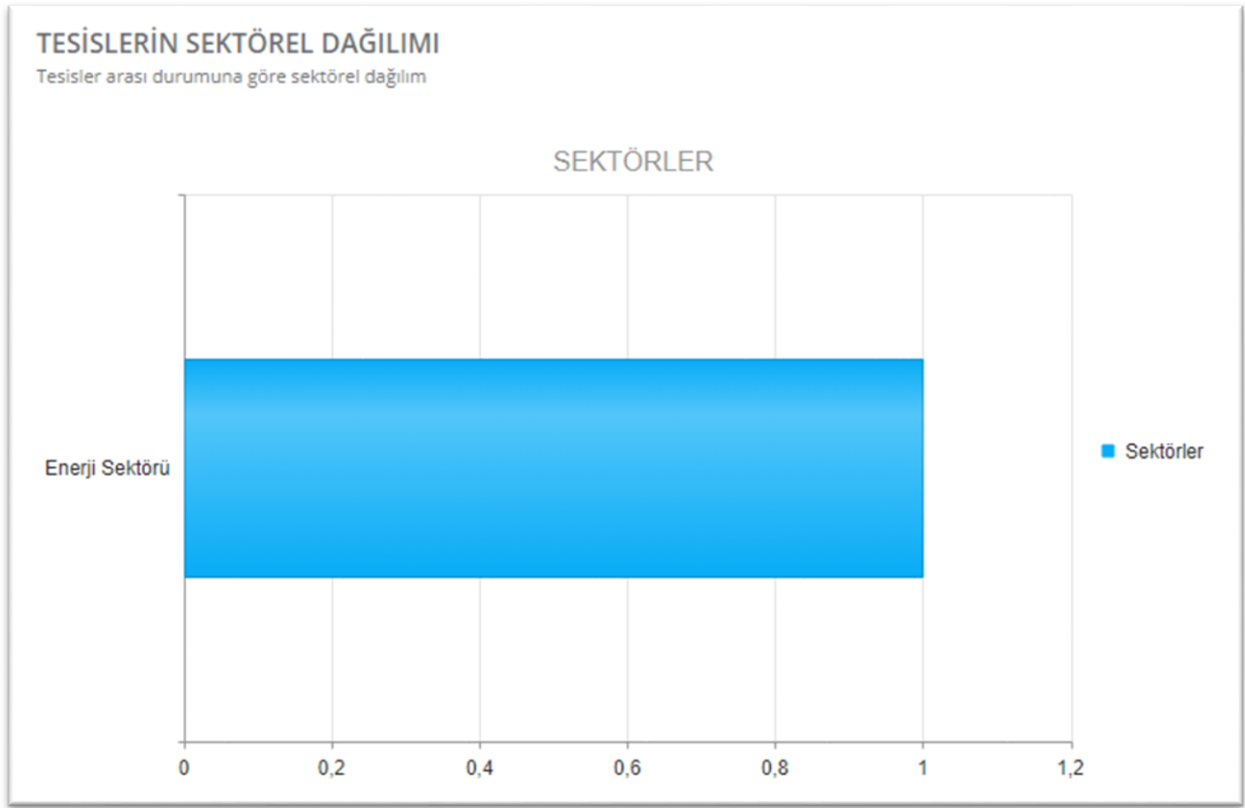
faaliyetler için atıksu aracılığıyla taşınmasına ve tehlikeli/tehlikesiz atıkların taşınmasına ilişkin bilgileri içeren ve düzenli aralıklarla tesisler tarafından gerçekleştirilecek raporlamaya dayanan envanterin uluslararası tanımıdır.

Yönetmelik, Ek-1 Faaliyetlerin Listesi'nde 9 Sektör altında sınıflandırılmış 65 endüstriyel faaliyet için kademeli olarak yürürlüğe girmekte ve 91 kirleticinin raporlanmasını kapsamaktadır. Yönetmeliğin yayımı tarihinde enerji ve metal sektörü; bir yıl sonra maden ve kimya sektörü; iki yıl sonra atık ve atıksu yönetimi ile kağıt ve ahşap sektörü, üç yıl sonra yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler ve diğer faaliyetler başlığı altında yer alan endüstriyel faaliyetleri gerçekleştiren tesisler KSTK Sistemine dahil olarak yıllık raporlamalarını kademeli olarak gerçekleştirmektedir.

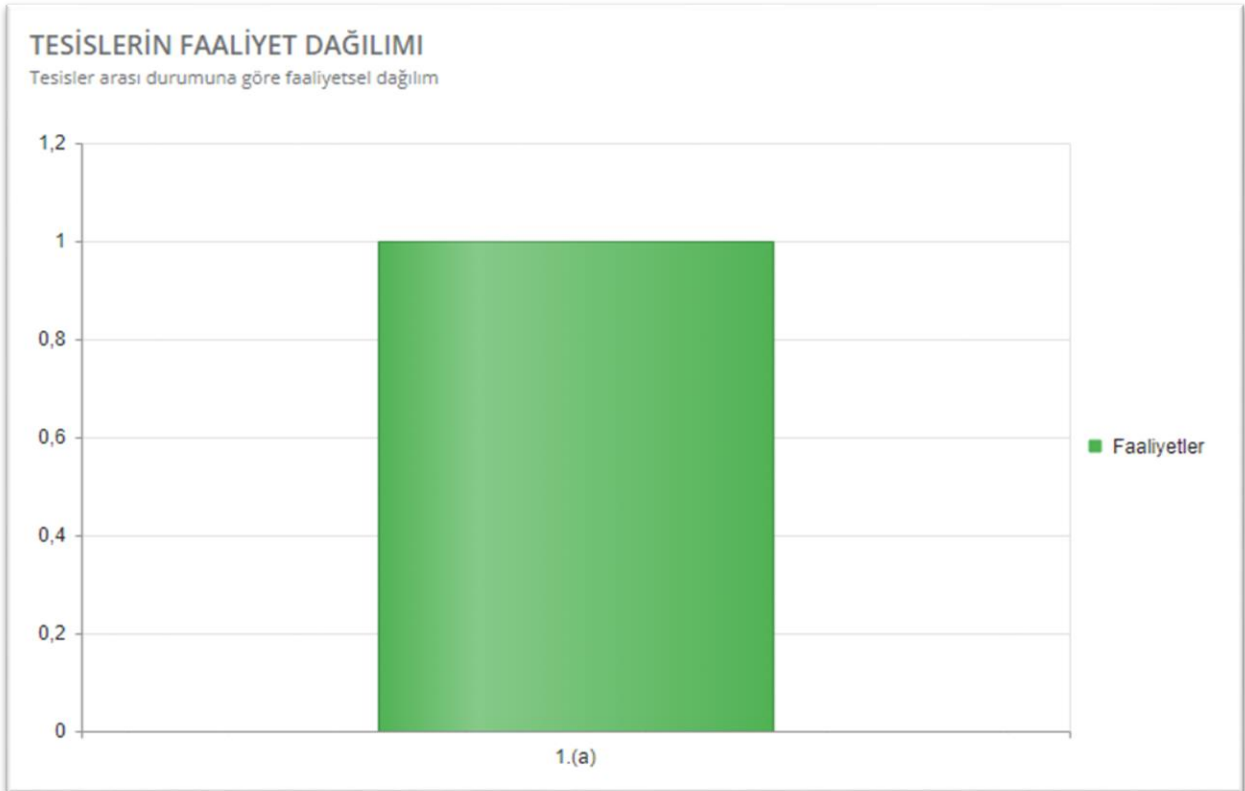
Çizelge I.1- İlimizde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı

Tesisin Ana Faaliyetinin Dâhil Olduğu Sektör	KSTK Tesis Sayısı
Enerji sektörü	1
Metal üretimi ve işlenmesi	
Mineral/Maden sanayisi	
Kimya sanayisi	
Atık ve atıksu yönetimi	
Kağıt ve ahşap üretimi ve işlenmesi	
Yoğun hayvancılık ve su ürünleri yetiştiriciliği	
Gıda ve içecek sektöründe hayvansal ve bitkisel ürünler	
Diğer faaliyetler	
TOPLAM	1

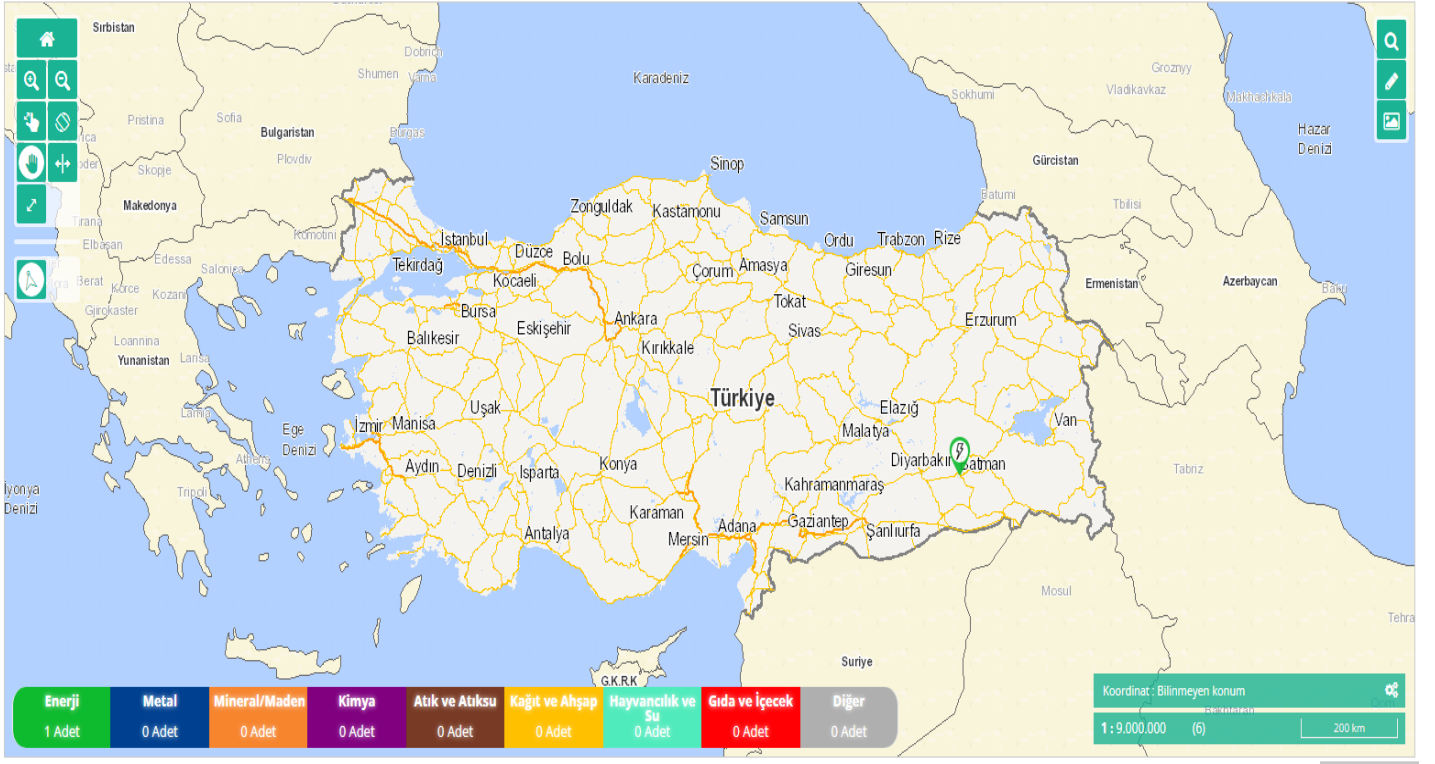
Grafik I.1- İlimizde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Sektörel Dağılımı

Grafik I.2- İlimizde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Endüstriyel Faaliyet Dağılımı

Harita I.1-İlimizde Kirletici Salım ve Taşıma Kaydı Sistemine Kayıtlı Tesislerin Harita üzerinde gösterimi

İ. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

5 Haziran 1972’de İsveç’in Stockholm şehrinde düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı sonrasında her yıl 5 Haziran günü tüm dünyada Dünya Çevre Günü olarak kutlanmaktadır. Dünya Çevre Günü, tüm dünyada çevre konusunda bilinçlenmenin artırılması, karar vericilerin dikkatini çekmek ve çevre koruma faaliyetlerinin geliştirilmesi amacı ile kutlanmaktadır. Bu kapsamda etkinlikler ile insanlara çevre problemleri konusunda bilgiler verilmekte, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma konusunda dikkat çekilmekte, insanların bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalara 5 Haziran Dünya Çevre Günü ve Haftasında yer verilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak 5 Haziran Dünya Çevre Günü ile birlikte İl Müdürlüğümüz personelleri tarafından çeşitli okullarda eğitimler düzenlenmiş olup Batman Atatürk Parkında Çevre Standı kurularak vatandaşların çevre konusunda bilinçlenmesinin sağlanması ve çevre sorunlarının çözümünde daha fazla sorumluluk almalarının sağlamasına yönelik bilgiler verilmiş, Bitkisel atık yağ, atık piller vs. atıklar ile ilgili el broşürleri dağıtılmış ve halk bilgilendirilmiştir.

Kaynaklar

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü Envanter Bilgileri (2025)

TEŞEKKÜR EDERİZ...